

તુરન

પ્રબોધ મન રંજક પદ્ય

જિસમે

ડા. મનીરામ જીવન તરરાવાલા તથા ઉસ્તાદ
ભયરોસિંહ અમ્બાલે વાલે તથા બીજા
મશહુર ઉસ્તાદોના ખયાલો છે.

તાલીફ કીયા.

એમ. પી. શર્મા તુરરાવાલા.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર.

મા. લછમનદાસ માલીક વ મેનેજર.

એચ. એસ. હરી એન્ડ કંપની.

બુકસેલર્સ અને પબ્લીશર્સ.

પોસ્ટ નં. ૪-મુંબઈ.

એકદ નંબર ૨૫ સન ૧૯૬૭ ના પ્રમાણે રજીસ્ટર કી ગર્ઈ છે.

Price.

-/8/-

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાત કૉપીરાઇટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૩૬૭૬

વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ રૂપાંતર અભિજ્ઞાનો

વિષય

તુરરાના

સુબોધ મનરંજક ખ્યાલો.

ભાગ ૧-૨-૩-૪ સાથે.

અસકો હકર મણીરામ વગેરા રચીત.

ઝપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર.

શા. એચ. એસ. હરી એન્ડ કુંપની.

બુકસેલર્સ અને પબ્લીશર્સ.

ફાકલેન્ડરોડ, માણેકબિઢીંગ, ખેતવાડી,

પોસ્ટ નંબર ૪—સુબધ.

આવૃત્તિ ૧ લી.

પ્રત ૧૦૦૦.

All rights reserved.

સપ્ટેમ્બર સન ૧૯૧૧.

Price.

—/8/—

જરૂરી નોટીસ.

આ ચોપડીનું સર્વે હક્ક લજમન્દાસ ગુમતા માલિક વ મેનેજર
એચ. એસ. હરી અને કુંપનીને તાલીફ કરતાથી મોલ લેવી ને સર-
કારી કાયદા પ્રમાણે રજીસ્ટર કરાવીને સર્વે હક્ક સ્વાધીન રાખ્યા છે
માટે કોઈએ છાપવી કે છપાવવી નહીં.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ પ્રેસ
અમદાવાદ
ગુજરાતી એપીસ્ટોલ મંચ

AHMEDABAD.

Shri 'Satya Prakash Printing Press.

શા. પ્રેમચંદ નાદાલચંદ તથા ડાહ્યાભાઈ શકરાભાઈ ગાંધીએ છાપ્યું.

અમોએ આ ચોપડીનું સર્વે હક્ક રા. રા. લજમન્દાસને આપી
દીધા છે માટે કોઈ છાપવી કે છપાવવી નહીં.

એમ. પી. શર્મા. તરરાવાળા.

તુરરાના.

મુખોધ મનોરંજક ખેયાલો.

પુત્રખોધ માતા વિષે.

(રંગત લંગડી.)

અમર નામ દુનીયામાં કરે જે જનુનીનો ભુલી આભાર,
આ જગમાં જન—જીવ્યા તે શું પણ જીવતરપર ધિક્કાર,
રૂઢવ તમારું કથન થયું કેમ જોઈ જગતી ભરતી ઓટો,
આ માતાનાં—દુધથી નથી સુકાયા હજી હોટો,
જણે જન્મ આપ્યો આ જગમાં ગણ્યો પ્રેમ તેનો ખોટો,
હરખથી પ્રેમે—ગણ્યો ધર નારનો પ્રેમ હવે મોટો.

શેર.

હરખતા અચપણમાં લમને જોઈને મા હરખાવતાં,
હીંચતાં હાલરડાં ગાતા પુરો પ્રેમ જણાવતા,
પ્રેમ પહેલો જનુનીનો ભુલ્યા જીવાની આવતા,
શુંડ થયા કેમ નારને જોઈ મયા માંની ન લાવતા.

વારંવાર દુખ દરીયાથી કર્યા પાર ભુલ્યા જન જે ઉપકાર,
આ જગમાં જન—જીવ્યા તે શું પણ જીવતરપર ધિક્કાર. ૧
માની માયા મોટી પુત્ર પર મુખ જોઈ મોહી મા મરી મરી જાય,
તમે ગુણી જન—શમજે મન માયા તે માંની કેમ ભુલાય,
બ્રહ્માદિક નારદ સારદ લખે વર્ણવતો નહી પુરું લખાય,
અંતકરણથી—સેવો માના પગ તો સિદ્ધ કારણ થાય.

શેર.

મા વગરનો પુત્ર જેમ કોઈ રાજ સુતું સત્ય વગર,
મા વગરનો પુત્ર જેમ કોઈ પત્ની સુતી પત વગર,
ખેતી સુતી જલ વગર ફલ ફલ સુના રત વગર,
દેલત સુતી દાતા વગર સુર સુર તાલ સુણો ગત વગર,
તીર્થ અણસટ કર્યા તો શું નહી ગુણ માતાના ગાયા લગાર,
આ જગમાં જન—જીવ્યા તે શું પણ જીવતરપર ધિક્કાર. ૨

દુખ બચપણું બુલી ગયા સુખ બેઠું સહિ દુનીયા જાનીમાં,
આજ્ઞા પુરી—નકરી જનુનીની જીન્દગાનીમાં,
તેજ પુરુષ કેવાણા વલી જાની થઈ બેઠા જાનીમાં,
માતા તાતની—ચાદ બુલ્યા શું જનો જીવાનીમાં.

શેર.

હદ વગરના સુખ બેશો નારના હરમાસજી,
સંકટ સમે મામા કરી કેસો ને ચાલે સાસજી,
વૃદ્ધપણે વહુ વાટ બેશે તમ મરણની ખાસજી,
તે કંઠેર આ મરે બે થાય પુરણ આશજી,
જનુનીનો જશ બુલે જનો જે તેનો વર્થ ગયો અવતાર,
આ જગમાં જન—જીવ્યા તે શું પણ જીવતરપર ધિક્કાર. ૩
માત તાતનો ત્યાગ કીધો જશ જનમી જગમાં અપજશ લીધો,
સ્વર્ગને દુવારે=પધારે નહી તે મલે મારગ સીધો,
ત્રીધ માતની વાત ન માની ધીરજનો ધંકા દીધો,
ધનની હામો=ધરી કંકાસ માતથી નીત કીધો.

શેર.

જન્મ લાઈ જગમા જનુનીનું કહ્યું જે નહી કરે,
દાદાભાઈ કહે દાની હોય તોય કાજ તેનું નહી સરે,
તજે ન રજભર માના ગુણમાં ચરણની રજ શીશ ધરે,
તન મનને ધનમાં ચરણપર અરપણુ કરે તે નર તરે,
આદરમાન માનું ન રાખે મનીશાંમ કહે તે ખરા ગમાર,
આ જગમાં જન—જીવ્યા તે શું પણ જીવતર પર ધિક્કાર. ૪

ધરનારી વિષે બોધ.

(રંગત લંગડી.)

વારવાર કહું સાર રાખ તું પ્યાર યાર ધર નાર ઉપર,
ધર નારીના—પ્યારમા વધે તારો વિસ્તાર વકર,
બેડતોડ નહી છોડ સાથ દીનરાત પ્રેમથી પ્યાર વધાર,
પર નારીને—કાજતું ધર નારીને માર ન માર,
દુખીયારી અગીયાકારી પ્યારી દેશે સુખસાર અપાર.
દુખની સાથી—અંતની માટે તું કર વિચાર લગાર.

શેર.

છલ કપટ તજ ચટસકલ પડ પ્યારમાં ધર નારના,
જેથી અતી મલે સુખ સકલ નર તુને ધરનાં બાહારનાં
સ્વર્ગની સાથીનો કર ધર દુવાર જે હરદુવારનાં
નિરાધારને આધાર દે જ સરણુ સરજણુ હારનાં,
અનાથ અબલા જાતને દેસે દગો થશે ધરખાર વગર,
ધર નારીનાં-પ્યારમાં વધે તારો વિસ્તાર વકર.
ચરણ પાસ થઈ દાસ ખાસ એક આશ તે તારી કર્યા કરે,
જાંઠાં બેસાડે-ત્યાં બેસે ધ્યાન તે તારું ધર્યા કરે.
ખાધામાંથી ખાય જાય નહીં ક્યાંય દુખ સહિ હર્યા કરે,
હુકમને આધીન-રહી પાછલ તે તારી કર્યા કરે.

શેર.

કંગાલ હસે તું નર કદી પણ જાણુસે તે સાંવકાર,
દલતું દરી કરસે પુરું પણ નહિ નીકળશે ધરની બાહાર,
દુખતું મુખ બેઠને તારું થાશે તેને દુખ અપાર,
તરત લેશે ભાગ તેમાં જે હસે કુલવંતી નાર.

નસીયતપર કર નજર અરે નર અબલાનો નહીં પ્યાર વીસર,
ધર નારીનાં-પ્યારમાં વધે તારો વિસ્તાર વકર.

દુખહરણી સીધકરણી તરણી અતે તે તારી થાશે,
પ્રેમથી ચાહસે-પ્રાણથી અધિક પ્રાણપ્યારી થાશે.

મા પુત્ર પર રાખે પ્રેમ એમ નેમ વરત નારી થાશે;

દુઃખનો કુંગર પડે તોય જુદી ન ધર નારી થાશે.

શેર.

ધ્યાવંતીને ઉપર તું દયાનો દાણી થશે.

તો તારી તનનો લોકમાં પછી નહીં કદી હાણી થસે,
જનમે જનમ ભોગવશે સુખ તું રાવ તે રાણી થશે,
જેહું નહીં કદી તુટશે મારી પ્રસિદ્ધ વાણી થશે.

પર નારી પર નજર ના કર ધરનાર પ્યાર હરવાર સમર,
ધર નારીનાં-પ્યારમાં વધે તારો વિસ્તાર વકર.

શુભ વાણી ઉરભરો નરો ચીત ધરો મરો તો તરો નીધાન,
આ નસીયત પર-ધ્યાન જે ધરે કરે તે સહિને જ્ઞાન,
આ અભંગ સુજનો લણો કાંઈ ગણો ધરો ધીરજથી ધ્યાન,
કથો કથાઓ-સમજી સમજાઓ ગણાઓ પ્રાણુ સમાન.

શેર.

જરીફ દાદાબાઈની નસીયત સ્વર્ણ ધરજો સહિ.
 થ્રંથો પ્રથમ વાંચી પછી મારું કહ્યું કરજો સહિ,
 આ શબ્દોનો સંગ્રહ કરી મુજનો ઉર ભરજો સહિ,
 જ્ઞાની ગુણી કવીઓ મુજનની સાથમાં ફરજો સહિ.
 રામચંદ્ર મનીરાંમ કહે ધર નાર વગર કોઈ પ્યાર ન કર.
 ધર નારીનાં—પ્યારમાં વધે તારો વિસ્તાર વકર.

૪

લાવણ—બહર તવીલ.

દમ કેસે રહે ઉસદમ મે ખતા જળ દમકે સાથ હમદમ ન રહા.
 હમ દમ હૈ વહી જો દમ અપના જળ દમ ન રહા આલમ ન રહા.

ચોક પહેલા.

આલમે હયાળ આલમકી શખીહ હરગિજ હયાળ કાયમ ન રહા,
 કાયમ બી રહા કીસ કામ રહા જળ નકશે આળ દાયમ ન રહા,
 દાયમ હો જગહથી ખુલે બરીં જળ ખુદ મે બી આદમ ન રહા,
 આદમ દમ મે દમ બાજકે આ ગુન્દમ બાકે સાલમ ન રહા.
 સાલમ સે હવાલા મૌત હુઆ ના ફરમાની સે થમ ન રહા.
 હમદમ હૈ વહી જો દમ અપના જળ દમ ન રહા આલમ ન રહા.

ચોક દુસરા.

થમ કેસે રહે થામા બી ખોત હરકતસે બાજ તાહમ ન રહા,
 તાહમ દરજે કાખીલ સજુદ આદમકા કીસીસે કમ ન રહા,
 કમ કેસે રહે કુરૂખ કોઈ ઉસકે આગે આજમ ન રહા,
 આજમ જો મલીક શયતાન હુઆ ઈસ અજમત સે મહરમ ન રહા.
 મહરમ બી હુઆ કિસ કામ હુઆ ફરમાન સે જળ અકરમ ન રહા.
 હમદમ હૈ વહી જો દમ અપના જળદમ ન રહા આલમ ન રહા.

ચોક તીસરા.

અકરમ બી હુઆ બખ્શીશ ન હુઈ ક્યોંકર કે ખતા અજલમ ન રહા
 અજલમ ન નીકાલા બયે ક્યોંકર જળ હુકમ કે ઉપર જમ ન રહા.
 જમશેદ બના જમજાહ રહા રસ્તમ બીબના રસ્તમ ન રહા,
 રસ્તમી બી રસ્તમ કી ન ચલી હાતમ બી બના હાતમ ન રહા,
 હાતમસે બના કંબુસ બી કંબુસ ગંજ અરકમ ન રહા,
 હમદમ હૈ વહી જો દમ અપના જળ દમ ન રહા આલમ ન રહા.

ਥੋੜ੍ਹਾ ਥੋੜ੍ਹਾ.

ਅਰਥਮ ਭੀ ਅਯਯਯ ਯਨ ਉਸੇ ਜਿਸਤੀ ਗਰਦਨ ਮੇ ਘੁਮ ਨ ਰਹਾ,
ਘੁਮ ਆਨਾ ਯਹਾ ਫਰਕਾਰ ਕਿਸੇ ਮੁਭੁ ਤੇ ਲਿਯੇ ਭਾਤਮ ਨ ਰਹਾ,
ਭਾਤਮ ਭੀ ਰਵਾ ਨੇੜਾਂ ਤੇ ਲਿਯੇ ਮੁਭੁ ਤੋ ਫੀਸੀਕਾ ਗੁਮ ਨ ਰਹਾ,
ਗੁਮ ਘਲਾ ਕਰੇ ਭਯਰਾਂ ਤੇ ਯਹਾਂ ਗਯਾ ਫੁਟ ਸਾਰ ਯਯ ਸਮ ਨ ਰਹਾ,
ਸਮ ਆ ਆ ਤੇ ਮਰੇ ਲਲ੍ਹੂ ਤੇ ਅਫੁ ਤੋਧ ਪੁਰਯ ਐਰ ਪਥਮ ਨ ਰਹਾ,
ਫਮ ਫਮ ਹੈ ਵਹੀ ਯੇ ਫਮ ਅਪਨਾ ਯਯ ਫਮ ਨ ਰਹਾ ਆਲਮ ਨ ਰਹਾ.

ਯਾਲ—ਯਹੇਰ ਸ਼ਕਿਰਤਾ.

ਉਸਤੀ ਯਵਾਨੀ ਤੇ ਯੈਯਨ ਤਾ ਕਯਾ ਹੀ ਅਯ ਅਯ ਯਾਯੇ ਰਹਾ ਹੈ.
ਅਨ ਅਫਸੇ ਉਮੰਤ ਧਮੰਤ ਸਯ ਧਯ ਤੀ ਯੁੰਦ ਯਰਸਾਯੇ ਰਹਾ ਹੈ.

ਥੋੜ੍ਹਾ ਪਛੇਲਾ.

ਉਯਲ ਉਯਲ ਫਰਯਾ ਵ ਫੁਸਨਤਾ ਕਯਾ ਹੀ ਯੈਸ਼ ਪਰ ਆਯੇ ਰਹਾ ਹੈ,
ਅਨ ਤਾਨ ਤੇ ਤਰੰਗ ਲਾਯੋਂ ਗੁਮਯੋਂ ਸੇ ਫੀਯਲਾਯੇ ਰਹਾ ਹੈ,
ਉਫਾ ਉਫਾ ਤੇ ਫਯਾਯ ਨਯਰੇ ਸਾਥ ਮਫ ਤੇ ਯਯੇ ਰਹਾ ਹੈ,
ਅੰਫਰ ਫਯਰਤ ਭਾਂਵਰ ਮੇ ਯੁਸਤੋ ਯਫਾਨ ਯੋਯੇ ਆਯ ਰਹਾ ਹੈ,
ਅੰਫਾਯਸੇ ਨਿਕਲ ਹੀਯੋਰੇਂ ਮਾਰ ਮਾਰ ਲਫਰਾਯੇ ਰਹਾ ਹੈ,
ਅਨ ਅਫਸੇ ਉਮੰਤ ਧਮੰਤ ਸਯ ਧਯ ਤੀ ਯੁੰਦ ਯਰਸਾਯੇ ਰਹਾ ਹੈ.

ਥੋੜ੍ਹਾ ਦੁਸਰਾ.

ਯੋਤ ਕਰਿਸ਼ਮਾ ਪੇਸ਼ਾਨੀਸੇ ਫੋਨਾਂ ਤੋ ਸ਼ਰਮਾਯੇ ਰਹਾ ਹੈ,
ਅਸਲ ਅਧਿਰੇ ਵ ਉਯਾਯੇ ਤੋ ਅਲਗ ਅਲਗ ਫਰਸਾਯੇ ਰਹਾ ਹੈ,
ਆਸਮਾਨ ਤੀ ਧਨਤ ਤੇ ਐਵਯ ਅਯਤ ਤੋ ਯਮਕਾਯੇ ਰਹਾ ਹੈ,
ਆਫ਼ਤਾਯ ਮਾਫ਼ਤਾਯ ਯਨਾ ਫੋ ਆਯੋਂ ਯੋਯਲ ਫੁਪਾਯ ਰਹਾ ਹੈ,
ਐਰ ਯਫਾ ਪਤੀਮੇ ਤੋਫ਼ ਕੁਸ਼ਾਂ ਮਾਂਗ ਯਨਾ ਯਮਕਾਯੇ ਰਹਾ ਹੈ,
ਅਨ ਅਫਸੇ ਉਮੰਤ ਧਮੰਤ ਸਯ ਧਯਤੀ ਯੁੰਦ ਯਰਸਾਯੇ ਰਹਾ ਹੈ,

ਥੋੜ੍ਹਾ ਤੀਸਰਾ.

ਉਸ ਤੋਧਿ ਤੀ ਲਪਤ ਫੇਯ ਤੋਧਾ ਆਯੋਂ ਯਮਕਾਯੇ ਰਹਾ ਹੈ;
ਆਯੁਰਫਾ ਫੋ ਰਾਯਫ ਯੇਯਾਰਾ ਫਾਯ ਫਾਯ ਕਰ ਫਾਯ ਰਹਾ ਹੈ,
ਅਪਨੀ ਤਤਪ ਫੀਯਲਾਫ਼ੇ ਯੀਯਲੀ ਯੀਯਲੀ ਸਾ ਤਤਪਾਯੇ ਰਹਾ ਹੈ,
ਆਤਿਸ਼ ਯੋਯਾ ਫੁੰਸ ਫੁੰਸਕੇ ਯਰਮਨ ਫੀਲਪਰ ਲਤਕਾਯੇ ਰਹਾ ਹੈ,
ਉਪਰ ਸੇ ਰਫ਼ਤਾਰ ਫੀਯਾ ਯੋਤ ਆਧੀ ਐਰ ਯਲਾਯੇ ਰਹਾ ਹੈ,
ਅਨ ਅਫਾ ਸੇ ਉਮੰਤ ਧਮੰਤ ਸਯ ਧਯ ਤੀ ਯੁੰਦ ਯਰਸਾਯੇ ਰਹਾ ਹੈ.

ચોક્કો થોથા.

અમ્મ હૈ પહાં કા મોર વહી જો નાચ નાચ ગુન ગાય રહા હૈ,
 હિસે પપૈયા જન પ્યાસ અપનીમે જૈસે તરસાયે રહા હૈ,
 આહો પુગાં કા શોર જો કે આશીક દીલ સે ખરસાયે રહા હૈ,
 અલખતા ઇસ મોસમ કા ઝીંગર બી વહી કહેલાય રહા હૈ,
 અરક રોલને કે ઐવજ અમ્મ આંખોં સે ટપકાયે રહા હૈ,
 આન અદા સે હિમંડ ધમંડ સજ ધજકી છુંદ ખરસાયે રહા હૈ,

ચોક્ક પાચવાં.

આગે મદારી લાલ કે મત જા બદરદીન સમઝાયે રહા હૈ,
 હિડ જયેગા બોઝાડ કે મારે કયોં મુરખ મુંહ ખાયે રહા હૈ,
 આખીર કા પડ જાયેંગે ઐતે ભેંફસિંહ બતલાયે રહા હૈ,
 અવ્વખ જન દાગોં સે તમ્હારા ખાગે જીગર હરયાઈ રહા હૈ,
 પાઅશુક દીખાયે ફાન કીસે જમ્મ “લલ્લુ” કાઈ આશીક ન રહા હૈ
 આન અદાસે હિમંડ ધમંડ સજ ધજસે છુંદ ખરસાય રહા હૈ.

પરનારી વિષે બોધ.

(રંગત લંગડી.)

સમજન પ્યારી કરસે ખુવારી નારી નહારી પરનારી,
 જીવ લેનારી-ઘાત કરનારી હત્યારી પરનારી,
 હિલદું સીખાવે માલ લુટાવે લાહા લેવડાવે પરનારી,
 વીખ પીવડાવે-દબાવે નામ ફુગાવે પરનારી,
 ખવરાવેતો કહી સમજાવે અતે નમાવે પરનારી,
 જીવ તરસાવે-ન આવે ફાંસી ચડાવે પરનારી,
 ધર નારીને કરે અકારી એવી ધુતારી પરનારી,
 જીવ લેનારી-ઘાત કરનારી હત્યારી પરનારી,
 વન દેખડાવે ભોંધાવે ચલાવે કાંટા ભોંકાવે પરનારી,
 ત્યાં સુવરાવે-નચાવે જાન લુલાવે પરનારી,
 જાવ બતાવે બીખ મંગાવે તનને સુકાવે પરનારી,
 સગા તળવે-ગમાવે નામ ભમાવે પરનારી.
 સુખને વીસારી દુખમા કંટારી મારે કારી પરનારી,
 જીવ લેનારી-ઘાત કરનારી હત્યારી પરનારી.

હાવે ભાવે સદા બોલાવે અંતે ફસાવે પરનારી,
 ગણું કપાવે-કરાવે પાપ જણાવે પરનારી,
 જર જેઠ આવે પહેલા હસાવે પછી રડાવે પરનારી,
 બહુ ધભરાવે-મરાવે માર સતાવે પરનારી,
 જરનીયારી કરે તમારી જરની પ્યારી પરનારી,
 જીવ લેનારી-ઘાત કરનારી હત્યારી પરનારી.

દારા જણાવે ધમકાવે સહિને અથડાવે પરનારી,
 ગાંમ મુકાવે-લાવે જંગલમાં વસાવે પરનારી,
 મુરાર આવે ખ્યાલ બનાવે તેને મનાવે પરનારી,
 બહુ સમજાવે-ગલાવે મનને રીઝાવે પરનારી,
 મનીરાંમ કહે તારી નારી કલગી સદા બીખારી પરનારી,
 જીવ લેનારી-ઘાત કરનારી હત્યારી પરનારી.

કલીયુગનું બયાન.

(સમો વર્તે સાવધાન.)

(રંગત લંગડી.)

રહી નીચને ઘેર ઉંચ સહિ લુલી ગયા આચાર વિચાર.
 રાજ રહ્યું નહીં-ઉંચનું થયા હવે સરદાર ચમાર,
 રીત પ્રીતની જાણે ન કોઈ કલીયુગે કીધા લાચાર ખુવાર,
 રૂપી મુનીનું-ગયું સત્ તેમાં નહીં ફેરફાર લગાર.
 રંગ રંગીલા છેલ્લ જમીલા થઈ નીકલે દોશદાર બાહાર.
 રાતેને દાહાડે-દગાઈ કરે થઈ હુશીઆર સવાર,
 રીસ કરે સતીયોની વૈસા વિધવા સજે સજુગાર. અપાર
 રાજ રહ્યું નહીં-ઉંચનું થયા હવે સરદાર ચમાર.

૩ ને ઉન કતિ છે બ્રાહ્મણ જોય છે જોતીષ માહાર કુંભાર,
 રસ ધધાનો-કલીમાં ગયો રહીયો વેપાર જુગાર,
 રામ ભજન બુલાવીને કલીયુગે કીધી ધીરધાર ઉધાર,
 રીઝવી સહિને-કીધા અંતને સાડ તૈયાર શીકાર,
 રૂપ હીન પદબ્રષ્ટ થયા સહિ જાણવા લાગા સાર મંમાર,
 રાજ રહ્યું નહીં-ઉંચનું થયા હવે સરદાર ચમાર.

રહેતી હતી એક સતી પતીને જોડે કરે હવે ચાર હજાર,
 રાજ અનીતી-વધ છે જેમ ફરે છે નાર તેહેવાર,
 રામ રાગમાં ભુલ્યા ગીયાની સહિનો તમે ઉપદાર આભાર,
 રાખ ભરસો-દેવનો માયાથી મનમાર વીસાર,
 રહીને મયાથી છોટો નર આ માયાનો ભાર ઉતાર,
 રાજ રહીયું નહી-ઉચનું થયા હવે સરદાર ચમાર. ૩
 રામ રામમાં વાપ્યો કલી નહી એની માયાનો પાર સુમાર,
 રંગત લંગડી-ગાયે હરી દાદાભાઈને પાર ઉતાર,
 રાજ થઈ તમમનની રહે હવે કાજતુ પાલનદાર સુધાર,
 રહીયું સત નહી-કલીમાં માટે ભજે મુખ્તીયાર મુરાર,
 રાખ સુખીયા દુખી મનીરામને હરી તુ માર જવાર,
 રાજ રહીયું નહી-ઉચનું થયા હવે સરદાર ચમાર. ૪

લંગડી ઝડપી (કોકીન)

હવે મુંબઈને માંછળ નીકલી નવી એક નવાઈ. કોકીન પાનોમાં સવાઈ
 ખાએ છેલ છેલેલ, પ્રેમના ધાએલ, થઈ કરે નવા નવા નીત ફેલ ફરેલ ટેક.
 સમજે ન નફો નુકસાન, થાથું ખાધાથી હેરાન, એવું જાણે ન નાદાન.
 ભટકેલ ભમેલ, મગજના ફાટેલ, વળી તેમાં ભુસાનો ભેલ ભરેલ;
 એવી મુંબઈ અલખેલી, સહુ રંગોમાં રંગેલી. એમાં નીકળ્યા ફેલી ખેલી.
 કરે ખેલ ખસેલ, ફેલમાં પાંકેલ, થયા જોઈ જોઈને કોઈની પહેલ કરેલ.

શેર.

જાં જાં ધરાનીઆની દુકાનો હશે, આ સોડા તણી,
 તાં તાં દુકાનો પાનની નીચે હશે જુઓ તે તણી,
 વળી ડગલે ડગલે હર જગે, દુકાનો થઈયું કહું ગણી,
 લટકાવ્યા આરી સા મોહા ચીમની હાંડીઆ શોભા તણી,
 આવ્યા હીન્દુસ્તાની લાલા. બની બેઠા પાન વાલા. નાંખે પાનોમાં મસાલા.
 કાપેલ કુટેલ, પ્રેમની ધાએલ થઈ કરે નવા નવા નીત ફેલ ફરેલ,

ચોક ૧

લોટા બે ચુના કાથાના. ડોહી મેલ્યા મોટા નાના. પાનો પુનાના માંડવાના.
 દાધેલ દુધેલ, બે બે વાલેલ, ચુનો કાથો કોઈમાં ચોપડેલ બીજેલ;
 ખસ ખસ ખોપડું ને વરીયારી. લવંગ એલચી પત્તી પ્યારી. જાયફલ
 જવંત્રી સોપારી.
 કાતરેલ ભુંજેલ, તણ તણ ખુણીયેલ, પટીમાં ઠંડાઈને મેલ મળેલ;

શેર.

આવો ભભકો જોઈ જોઈ સહિ કાઈ દુકાને જાય છે,
પહેલાં આરીસામાં જોઈ જોઈને ધણા મલકાય છે,
પછી દોડીઆની પટી બે બે લઈ શોડીનો ખાએ છે,
કાઈ કાઈ ધરાનીની દુકાનોમાં બેસી ઇતરાય છે,
હિંચ વરણુ પોણું ભાગે. બેસી પાનની પટીઆ માગે. આ ખીસકાટ ખાવા લાગે.
ઇતરેલ ફૂલેલ, પ્રેમના ધાએલ. થઈ કરે નવા નવા નીત ફેલ ફેરેલ

ચોક ૨.

જોઈ રાંડો આ દુકાનો, ધધો તજ દઈ વેસ્યાનો. બનીત બોલન જીવાનો.
રખડેલ રંગેલ, દુકાનો માંડેલ પાનની ભપકો કર્યો ભડકેલ સજેલ;
રાતે આવે શોડીન જીવડા. જાણે અંધારાના દીવડા. પાન ખાવા પ્રાણુ પીયુડા.
છિખડેલ ઉડેલ, ભાળ એક રાખેલ દોડીયું પટી દીઠ બાંધેલ લોધેલ,

શેર.

અંબુ જોઈને પાનવાલાઓએ કાકીન પાનોમાં વાપરી.

ક્યાં ત્રણ દમડી દોડીયાની પટી તેને બે આને કરી.

નાખે લગીર રાઈ જોટલી લીએ એક આનો વરી

ખાધાથી આવે ટેસ લેસ જાએ ફેસ ચહેરા જો ફરી.

છતી આંખે આ અંધર. કેવો વરને જીવો ફેર. અમરત સમજ્યા જે છે જર.
ભણેલ શીખેલ, પ્રેમના ધાએલ, થઈ કરે નવી નવા નીત ફેલ ફેરેલ.

ચોક ૩.

કાકીન ખાવાથી શું થાશે. આંખો ઉંડી ઉતરી જાશે. જીભ કાલી હોટ સુકાશે.
રેસ વેલ વસેલ નીત તન પલા રહે નહિ હજમે થશે ખાધેલ પીધેલ;
રહી રહી છીદ્ર કરશે. આખા શરીરમાં પસરશે. પછી હાથ પગ થરથરશે.
અડીએલ થએલ, કામના કાએલ. થશે કાકીનથી સમજે ગુણીએલ ગણેલ.

શેર.

અંબુલ અશીણુ દારૂ મદ કવલી ભાંગ ગાજે ને ચરસ.

જોટલા દુનીઆમાં નસા છે જોઈએ સમજે સહુ સરસ,

પણ સહિ નશામાં આ નશો કાકીનનો છે સહુથી નરસ

કહે દાદાભાઈ જોટલા વીત્યા એટલા નહીં વીતે વરસ

કયે મણીરામ આન. ઘરમાં ખાવાનો હોય ધાન. બહાર ફેરે શોડીન જવાન
કરે સેહેલ સડેલ, પ્રેમના ધાએલ, થઈ કરે નવા નવાનીત ફેલ ફેરેલ

વિન્નગી નાયકા હોલી.

(રંગત લંગડી.)

કીયારે આવશે કંથ સખીમે મુકી છે કેસર ઘોરી,
સહિ કાઈ ગોરી-રમે રંગ કંથ વગર હું રહી કોરી,
ગયા પરહરી મુને પતી દુખ દીધુ અતી ભરજેબનમા,
મુકીને વનમા-ગયા પરદેશ ન લેશ દયા મનમા,
કાંમ કુંમકુંમો વાગે તનમા ઝુરયા કરે બાધ ફાંગનમા,
બલુ અંગનમા-વીહેથી થઇ વીયાકુલ બાલાપનમા.

શેર.

મુંના મંદીર માલીયા છે સેજ સુની રંગભરી,
વરસ વીત્યા બાર તોપણ પીઠિએ ચીંતા નહી કરી,
પ્રેમ પીચકારી વગર પતી કાણુ મારે ઊર વિષે,
અય વીધાતા ફેરા ફરતી વખતે હું કેમ નહી મરી.
પ્રાણપતીને વગર અતી આ મારા તનમાં બલે હોરી,
સહિ કાઈ ગોરી-રમે રંગ કંથ વગર હું રહી કોરી
રાતને દાહાડો રોયા કરે લોહી રંગથી અંગ રંગાઈ છું,
ગંમ બાઈ છું-સદા કાગલના વાહાણુ ચલાઈ છું,
મનની મનમાં બલું ઝલું હું મનનો શોક જણાઈ છું,
સંભલાઈ છું-સહિને વિયોગના ગીત ગાઈ છું.

શેર.

ધુલ ધીરજની ઉડાકુ સમજી અખીર ગુલાલજી,
વાંહા હોલીના ભડકા બલે ઇલાં શલગે તનમા ઝાલજી,
પીઠિ રાજ જગની લાજ તજી કાઈ શોકને વશ થઇ રહ્યા,
તેહેવાર એકે જાણીયો નહી લીધી ન મારી ભાલજી.
પુરવે જનમની પાપણી પુરી વાતખી કરવાની ચોરી,
સહિ કાઈ ગોરી-રમે રંગ કંથ વગર હું રહી કોરી
હાર હધ્યાના ગયા બાહાર પરદેશ કાણુ સુખડી લાવે,
પ્રીતીને ભાવે-બાલાવે કાણુ સખી મને સમજાવે,
કાણુ રમાડે રમે સજે કાણુ ચુંદડી રંગાવે,
મનને રીઝાવે-હસાવે કાણુ મીઠાઇ ખવરાવે.

શેર.

કાણે જઈને કહું સખી મારી કયા આ કર્મની,
બાંધી મુઠી લાખની ઉઘાડી જાય વાત મર્મની,
કપડા રંગી ભગવા થઈ જોગીને જઈ શોધવા,
હવે બાંધુ શેહેલી શર્મની ધુંણી ધકાજી ધર્મની.
રીત પ્રીતી જણી ન કથે તોડી પ્રેમ પ્રીતની દોરી,
સહિ કાઠ ગોરી-રમે રંગ કંથ વગર હું રહી કોરી.
પ્રાણપતીને છતાં સતી તું અતી થઈ કેમ દુખીયારી,
પ્રાણ પ્યારી-ભજન કર રટ હરને વારી વારી,
જરીક દાદાભાઈ કહે ઈચ્છા પુરણ થાશે તારી,
મનને મારી-રહી તેમ રજે પતિવ્રતા નારી,

શેર.

જ્ઞાન પુન કીધું સતીએ હરીએ વીપત્તિ હરી,
પ્રાણ પીગિં આપ્યા ધરે ઊર અતીશે આનંદ ધરી.
આરતી ઉતારી પ્રેમે હયામા હરખ ધણો,
પછી હેત હોરી રમવા લાગા રાત દી પ્રેમે કરી.
મનીરામ કહે પ્રીતની કેસર પતી ઉપર સતીએ દોરી,
સહિ કાઠ ગોરી-રમે રંગ કંથ વગર હું રહી કોરી.

માતાના મરવા બાદ પુત્રનો વીલાપ.

(રંગતલંગડી.)

જ્યે જ્યે જનુની માતાજી મને મેલી ગયા વન મારગમાં,
તમવીન માતા-ન માઈ કાઠ રહીયું જનમાં જગમાં,
બાલપણના ઘણા ગુણો તંમતણા ન માતા વીસરાતા,
માસ નવ સુધી-રાખી ઉઘરમા કરી માતા શાહાતા,
દુધ દ્યાનુ પાતા હતા મમ દેખી દુખી માતા થાતા,
આ જીવ્યાથી-હું હવે કહીયા કંઈ માતા માતા.

શેર.

નવરાવતા ધોવરાવતા બેસાડતા ખવરાવતા,
મુખ જોઈ માઈ નીરખતા હરખતા હરખાવતા,
હૃદયનુ હેત જણાવતા દીન જાણી હૃદય દયાવતા,
બોલાવતા ખોરામાં લઈ શુવરાવતા ધવરાવતા.
રમી રહું તંમતણું દુધ મમ રાંમ રાંમ તનમાં રગમાં,
તમવીન માતા-ન માઈ કાઠ રહું જનમાં જગમાં.

અંતરણ્યથી પુરે પ્રેમે શેવા માત તમે કરી ખરી,
પાલી પોષી-કાઘા મોટા દલનું તમે દરી દરી,
અનેક તરાની ફલવણી ફલવી ગીયાન ઉર ભરી કરી,
ભરણુવાનીમા-મને મેલીને ગયા પરહરી મરી.

શેર.

દુખનું સુખ મારું દેખી દીલથી દુખી મા તંમ થતા,
દુખના સાથી પુરા પ્રેમી ખરા હેતુ મા તંમ હતા,
સુખ સહિ સંસારનું જોયું મે માતા તંમ છતા,
દુખ હવે દુનીયાનું જોવું પડીયું મા તંમ જતા.
દુખનો દરીયો આવ્યો ચડી મા મંમ સુખના ધનમા ઢગમાં,
તંમવીન માતા-ન મારું કોઈ રહીયું જનમા જગમાં. ૨
માયા લગાડી મલી ગયા નહી પાછલ જોયું મ.ણી ભણી,
ચાહાના ચોખ્ખા-ચડીયા પણ કાચી રહી ગઈ કંણી કંણી,
શેવા ચાકરી બની ન મંમથી શુદ્ધ થયોહું ભણી ગણી,
ટગલે ટગલે-હવે મને યાદ આવે તંમતણી ઘણી.

શેર.

મનની મનમા હાંમ રહી ઘર ભાંગીયું મંમ આધારનું,
નેહે નીર નદીથી ગયું પુર આવ્યું પરલેકારનું,
કુશુષ્ટું દુખ દરીયામા હું તાંણેછે પાંણી પ્યારનું.
તંમ વીયોગે માતાજી સહિ વ્યર્થ સુખ સંસારનું,
જીજી જો હું આભાર તંમતણો તો પડે ભગ તનમા રગમા,
તુંમવીન માતા-ન મારું કોઈ રહીયું જનમા જગમા. ૩
અંતમા અંતર રાખ્યો મંમથી થયા મા અંતર ધ્યાન નીધાન,
તંમ વીયોગથી-થયું માયાનું વ્યર્થ મારૂ માનપાન,
નહી ધરનો હું નહી બાહારનો વચમા ફરેછું સ્વાન સમાન,
પ્રેમ માયાહુ-માત તંમ જતા થયું રદ ગીયાન ગુમાન.

શેર.

મનો સહિ સાથી સગા પણ માત કોઈની નહી મરો.
જીવતે જીવત મા ચરણપર તન મનને ધન અરપણુ કરો.
દાસ કહે મનીરાંમ તમે નીત ધ્યાન માતાનું ધરો,
અડસટ તીરથનું ફલ મલે ગુણ ગાઈ સહિ સંકટ હરો.
રામચંદ્રનું લાગ્યું મન એક માતાના મનમા પગમા,
તંમ વીન માતા-ન મારું કોઈ રહીયું જનમા જગમા. ૪

ખયાલ દીગર-બહર શકીરતા.

આજ ચલો સો રહેં લીપટકર યહી ચાહતા હૈ દીલ હમસ
આલે ખાલે ન દો કપટકે યાર ન હોગા બલા તુમહારા

ચોક પહેલા.

ખન્તેનગર હમ એક કરવટ કે યાની ન જાને કહાં સીતારા,
અપના જા છુપ રહા લીપટકે યલદાં મે દેખા ન દુઆરા,
અકસર હારે છીન ઝપટ કર યાવર લેકીન હુઆ ન યારા,
એસા ગાયબ હુઆ ઊલટ કે યમન ન આયા સુહેલ સીતારા,
ધંધર ઊધર સદહા હમ બઠકે યદે મુરાદ હરચંદ પસારા,
આલે ખાલે ન દો કપટ કે યાર ન હોગા બલા તુમહારા.

ચોક દુસરા.

અલગયાસ સદહા ચોખટકે યહુદી કયા ઇસલામ નીસારા,
આગે ખટ કોઈ ગયા ન હટકે યકીન કયા આહાન બી મારા,
એક દો સર ગીરે જો કટકે યાદ રખો સર ચલે જો આરા,
અલગ ન હોંગે કહીં યહ ખટકે એક ખાર બરછી ચલે દુઆરા,
અખ તો યાર જમ ગયે હૈં કટકે યારી મે કયા ગયર ઇનગરા,
આલે ખાલે ન દો કપટ કે યાર ન હોગા બલા તુમહારા.

ચોક તીસરા.

આફતાબ અંદર ધુંધટ કે યા રૂખ મુનવર યા માહ પારા,
અખ હૈ યા કાકુલ કે પાટ કે યુસુફ સાની ને જલ મારા,
આસમાનસે બર્ક રપટકે યહાં ગીરી યા નજર ઇશારા,
આફત યાગિર પડી હૈ ફટકે યુમ કયામત હો આશકારા,
આંખોસે યક લખત ઉચટકે યા બંદા હોને દે કીનારા,
આલે ખાલે ન દો કપટકે યાર ન હોગા બલા તુમહારા.

ચોક ચૌથા.

આબુરદા સદહા રટ રટ કે બલ રસતમ કા ચલા ન ચારા,
ઉતર મઘ ઇજજત છુટ છુટકે યમ સે કમ કચ્છ નહીં ઉતારા.
અવ્વસ આખીર ઉલટ પલટ કે યહ તર્જ બારી વજનમે પારા.
ઝૈર કોઈ સર હજાર પટકે યમન ન પાવે જહાન સારા,
અજ હદીસ ખારીજ કલગી “લદલુ” જાને ઇં જાત નીસારા.
આલે ખાલે ન દો કપટ કે યાર ન હોગા બલા તમહારા.

ગમગીન હેવાલ.—ગોપીચંદનો ખેવાલ.

(રંગત લંગડી.)

ગોડ બંગાલે નગરીકા રાજ તીલોકચંદ થા ચતરસુજન,
લડકા હિનકા—ગોપીચંદ હતા સુનો ગમગીન બયાન,
તીલોકચંદકી રાની મૈનાવંતીકા ચાહીચિં થા સનતાન,
પુત્રકે કારન—ગામ મઠનાવંતી કોમ બન દરમીયાન,
બારા બરસ તકડીની ભગતી શદાશીવકી ધરકે ધ્યાન,
જદ શીવશંકર—હોત પ્રશન દીચે દરશન હિસે આન.

શેર.

શીર કહે માહાદેવ રાનીજીકા એહિ ફરમાયેજી,
તજકે ધરદર રાજ શંભપત બૈઠી ઇંહા કેજાં આયેજી,
કીસ કારને ભગતી કરી ઇતની તુને દુખ પાયેજી,
પરશન હુવા મૈય માંગબર જો તોરે મનકા ભાયેજી.

ચાલ છોટી.

શીર રાનીને કર જોડકે કીની અરજી,
સુનો બાત મોરી ઇંજાકી શીવશંકરજી,
તુંમરી ભગતી કીની છોડકે સબધરદરજી,
એક પુત્ર દો શીવશંકર માયુ એ અરજી.

તરજ મારવાડી.

સુની બાત શંકરને જદવો ભચે દીલમે દીલગીર,
મૈને તોહોકુ બચન દીઆ શો ભઈ મોરી તકસીર રે,
મઠનાવંતી રાની, પુત્ર કારન હેરાની, બાપ તુને બનકીજાની.
પન પુત્ર ન તોરે તકદીર—રે,
સુન મઠનાવંતી, કર કેયા તતબીર—રે.

તરજ ચેલધયાડી.

મઠનાવંતીને શીવશંકરકા એસાબચન સુનલીના,
પુત્ર ન મેરે તકદીરમે લીખા એસા મૈને કેયા કીના.
અરે માહારાજ બચન તુમને દીના રે,
ન જાહિ મૈય પુત્રકે બીના.

ચોપાઈ.

ઇતના સુનકે કેહેને લગે હચે શંકર,
જા મઠનાવંતી તુ અપને ધર.
લડકા તોરે ધર જનમેગા સુંદર,
બારા બરસ બીતે શીર જાવેંમર.

દાહા

મન લીધા મેનાવંતીને શીવકા એહી બચન,
મનમે મન હો શીશ નમકિ ચુમન લાગી ચરન.

ઈંદ્ર સભાકી ચાલ.

શીર શંકરને દીની ખાખ નીકાર,
સે ખાખ ખા તું ધશે તીન બાર,
લી ખાખ મધનાવંતીને સમાર,
ગીરી ચરનમે મનમે આનંદ અપાર.

ચાલ જુની.

દુઈ વો મગન એ મન અંદર, ખાખ ખાઈ લજ કે શંકર
વોરીધી શીધી ખુબ પાકર, ચલી શીર આછ અપને વો ધર.
એ આત કીસકો માલુમ નથી કે શંકરને દીના બડદાન,
સડકા ઉનકા-ગોપીચંદ હતા મુનો ગમગીન બયાન.
દશ મહીનેકે બાદ શીર વાંહાં ગોપીચંદકા હુવા જનમ,
ચંદ્રસીસોલા-બરની નહી જાએ જીનકે પાઉમે પદમ,
ધર ધર આનંદ હોત બજત બાજે પુરમે દમપે દમદમ,
રાજા રાની-લય મન મગન ન કોઈ કરતા થા મમ.

શેર.

સદા શીવશંકરકા શાયા થા ગોપીચંદ ઉપર,
ચઉદે બીધ્યા ચોસટ કલા શીમે જીનોને હર હુનર,
આજ છોટે કલ બડે એઉ ગયે બરસો છે ગુજર,
છોટે હી સીનમે છોડકે તીલોકચંદ ગયે આપ મર.

ચાલ છોટી.

શીર ગોપીચંદકા દીના તખત વા તાજે,
બૈઠાવો તખતપર કર અપના શુભ કાજે,
નીતી વો નેયાયેસે ચલાતા અપના રાજે,
ચવદા ચોકડીમે નાંમકા ઘંટા બાજે.

તરજ મારવાડી.

ગોપીચંદ રાજ કરત દીલ આનંદ બડા ઉમંગ,
સોચ કરત મેનાવંતી માતા જુર જુર હોત પતંગ રે,
ગોપીચંદ રાયા, બારા બરસ શીરકાયા, છોડકર એ ધતમાયા,
તજેગા મોરા શંગરેં એજિં મેનાવંતીકા,
સુંકે નીત અગરેં-

તરજ ચેલઈયાકી.

કઈ દીનોકે બાદ જલંદર મેનાવંતી ધર આવે,
બીક્ષા દીને માધ બેના હમારી સાધુને શબ્દ સુનાયે,
બીનોકા ધરમે બીદાયે રે,
ચરનોમે શીશ નીવાયે.

ચોપાધ.

સન્ત ધર આવે મન સુખ પાર્થ,
ઠંડા ચોર ગરમ જલ લાધ,
અપને કરશે સનતનકા નેહેલાઈ,
બના ભોજન સંત જમાઈ,

દોહ.

કરનેર કહે મેનાવંતી ગુર જાવો નહી બન્યાશ,
સેવા તુમારી મયે કરે રહુ ચરનનકી પાસ,

તરજ ઇંદરશભાકી.

ખુશી ભયે જલંદર એ સુનકે બચન,
ઘોડકે તવેલેમે કીના વતન,
સામોશયેરે બનાતી ભોજન,
જમાતી ગુરકો વો કરતી ભજન.

ચાલ જુની.

શીકર ઉસે ગોપીચંદ પુતરકી, ઉસલીએ ભગતી કરે હરકી,
સેવા કરે ગુર જલંદરકી, ખાત ઉસકે દીસ અંદરકી,
ગોપીચંદકો તારનલીએ ગુર જલંદરકો કીયા મીજખાન,
લડકા ઉનકા—ગોપીચંદ હતા સુનો ગમગીન બયાન.
ગોપીચંદકી માત મેનાવંતી બોહોત ગુરકો ચાહાતીથી,
દોનો બખતકો—ભોજન લેજ કે ગુરકો જમાતીથી,
જમાકે ભોજન શેવા કરકે શીર અપને ધર આતીથી,
દરસ ગુરકે—કીએ શીર આપ વો ખાના ખાતીથી.

શેર.

સખ કોઇ કહે મધનાવંતી જાતી વો મંદરકો,
કોઈ દીનબી ચેલા વો કરેગી અપને પુતરકો,
સખ નોકરો મીલ કહેતે ગોપીચંદવો ચાતરકો,
અપને તવેલેસે નીકાલો વો જલંદરકો.

ચાલ છેડી.

અપને ઘોડાલમે જલંદર ધુંસાંધ હચ્ચે,
 ઉનકી મેનાવંતીશે અસનાઇ હચ્ચે;
 તુમારી માતકી સુધસુધ ગભરાઈ હચ્ચે,
 સાધુસે પ્રીત કર જગોકા હસવાઇ હચ્ચે.

તરજ મારવાડી.

વો સાધુ ઘેરાગી હચ્ચે જુઠા કરતા બ્રીસ્ટ ધરમ,
 મેનાવંતીકા બસમે કર કરતા હચ્ચેસંગ કુકરમ રે,
 ગોપીચંદ ગીયાનીં મેનાવંતી લઈ દીવાનીં સાધુ બીન પીવે ન પાની
 સખતજદી લાજ શરમ રે,
 ગોપીચંદ રાજાં ખુલેઆ ભરમ રે.

તરજ ચેલઈયાકી.

નાદાન બુધીથી ગોપીચંદકી સો સચ માના સખખાત,
 એસી તરકીમ બતાવો કોઇ હોવે સાધુકી ધાત;
 અરે જસે સુખી રહે મોરી માત,
 કડ મેય આનંદ દીન રાત.

ચોપાઈ.

અપને મેહેલ નીચુ કુવા ખુદાવો,
 રખ પલંગ કયા સુત બંધાવો;
 ઉપર ચદર એક ખાસી બીજાવો,
 જસપર સાધુકો લાકે બીઠાવો.

દોહડા.

બેઠેગા જસ વખત વો સાધુ પલંગકે પર,
 કયા સુત ટુટ જાએગા ચો ગીરે કુવે અંદર.

તરજ ઇંદરશમાકી.

બડે ભાવસે સંગમે લે લશકર.
 ગયા ગોપીચંદ બાવાકે મંદર;
 ગુરુ કરો કુરપા આજ હમપર,
 ચલો જમનેકા હમારે તુમ ધર.

ચાલ જુની.

પીછે છઠા કુવા ખુદવાયા, ઉસીપર પલંગ ઢલવાયા,
 કયા સુત જસમે બંધવાયા, પુત્રોકી ચદર બીજવાયા,
 ગુરુ જલંદર બાવા આયે સંગ, ગોપીચંદ કે ધર દરમીયાન,
 લડકા ઉનકા—ગોપીચંદ હતા, સુનો ગંભગીન બપાન.

લોકે જલ ગોપીચંદને ગુરુકે દોલે ચરમ ધુલાયેલે,
ખટરસ ભોજન-મંગલકે ચંતકે ખુબ ભમાયેલે;
ખાપીકે શીર ગુરુ ગોપીચંદ પાસ પલંગકે આયેલે.
ખડે લાવશે-માફકા પંલંગકે ઉપર બીઠાયેલે.

સૌર.

મૃત દુટા બેઠતેહી ગીરે કુવેમે જલંદર,
લાખો ટોકરી લીલકી ડાલી લો કુવેકે અંદર,
મંત્ર પુકા ગુરુને સખ લીલ રહેગઈ હૈયે અધર,
શીર બંદ કીના લકડા જડવાયા વો કુવેકે ઉપર.

ચાલ છાટી.

ધસ કુવેકે અંદર બાવા એ જલંદર હૈયે,
ધસ ખાતકી મેનાવંતીકા નહી ખખર હૈયે;
વો કહેતી ગુરુ જાને ગયે કીદર હૈયે,
આ મુરતી રાત દીન ગોપીચંદકી ડીકર હૈયે.

તરજ મારવાડી.

મોરે ગોપીચંદ લડકેકી લઈ ખરસ દસકી ભીમર,
પીછલે ભરશ દોહી રહેસો આબી જાત નીકર રે,
હૈયે શંકરકા ખર વો શીરે પીછે કેઉ કરવો કાયાસે જાનખેડરવો;
જાયેગી ધધર ઉધર રે,
ગુરુ જલંદર થે સો કરતે અમર રે.

તરજ ચેલઈયાકી.

ગોરખ ચેલા મંછદરકા આયા મેનાવંતીકે ધર,
બીખશા દીજે માઇ બેના હમારી જલદી દેર ન કર,
ગુરુ મેરે ગયે હયે કીધર રે,
જાતા મૈય દુંડને ખાતર.

ચોપાઈ.

વાંહા આયા કનીપા ચેલા જલંદરકા,
વો પુરા ભગત થા હરી હરકા,
રસતા લીયા મેનાવંતીકે ધરકા,
હસે પતા ખખર મંછદરકા.

દોહા.

આમ કનીપા કહત હૈયે ગોરખ હિતાર ભગવા બેસ,
ગુરુ રંદીયા હરે આ રહત કામર દેસ.

તરજ ઈંદ્રસલાડી.

સુનકે ગોરખકો ક્રોધ ચડા,
ગુરૂ તોરા જા દેખ કુવેમે પડા;
મું સગરા ઉનકા હચ્ચે લીદમે ગડા,
મોરા ઘેર રંદીઆજ તોરા બડા.

ચાલ જુની.

આત ગયા ગોરખ સુનવાઈ, મેનાવંતી યાતી ગભરાઈ,
આખદારત શીરકે તાંધ, રોને લગી દીલમે ચકરાઈ.
મોરછા આઈ મેનાવંતીકા પડી જમીપે હો બેજન,
લડકા ઉનકા—ગોપીચંદ હતા સુનો ગમગીન બયાન.
ગોપીચંદને ક્યાકી નાદાની એકિ કેહેતી જાયે લગી સોગ કરન,
દોનો નૈયનશે—ઝારખેઝાર લગે હચ્ચે આંશુ ઝરન,
ઉસ આંસુકે ગીરે છુંદસો ગોપીચંદકા બીજા બદન,
કહેને લગાવો—એ પાની કાંહાશે લગી બરખા બરસન.

શેર.

ઇતનમે બાંદીઆ ગઇ કહે ગોપીચંદકા બાત હો,
ના એ પાની ગીરા તુમપે નાગીરી બરશાત હો;
મેહેલમે જા દેખો મેનાવંતી રોતી માત હો.
ન જાનુ કીસ કારને ઉશકા જ્યા ગભરાત હો.

ચાલ છાદી.

પ્રીઠ રાજા ઉઠકે મેહેલો અંદર આયા,
જા માતાકે ચરનોમે સીશ નમાયા;
કર જોડકે રાજાને મુખસે ફરમાયા,
કેહિ માતાજી નૈયનોસે નીરધલકાયા.

તરજ મારવાડી.

કીસને તુમકો કુછ કહી માતાજી કેહિ દીલમે દીલગીર,
કીસને તુમકો ગાલી દીની હો છેદું ઉનકે શરીર રે,
મેનાવંતી માતાં જ્યા તોરા કેહિ ગભરાતાં યાદ તુજે કોન ઇંદા આતા
સોકર મુજસે તરરીર રે,
મેનાવંતી માતાં કર મેં તદખીર રે.

તરજ ચેલઈયાડી.

ના કીને કુછ મુજકો કહા હચ્ચે લડકે ના કીને દી મોહેકા ગાલ,
તેરી શુરત તોરે બાપસે જ્યાદા દેખ બાઇ બેહાલ;
અરે ગોપીચંદ આવેઆ કાલ,
પડા રહેગા સખ ધન માલ.

ચોપાઈ.

ભરથરી રાજ મોરા થા ભાઈ,
હિને જાગીઅન તજ બાદશાઈ;
જીને સત ગુરૂકી આગન્યા પાઈ,
હૂવા અમર કહત નીજ ગુન ગાઈ.

દોહા.

કીનકી માત કીનકા પીતા જુદા સખ સનસાર,
જો ગુરૂકી શેવા કરે વો હો ભવસાગર પાર.

તરજ ઇંદરશાહાડી.

સુન ગોપીચંદ તું એ મોરા અચન,
જાકે ગુરૂકે ગીરતું ચરન;
હુએ સનસાર સપના માલ ઔર ધન,
હિસ લીએ મલ ખાખ અપને બદન,

ચાલ જુની.

સુન ગોપીચંદના દાના, પેનલે ભગવા તું જાના,
જુદા હુએ સારા એ જમાના, સાથ નહી અપને લેખના,
સુનકા માતકે અચન શીર વો ગોપીચંદને જોલી જખાન,
લડકા ઉનકા-ગોપીચંદ હતા સુનો ગંભીન ખ્યાન.
અવદા ચૌકડી રાજ હુએ માતા બારા બરસકી ઉમ્મર મેરી,
મેય જોગ કેયા જાનુ-અરે માતા કેઉ લઈ દુશમન બેરી;
છોડકે અપના રાજ જોગી બન ધરોધર દુંગા ફેરી,
સખ લોગ હસેગે-જગતમે હોગી અપકીરતી તેરી.

શેર.

ન ખાયા પીયા મેને બરસ બારાં કરનદે રાજ હો,
બારા બરસ બીતેગે શીર છોડુગાં તખતો તાજહો;
પેનુગા ભગવા ઉતાર શીર મેંય અપના સાજહો,
મલુગાં મે શીર ખાખ તન કર તોરા સીધ એ કાજહો.

ચાલ છોટી.

સુન ગોપીચંદ લડકા તુ ખાત ચીત ધરકે,
બારા બરસો કેસે જાએગેં ટરકે,
ધસ દુનીઆમે મેહેમાન હુએ સખ પલ ભરકે,
કેયા જાને કલ જાએગેં જાએગેં મરકે.

તરજ મારવાડી.

જાંઠાસે આઝે વાંઠા જાઝેગે લડકા અમર ન કોઈ ધનશાન,
 ધનમાલ એરાજ કેયા કરના જાઝેગી આખીર જાન રે,
 સુન ગોપીચંદાં બુરા દુનીયાકા ફંદાં અમર નહી હુએ કોઈ બંદા,
 તુ દેખસે ધરકે ધયાન રે,
 ગોપીચંદ લડકાં કહેના મોરા માન રે.

તરજ ચેલઈયાડી.

કીનકા ચેલા મૈય હુરે માતા સો સત ગુરદો મુજ બતાયે,
 તોરે બચનસે ગુરકે ચરનસે હો અમર એ મોરી કાયે,
 અરે મોરી મેનાવંતી તુ માયે,
 ગુર બતા લાગુ મેં પાયે.

ચોપાઇ.

સતગુર ગીયાંનીથે બાવા જલંદર,
 જસકો તુને ડાલા કુવેકે અંદર,
 લડકે તુજકો નથી કુછ ખખર ગર,
 વો કર દેના તોરી કાયા અંમર.

દોહા.

કહે મેનાવતી હાથ જોડ સુન કનીપા મોરી બાત,
 ગોપીચંદ નાદાનથા જીને કરી ગુરકી ઘાત,

તરજ ઇંદરસભાડી.

કોઈ તતખીર એસી તું મુજકો બતા,
 કરે ગોપીચંદતુ ઉસેબી જતા,
 કરી ગોપીચંદને ગુરકી ખતા,
 અખ દે કુછ પતા જલદી હોવે ફતા.

ચાલ જુની.

સુને મેનાવંતીકે બચનં કનીપા કહે કર તું જગન,
 આઝેગે સાધ શંતગુનીજનં યોહી તારેગે ઉસે સખજન.
 મેનાવતીને યજ્ઞ કીઆ આઝે સાધુશંત રીખીમુન ગુનવાન,
 લડકા ઉનકા ગોપીચંદ હતા સુનો ગંભગીન બયાન.
 સુનો બાત ગોપીચંદકી એક પૂતલા ખાખકા કીયા તૈયાર,
 કરકે સજીવન-આનકે કુવેકને કરતા હુએ પુકાર,
 મૈય ચેલા બોત દીનસે ખડાહું મેરે ગુર સરકે સરદાર,
 બોસે જલંદર-કોનતુ ખડા નામ કરના ધજહાર.

ચેર.

ગોપીચંદ ચેલા તુમારા જોત હુવા હલાકજી,
કંઈ દીનેસે દરસ દેખનકા હું મુશ્કતાકજી,
બોલે જલંદર ગોપીચંદ તુ ખડા હૈયે નાપાકજી,
સુરત તેરી તુ મત દીખા હો જલબલકે ખાકજી.

ચાલ છોટી.

એક પીછે એક છે પુતલે ગુરને જલાયે,
શીર સાતવે બખત ગોપીચંદકા લે આયે,
હિસ કુવેકે કને આનેકે ખડા કરાયે,
પુકારો ગુરકા સંનતોને બચન સુનાયે.

તરજ મારવાડી.

બોલા ગોપીચંદ સુનો ગુર કરો કુરપા આજ મુજપર,
ખુશીહો શીર બોલે જલંદર ગોપીચંદ હો અમર રે,
ખુશીભાગ્યેસખમનમે બેઠેસંનતોવોભજનમે, ગુરઆયેઆહેરઅમનમે
હુવા આનંદ સખકે ધરોધર રે,
અખ આગેકીં કથા ચીત ધર રે,

તરજ ચેલઈયાકી.

કહે મેનાવતી સુનો ગુર ધરો લડકેકે શીરપર હાત,
ચેલા કરતો ધનકા તુંમ દીન બાકી રેહેગયે સાત,
ગુરજી કેહેને લગે શીરઆત,
અમર ગોપીચંદ હૈયે ન ધસકી ઘાત.

ચોપાઈ.

ચેલા ગોપીચંદકા ગુરને કીયા,
હો ખુશી સરપર કરધર કર દીયા,
ગોપીચંદને પીયાલા ગુરકા પીયા,
તજકર રાજ ફકીરી ભેખ લીયા.

ઢાહા.

રાજખાટ ધનદોલતકી ન રખી હિનાને તમા,
હિતાર સગરે સાજકા લીની ખાખ રમા

તરજ ઇંદિરસલાકી.

કલ નરનારી ગંભવો કરને લગે,
સખકે નયેનસે આંશુ ઝરને લગે,
કંઈ ઝાડોસે પતે ખરને લગે,
કોઈ ઝેરખા આહાકર મરને લગે.

ચાલ જુની.

હુવાં કુલ અંગાલેમે આહાકારં ધરોધર ગંમકા ભયા પુકાર,
 બરસ આરાકા બાલસકુમારં જોગી ભયા તગસકલ ધર દુવાર.
 સુનકે હાથી ઘોડે ગઈ હિસ વખત છોડે લખોને પ્રાંન,
 લડકા હિનકા-ગોપીચંદ હતા સુનો ગંમગીન બ્યાન. ૧૭

બારા બરસકી ઉમ્મરમે હુવા જોગી રાજ ગોપીચંદ,
 જોગી બનકે-અમર કરો કાયા કાટા માયાકા ફંદ,
 સોશ કરે કુલ નારીનર પન મેનાવતીકે મન આનંદ,
 લડકા મેરા-હોગયા અમર ગુરૂ મીલે અકલમંદ.

શેર.

કહે ગુરૂ સુન ગોપીચંદ બસતીમે મંગને જાવજી,
 આટા ચાવલ દાલ કંઠી મીલેતો મંગકે લાવજી,
 શીરતુંમ અપને હાતસે ખુબ રસોઈ બનાવજી,
 દંમકા જીમાવો પેલે શીર તુંમ આપ ભોજન પાવજી.

ચાલ છોટી.

ગુરૂકી ખાત મન ગોપીચંદકા ભાઈ,
 લે જોલી બગલમે ધરકી રાહા લગાઈ,
 આનકે દરવજે ઉપર અલક જગાઈ,
 હાતનેમે દવડે આયે વાંહાસે સીપાઈ.

તરજ મારવાડી.

અજનપનેમે ગોપીચંદકા દીયે ધંકે દોચાર,
 લાખો ગાલી દેકે નીકાલા દરવજેસે બાહાર રે,
 ગયા પીછલે દુવારપેં ચડ ગયા સતવે મારપેં બડા રાનીકે દુવારપેં
 કીલલકાર રે,
 સુન માતા મોરીં શંત ખડે બાહાર રે,

તરજ ચેલઈયાકી.

બીખશા દીની લેચલા ગોપીચંદ પાંઉ પદમ દેખા નજર,
 તારાવંતી આઈ દવડકે પકડા પતીકા કર,
 આંસુ આયે નૈનમે ભરભર,
 ચલે કાંહા સીરકે છતર.

ચોપાઈ.

પેહેલે મરો તોરી મેનાવતી માઈ,
જીને બનાયા તુંમકા ધુશાંઈ,
શીર મરો જીને ગુરૂ સીખ બતાઈ,
હંમસખ હોગઈ બીધવા લુગાઈ.

દોહા.

માતકો મેરે ગુરૂકા ન ગાલીદિ મુંકા સંભાલ,
કરંમ લીખા સો ફલ હુવા કરતા દીન દયાલ.

તરજ ઈંદરશભાકી.

કહે તારાવંતી સુનો સ્વાંમી બાત,
હીરેશીરે સંગમેરે કેહેતે કેહિ માત,
મેય જોગન હોકિ ચલુ તુમરે શાત,
નહીતો કરો પેહેલે તુમ મોરી બાત.

ચાલ જીની.

ગોપીચંદ કહે સુન માતા બચન, તું મેરી માત મૈય તોરા તન,
લગી ગુરૂ ગીયાનસે મોરી લગન, ભીખસા દે પાંઉ જોકે ભોજન.
ચાલમે લાઈ માનક મોતી, ગોપીચંદકા દીના દાન,
લડકા ઉનકા ગોપીચંદ હતા, સુનો ગંમગીન બચાન.
મોતી માનકલે ગોપીચંદ આયા કને જલંદરકે,
બાલે ગુરૂજી કાંહાસે મોતીલાયે ચોરી કરકે,
કહે ગોપીચંદ ચોરી ન કીની મોતી ખુદ મોરે ધરકે,
ભાઈ શનતનકા મોતી ના ચધચ્યે આવો પીછે ધરકે.

શેર.

મોતીધ્યા માનક લોકે ગોપીચંદ વાંહાસે ધાયેહે,
જા દીના રાનીકા કુછ ભી ભીખસા મંગકે લાયેહે,
રાનીકી બીનતી ના સુની પીછે ગુરૂ કને આયેહે,
લો ગુરૂજી દાલ આવલ એસે બચન સુનાયેહે.

ચાલ છોટી.

કહે ગોપીચંદ ગુરૂ સુનોતો હાલ સુનાવું,
ગુરૂ કહે સુનાવો તુંમકા મે દીલમે ચાહાવું,
કહે ગોપીચંદ મેય બેહેનકા મીલને જાવું,
થોડે દીનમે મૈય મીલકે પીછે આવું,

તરજ મારવાડી.

કહે ગુરુ સુન ગોપીચંદ મત યેહેનકા મીલને જાયે,
 શીર પસતાવે જદ દુખપાવે કરેગા હાયે હાયેરે,
 તુજે યેહેન બુલાએગીં અપને ધરમે લેખાયેગીં માયા તુજકા દીખાયેગી.
 તુ રેહેગા શીર લીપટાયેં રે,
 સુન ગોપીચંદાં કહતહું મનાયેરે.

તરજ ચેલધયાડી.

કુછભી કરો ગુરુ જાનેદો મુજકા લાગુ તુમારે મેં પાંચે,
 લાખો મુસીખત ઉઠાઉગા મેં મીલું યેહેનકા જાયે,
 હજારો દેગી વો માયા દીખાયે,
 ન રહુંગા ઉસકે મનાયે.

ચોપાઈ.

કહે ગુરુ જા ગોપીચંદ દાના,
 થોડે દીનમે મીલકે જલદી આના,
 વો ખતાએગી તુજકા કંઠી ખાહાના,
 નહી તુ માયાકા દેખ લીપટાના.

દાહા.

સીશ નીવાં પરનાંમ કર ચલા યેહેનકે દેશ,
 ડાઈ નહી પેછાનતા તનપર ભગવા ખેશ.

તરત ઇંદરશલાડી.

કથા કહુતો જાતે કંઈ દીન ઇંદા ગુજર,
 ચલા ગોપીચંદ વાંહશે કરકે કમર,
 રાહામે ધરતી જલતી તપતા અમર,
 ચુખે કીતે હએ કટિ પેયરોઅંદર.

ચાલ જુની.

ધુપ પડે જૈયસી જલે જુવાને, પેયરોમે પડ ગયે કંઈ જાલે,
 પાની નહી સુખે નદી નાલે, ખાના નહી ફાંકે કંઈ નીકાલે.
 ચીકભી ઝડમે નહી મીલે સખ, સુકે પડે હે ડાલી પ્રાન,
 લડકા ઉનકા—ગોપીચંદ હતા, સુનો ગંમગીન ખયાન.

બારા બરસકા રસતા કાટા લાખો મુસીખત સેહેકે તન,
 ગુરુ હુકમસે—પોચા યેહેનકે દેશમે સુનો સજન,
 વાંહાપે એક ખનઘટયા ખાસા કંઈ દીનકા સુકા ચુલપન,
 લગાકે આસન—એકા શીર તામ્ર હોગયા બાગો ચમન.

શીર.

આસન જમકિ બેઠે ગોપીચંદ્ર મુશાંધળ,
ઉતનેમે બાંદીયાં બેહેનકી જલ બરને આધળ,
ઉસ બાંદીયોને ગોપીચંદ્રકા દેખ પાધળ,
પેછાના હચ્ચે એ ગોપીચંદ્ર રાનીકા લાધળ.

ચાલ છોટી.

આ બાંદીયા મીલ ચંમપાવતી કે કને આધ,
દે નીશાની ગોપીચંદ્રકી બાત સુનાધ,
બન જોગી આયા તોરા ગોપીચંદ્ર લાધ,
સુન ચમપાવંતી બોહોતી વાંહા ઝુઝલાધ.

તરજ મારવાડી.

કયા લવંડી તુ બાત કરે નહી લાજ તુજે કુછુ આધ,
ચવદા ચૈવકડીમે બાજે ડંકા રાજ કરે મેરા લાધ રે,
મુગટ સીશ નાગ ફની હચ્ચે બંગાલેકા કુલ ધની હચ્ચે એસી કયા
આન બની હચ્ચે, સો બનેગા વો ગુશાંધ રે,
તોરે મુસકે બંધાઉં દુઃ સીશ કટાધ રે.

તરજ ચેલઈયાકી.

જુઠ કહે તો બેશક હમારા કટવાના તુમ સર,
બનકે જોગી ગોપીચંદ્ર બેઠા બાગ અદર,
ચલો તું મ દેખો બાઈ ઉધર,
ચાહે શીર લેઆના અપને ધર.

ચોપાઈ.

ચંપાવંતી લે સંગમે સેહેલીયા,
હીલમીલકે ધરસે સખ નીકલીયા,
હો ગંભગીન ગોપીચંદ્ર કને ચલીયા,
પોચી બાગમે તજ અપની ગલીયાં.

દોહા.

બાગમે ઉનકા લેગધ દીયા ગોપીચંદ્રકા દીખાયે,
દેખકે મોરછીત હોપડી દરતી હાયેપર હાયે.

તરજ ધંદરશાલાડી.

અરે બાઈ તુને એ કયા કીયા,
ફકીરોકા બેખ તુને કેઉકર લીયા.
રાજ ઔર મુલક તને કેઉ તજદીયા,
એ અમરીતકા તજકે કેજી બીખ પીયા.

ચાલ બુની.

હકીકત જેસી વાંહા લાધથી, વૈશી સુખ ધુરસે કહીથી,
ચંમપાવંતીકી સુધ હિં ગઈથી, તનમે કુછ હોસન રહીથી.
મરો માયે મેનાવંતી ઐાર, મરો ગુર જીને દીના ગીયાન,
લડકા હિનકા-ગોપીચંદ હતા, સુનો ગંમગીન ખયાન.
હજારો ખીનતી કરકે ગોપીચંદકે તંછ લલચાઇ.
મંગાકે મીયાના-ખીઠાકે ગોપીચંદકા ધર લાઈ,
લોકે થાલમે માનેક મોતી ગોપીચંદ પરસે બંધાઇ,
વરકે આદમી-નીકાલે બાહાર રહે બેહેન આ બાઈ.

૧૦

ચેર.

સાતો માલે બેહેનને રખે હિનાને બંદકર,
લે ગઈ ભાઈકા ખીઠલાયા પલંગપર ખીનતીકર,
ભોજન ખનાનેકા ગઇ શીર આપ ખોલીકે અંદર,
દરવજે સખ હચે બંદ બેઠા ગોપીચંદ એક સરખસર.

ચાલ છાટી.

ગુર જલંદરને એક દેખી પોથી બડીજી,
હિસ પોથીકે અંદર ઇસકા ખખર પડીજી,
ગોપીચંદ બંદહચે લગીહચે કુલુપ કડીજી,
હો બાજ પખશી હિડાવો હિસી ધડીજી.

તરજ મારવાડી.

એક ધનંટેમે પોચે જલંદર ધવલે નગરીમે આન,
ચુવા હોકે ધુસા મોરીમે આયા ધર દરમીયાન રે,
ગોપીચંદ ચેલાં પલંગપર બેઠા અકેલાં કોઈ નહી દેખા ભેલા,
મારા તંમચા પકડકર કાનરે,
ભેગ બુલાકેઉ તું મુરખ નાદાનરે.

તરજ ચેલધયાકા.

હિસકો મછર કરકે નીકાલા પોચે બાગમે જાયે,
ગુર ચેલા બેઠે બાગમે જોગી આસન જમાયે,
ઈંહા બેહેન આઇ ભોજન ખનાયેરે,
ભાઇ નહી પડત દીખાયે.

ચોપાઈ.

મેહેલમે ચાવ તરફ નજર શીરઆઈ,
કંઈ નહી દીખતા ગોપીચંદ ભાઈ,
તોડતી બાલ સરકે છાતી ભર લાઈ
આરીશ નેનોસે ખુબ બરશાઈ.

દોહડા.

મેનાવંતીકે બચનોસે વો જોગી હાકે ગયા,
કાંહા જાઉ કાંહા પાઉમે જુદા ભાઈ ભયા.

તરજ ઇંદરશભાઈ.

અભાગીનકા એ ભાગ કેઉ પુટ ગયા,
અબી મૈય બીહા ગઈ વો કાંહા ઉઠ ગયા,
ન કુછ બોલી ચાલી મૈય કેજિ રૂઠ ગયા,
હાયે મુજસે ભાઈ મેરા છુટ ગયા.

ચાલ જુની

મેહેલમે ધંધર ઉંધર જાતી, ભાઈકી સુરત ન દીખલાતી,
હાયે કુટે અપની છાતી, કે ગંમકી ઘટાસે ઘેરાતી.
ચમપાવંતી ગીરી મેહેલસે, ભાઈ ભાઈ કર છોડા પ્રાંન,
ભાઈ ઉનકા-ગોપીચંદ હતા, સુનો ગંમગીન બયાન.
સારે શેહેરમે ધોર હુવા સખ નરનારીકા પડી ખખર,
ચંમપાવંતી-મરનપાઈહુએ અપને ભાઈ ખાતર,
ખેશ અકરૂઆ મીલકે ઉનકા લેગયે શંમસાન અંદર,
ખડકકે ચેહેકા-છોડા હુએ અગની દાગ ઉસકા દેકર.

શૈર

વાંહા બામમે ગુર કહેતે ગોપીચંદકા સમજાયેકર,
એક લોટા પાનીકા તુલા કુવેસે ભર જા ધાયેકર,
ભરા લોટા ગોપીચંદને લહુ દેખા જાયેકર,
એ લોટા ભરા સખ ખુનસે કહેતે ગુરકા આયેકર

ચાલ છોટી

કહે ગોપીચંદ મેરી દેહેની આંખ હીલતી હુએ,
ઉનકા દેખકે મેરી જાન વો તલમલતી હુએ,
આમેસે મેરે બીલી તેડી ચલતી હુએ,
કહે ગુર તેરે લીએ ચમપાવતી જલતી હુએ.

તરજ મારવાડી.

કહે ગોપીચંદ સુનો ગુર દોરજા મુજે છીનજર,
 બેહેન મોરી કાંઠા જલતીહયે સો દેખુ અપની નજર રે,
 કહે જલંદરજી. હોવેએ તોરી મરજીં આ જલદી બકરજી.
 ગયા ગોપીચંદ ઝટ વાહારેં ફેરે સત શીરકર,
 ગીરા આંચ અંદર રે.

તરજ ચેલધયાડી

ભાઈ બેહેન વાંઠા જલતેહયે દોનો જુવાલા ઈમરત નીકલતી,
 ચાંદી સુનેકે ધુવેમે કયા ઉનકી જોત અગમગતી,
 દોનોકી પુરીથી ભગતી રે.
 આયે વાહાં શીવ સગતી.

ચોપાઈ

પારખતી કેહેતી સુનો શવાંમી ખરનન,
 ભાઈ બેહેન જીંદે કરો જાની મન,
 શંકરને ખાક મલી દોઢિકે તન,
 ઉશી વખત ભયે દેઉ સજીવન.

દોહા

ભયે જીંદે દોઉ ભાઈ બેહેન શંકરને કર શીરાયા,
 અમર ભયે વો દોઉ જન સુનેકી કી કાયા.

તરજ ઇંદરશભાડી

શીર કયા ભયા ઉસકા કહો આગે ભેદ,
 કીએ અંદખંદાને ગીયાનોમે કેદ,
 જરીફ દારા મીર જનતે ચારો બેદ,
 સેક શાપુરજીકી આઈ ખર ઉમેદ.

ચાલ જુની

નશરવાંન ખરશેદજીકે છંદં કાવસજી કહે કાશીએ અંદ,
 નવરોજજી સુનેકે ભયે આનંદં કીશા ભયા તમામ ગોપીચંદ,
 મનીરાંમ કે ખેયાલકે અંદર રાગ રાગની નીયારે તાન,
 અમર હોગયા-ગોપીચંદ સુનો સાર નરનાર ખયાન.

૧૨

ક્લીયુગમા ગોરસતુ માન ધરીયુ—દારતુ માન વધ્યું.

સરાખ સરાખ સરાખ

કીધુ તે ખાણ ખરાખ.

(રંગત ઝડકી.)

દાર દાર દાર, તાર નાંમ લાગે પીપાર,
 કીધુ કોખતુ નહી તે સાર, કાર કંમ તુ કરનાર*

તુને રંગબેરંગી ભેષ, મોહીયા તારેપર સહિ કોષ,
 લીધા સરવેના મન મોહી, એહિ તારે બલ અપાર*
 ગાંભો ગાંભ તારે ધાંમ, પ્રશીધ કુલ દુનીયામા નાંમ,
 તારે જામની ધુમ ધાંમ, થઈ રહી આશકાર*
 જેને લેહે તુ લગાડે, તેને દીન દુનીયાથી કાઢાડે,
 ફેરે તારી તે પછવાડે, રાખે કોઈની ન દરકાર*
 તુને સમજે માને આપ, જાણે ધશવર આપોઆપ,
 નીત જપે તારે જાપ, તજે કુટુંબ પરીવાર*
 મોટા મોટા જે માહારાજ, કરેછ દુનીયામા રાજ,
 તેથી સમજે તુને તાજ, તારે આધીન નરને નાર*
 નહી કોઈને તું જોલાવે, સહિ તારી પાશે આવે,
 પધસા દધને તુને લાવે, સમજી હૃદયાનો હાર*
 તુને રંગ બેરંગી ભેષ, મોહીયા તારીપર સહિ કોષ,
 લીધા સરવેના મન મોહોષ, એવુ તારે બલ અપાર* ૧
 આમણુ વીશનવ કંઈ વીદવાન, તેથી ભુલ્યા ગીયાન શીયાન,
 થયા તારામા ગુલતાન, તાનશેનનો તુ સરદાર*
 કાહેરના કાઠાની માંચે, ચાર ભુંદ તારા જાંચે,
 પલમા કાહેર સુરો ચાંચે, લાગે ફેરવવા તલવાર*
 પલમા પોપટ તુ બનાવે, કરી હાથી તુ જુલાવે,
 વલી ધુડમા લોટાવે, તારી કલાનો નહી પાર*
 જેમા કીધો તે સમાસ, તેતો થયો તારો દાસ,
 અન્તે કાઢાડીયું સતીયાનસ, થાય જેપર તુ સવાર*
 જગેજગે જાવની તારી, તારા નામની બલહારી,
 સહિ જાય તુજપર વારી, તુછે મન હરનાર*
 તુને રંગ બેરંગી ભેષ, મોહીયા તારેપર હરકોષ,
 લીધા સરવેના મન મોહોષ એહિ તારે બલ અપાર* ૨
 કોષ ખાય ન મીઠાષ, ધરી ગોરસની કમાષ,
 તારા નામની વધાષ, થાય સાંજ સવાર*
 ભેષ મોહીની સ્વરૂપ, મોટા મોટા મોહીયા ભુપ,
 વલી કેટલા ગુપચુપ, તારા છે દોસતાર*
 વરણુ અદારે આહાયે, ચરચા તારી જગમા થાયે,
 સહિ ગીતો તારા ગાયે, ગુંણીજનો વારંવાર*
 કુડા કાંમતુ કરાવે, કોઈને સુલીપર ચડાવે,

હાવે ભવેથી ખતાવે, અંનંતે નરકન દુવાર*
 જેને લાગે તુ જો મોડે, પછી તુને તે ન છોડે,
 ફરે તારી જોડેજોડે, થઈ જાએ ખુવાર*
 તુને રંગ ઘેરંગી જોઈ, મોહીયા તારેપર હરકોઈ,
 લીધા સરવેના મનમોહોઈ, એક તારૂં બલ અપાર* ૩
 કવીજનો ગુણી ગીયાણી, જોણે પીધું તારું પાણી,
 તેની હાંણી થઈ કુવાંણી, ભુલ્યા આચાર વીચાર*
 જોણે પીધો પ્રેમી પીયાલો, તેતો થયો તારો વાહાલો,
 ફરે થઈને તે મતવાલો, તજે કાર હજાર*
 નાંમ ઓથોમા લખાંણ, કુલ દુનીયામા વનચાંણ,
 તારા ગુણો સું વખાંણ, જાણ સાર લગાર*
 કહે જરીક દાદાભાઈ, તારા નાંમની મોટાઈ,
 કંઈ કુંશંગોએ ગાઈ, થયા ખુવાર ગંમાર*
 તારી લીલા નીયારી નીયારી, તારી જગમા નાંમદારી,
 તારા નાંમપર જાયે વારી, મણીરાંમ વારંવાર*
 તુને રંગ ઘેરંગી જોઈ, મોહીયા તારેપર હરકોઈ,
 લીધા સરવેના મન મોહોઈ, એક તારૂં બલ અપાર* ૪

ખયાલ દીગર—બહર શકીશતા.

કીસીકા કાફિર કીસી બ્યાં મે રવા ના કહના ખુદો કલાં મે,
 વગર ન કાફિર તુ હી જહાં મે હો જાવેગા ચીન ચુનાં મેં,

ચોક પહેલા.

જો તુરે અહમદ હરેક મકામે તુજે સુઝતા અયાં નીહાં મેં,
 દુષ્ટ ન લાજમ હૈ હમ ગુના મે ચહી કુદ્ર હૈ દીન ઇમાં મેં,
 જહન્નુમી હોના નીસ્યાં મે ગીરીફતાર હોકર ઇસ્યાં મેં,
 મર જાતા હૈ મુક્ત કુગાં મેં નાહક પડકે વહેમો ગુમાં મેં,
 હલાલ આર મુરદાર કી હાં મે કયો પડતા હૈ મુક્ત જિયાં મેં,
 વગર ન કાફિર તુહી જહાં મે હો જાવેગા ચીન ચુનાં મેં,

ચોક દુસરા.

કુલ યાસીન જખ લીખી કુરાંન મે નહી હસ્તી કયા હૈ દાસ્તાં મેં,
 જો શક નીકાલે ઇસ કુરાંનમે ન હોગી બરકત કબી જખાનમેં,
 સોહબત જખતક તુ ઇન્સાનમે ન જાકે હટેગા શાદમાન મેં,
 ન હોગા આરીફ કીસી જમાં મે ગીરીફતાર હુજ્જત જોલાન મેં,
 હજાર ચાહે તાખ તવાં મે શુમાર હો જખ શીલ દમાંમે,
 વગર ન કાફિર તુહી જહાં મે હો જાવેગા ચીન ચુનાંમેં.

ચોક તીસરા.

અગરચે નીચત બાગ જનાં મે શોક મુસમ્મીમ રહે રવાં મે,
મગર જો આદત હૈ શયતાન મે વ્હી રહેગી તુમ્હારી જાં મે,
ફર્ક જો હૈ દાના નાદાંન મે સાફ નજર આતા હૈ ઇન્સાનમેં,
જુકને કી આદત જો કમાનમેં કહાં હૈ પયદા તીરસીનાં મેં,
ફર્ક હૈ જીતના પીરોજવાં મે વ્હી તકાવુત સખક ગીરાંમેં,
વગર ન કાફિર તુહી જહાં મે હો જાવેગા ચીન ચુનાં મે,

ચોક ચૌથા.

તુર ખની જો શોકત શાન મે કમાલ દરજા હૈ બે કરાન મેં,
સખ દરદ કાખીલ દોરાન મે ફર્ક નહીં કુચ્છ યહાં વ્હાં મે,
મગર જો જીદ હૈ માહ કતાં મે ચૌર દુશ્મની મીસ કનાચાં માં
નીકાલદે મત રખ હરમાં મે સર ન રગડ ખજરે ખુરરાં મેં,
મિલાન ઇસ મોતી મિર જાન મે બાંધ રહા કંકર દામાન મે,
વગર ન કાફિર તુહી જહાં મે હો જાવેગા ચુનીં ચુનાં મે,

ચોક પાંચવાં.

રહમત હૈ રહમત યજહાં મે જહમત શયતાં હૈ તુકાં મે
અદખ સીખના અદ ખસ્તાનમે ઠીક ન તુ આલમ ખફગાન મે,
તર્જ ન બચડે કી આસાની મેં સમજમે આતી હૈ ખીલજાનમે
હાથ દખાતે હૈં દન્દાન મે ગિરફિતાર હયરત જન્દાન મેં,
“લલ્લુ” કહેત તન ઊરયાં મે દાગ ન દેખા જહાં નિહાં મે,
વગર ન કાફીર તુ હી જહાં મે હોજાવેગા ચુની ચુનાં મે.

પાપનો પસતાવો.

(રંગત શીકશતાની.)

અનેક ભગતોને સન્તો ધરમીને કંઈ તમે તારયા તારણ હારા,
એક મારા જેવા દુષ્ટી પાપીને તારોતો જાણુ તારનારા,
અસતુતી કોઈ દેવોની નકીધી નગુણો ગાયા મે કોઈના સારા,
અણસઠ તીરથમાથી એક તીરથ નકીધુ કોઈ પણ મે પ્રાણુ પીયારા,
અલોપી વાંછી સદા ગુરની ગણુયા ગુણો તેના સહિ નકારા,
આગન્યા પીતાની ને માતની મે ન માની બેઠીને ગનીયા અકારા.
અતીતો સન્તોને માર મારયો એવા કરયા લાખો કર્મ કારા,
એક મારા જેવા દુષ્ટી પાપીને તારોતો જાણુ તારનારા.

અરધી દુકાની ન કાઢને દીધી ન ધમ કીધા જઈ દેવં દુવારા,
અસીસ કાઢની ન લીધી માથે ઉપાડીયા પાપોના ભારી ભારા,
ઉપકાર જાણીયો ન કાઢના મે તોડી તલાવોની પાળો ધીરા,
અધવચે તપ તોડીયા તપસીયોના ભજનોમા ભંગ પાડીયો ફેકી ગારા,
એક શાંભલ્યું છે મે તમે લાખો જાણુને તારીયા કરી સુધારા,
એક મારા જોવા દુષ્ટી પાપીને તારોતો જાણુ તારનારા. ૨

આપ્યા ન સીધા મે સાધુવોને ન દીધા સન્તોને ઘેર ઉતારા,
અધરમી કુકરમી પાપી પુરો ગાયોના મુખમાથી કાઢીયા ચારા,
એહેંકાર મધ લોભ મોહો ક્રોધ એ સાથમા સહિ ફરે છે મારા,
અકડાઈમા રાતદી ગયા સહિ વધી પડીયા પાપના પસારા,
આંખના અંધાવોને ખી તારીયા દેખાડીયા તરવાના તેને તારા,
એક મારા જોવા દુષ્ટી પાપીને તારોતો જાણુ તારનારા. ૩

અતીશે પરનીંદીયાવો કરી મે કુશંગોમાં રહી કર્યા ગુજરા,
અથાગ પાપોના પાંણીમા હું દુખ્યો જણાતા નથી કીનારા,
અગનીયાન ઉસતાદ પીયારા મારા કરે વીન્તી જરીફદારા,
આપો તેને મુગતી માન મનથી માંગેછે માફીએ બેઉ ખીચારા,
અભણુ મનીરાંમ રામચંદર ગાય છે અવગુણુ સગુણુ તમારા,
એક મારા જોવા દુષ્ટી પાપીને તારોતો જાણુ તારનારા. ૪

ધશવરતું નાંમ ગાશો.

તમે પણ ગવાશે.

(રંગત શીકશતાની.)

ઓ મારા પીયારા શારા નહારા સગુણો તારા જે ગીયાની ગાસે,
જોગીયાનીગાસે તેખીગવાસે તીયાં સરગે જાસે ધહાં નાંમ થાસે,
જે ધીયાંનથી ધીયાની ધીયાન ધરસેને ધમ કરશે તો અધ કપાસે,
કપાસે અધ સનતાપ પાપ જપથી થાપ નર આપ ખાસે,
તજે ન તુંજ ચરણુ ને રજભર ભજે સરણુ રહી સુજન કેવાસે,
સુજન કેહેવાસેને થાસે નીરભેય ન કાલ ખાસે ન આવે પાસે,
તન મન ધન તુજ ચરણુપર ચરપણુ કરી ગુણી ગાસે તે ગણાસે,
જે ગીયાની ગાસે તેખી ગવાસે તીયાં સરગે જાસે ધહાં નાંમ થાસે. ૧

જે જનની પાસે હોય દાસી દાસે તેનેથી ન એક ટેક પલાશે,
 ન ટેક પલાસે ન કલકલાસે ન પુરી થાસે તે જનની આસે,
 સનસારી ભારી જે નરને નારી તેમા આ પીયારી માયા સમાસે,
 માયા સમાસે તો મોહી જાસે ન અનંતનો તે કરસે કીયાસે,
 માયાના ભારાને ક્રમ કારા તજે ખીયારા તે પાર જાસે,
 જે ગીયાની ગાસે તેખી ગવાસે તીયા સરગે જાશે ઇહાં નામ થાસે. ૨
 સત સાજ સજસે નેકી ન તજસે પછી જે ભજસે તોતે ભજસે,
 તો તે ભજસે ન નર ભુલાસે જે નીકલે સુવાસે તો રહેસે વાંસે,
 જે તુને જાણે ને જે વખાણે સન્તો પરમાણે તે સત કમાસે,
 તે સત કમાસે અસતનો નાસે એક પલમાં થાસે સગુણ પ્રકાસે,
 અન્તે મલે વીશરાંમ ધાંમ થાવ કાંમ નાંમ ભગતોમા લખાસે,
 જે ગીયાની ગાસે તેખી ગવાસે તીયાં સરગે જાશે ઇહાં નાંમ થાસે. ૩
 જે શત્રમ કેહેસે ને લેસે દેસે તે નર ન રહેશે કાઇદી નીરાસે,
 કાઇદી નીરાસે ન થાસે દાસે જે જન તનોમનથી તુને ચાહાસે,
 જરીક દારા સરણુમા તારા પડીયા ખીયારા થઇને દાસે,
 થઇને દાસે જે સરણુ ધાસે તે પ્રાણીના પાપ સર્વે નાસે,
 મનીરાંમ કહે રામચંદ્રતું જે નાંમ ગાસે જીરે જપાસે,
 જે ગીયાની ગાસે તેખી ગવાસે તીયાં સરગે જાશે ઇહાં નાંમ થાસે. ૪

ખ્યાલ બેહરસકીસ્તા.

ઉધરસે નીકલે શ્યામ સખા મીલ ઇધર કડીનને રાધા કાટોલી
 ખીજ બંનતા સખ નીકલ નીકલ કે લગી ખેલને શ્યામસે હોલી.

ચોક પહેલા.

તર તમામ ખીજ ધામ રંગમે ગુલાલકી ક્યા લગી ઝડીથી
 સના સીકત સોભા અખીર કીયા જ્યકી ઘટાસે બહોત બડીથી
 જમાલ જોખન બરસ રહા થા નાજો અદાકી ચડકે પડીથી
 હુસન બહાનતાથા નદી સા સકલ બાંધ મંડલી ખડીથી
 ખુદ બે ખુદ જે કુમ કુમોં કી માર ક્યા બો છાડથી.

દમ બદમ જે ટુટે વહેઇ બલ બાવન બાળ થી,

જીકર પીચકારીના પુંછો વોલી નીચી ઝાડથી,

રંગ ઉડતા થા યા રન મે માર પર દે પ્હાડથી.

જમીં સે તા આસમાંન લગ રહાથા ટપકા મીસાલ રોલી.

ખીજ બંનતા સખ નીકલ નીકલ કે લગી ખેલને શ્યામ સે હોલી.

ચોક દસરા.

સાજ બાજકા ઠાઠ ન પુછો અંદર નકારે ગર જાતી થી,
શકલ તાનકી ડપટથી બીજલી ગત પરનો નો બલ ખાતીથી,
સાફ નાય થા મોર મસ્તકા ઢાલ ઢાલ ગાલી ખાતીથી,
જિંદ મે મેન્ડક મોર જીંદી ઝીંગર તયોરી ચલાતીથી,
તર્જ બન્સી કી અંત્રે હદા સમ દીખાતી તાલપર,
જુલમથી યા થાપ પડતીથી પખાવજ ખાલ પર,
અર્ક મે સખ ગર્ક દુના રંગ રોગણુ ગાલ પર,
ગયર સીયાહી કીથી દેહતી યા થી તાઅ લીમ લાલપર,
ફર્ક અરાબર બાલ ન દેખા છેડ. છાડ. મય રહી દટોલી.
ખીજ બન્તા સખ નીકલ નીકલ કે લગી ખેલને શ્યામ સે હોલી.

ચોક ત્રીસરા.

કરદ કીસીકા પાયેકે મોકાઅ નન્દલાલ કો છેડ છાડ કે;
કરકે તંગ ફગવા લાનેકા પડકે પીછાડી હાય ઝાડ કે,
ગાતે ગાતે ગાલી બરજેરી અંગીયા અપની આપ ફાડ કે,
લપક ચુતા બર ખાંસી ઘતની દેકે ઊલત્યા તાડ તાડ કે,
મોમનો બન્હા જીહે તુને કહું એક ખાત મેં;
નાક વારી હું બડી તાઅને કહત સુક્યાતમે,
વાહતેરો રસીયા બિથા માર ખાલી આતમે,
હાય ! ખીરા મેં બચી નહીં લાજ તી મરજતમે,
લાજ ન આવે વા પાપી કો મેં ન આંખ લજ્યાતી ખોલી,
ખીજ બન્તા સખ નીકલ નીકલ કે લગે ખેલને શ્યામ સે હોલી,

ચોક ચોથા.

યાદ કરો જીસ વક્ત સુની રાધાને શીકાયત લાલ બન ગઇ.
હોલી કી માનીન્દ જલ ઉઠી મારે જલન કે જુવાલ બન ગઇ.
કહાં કિરિસ્ન કો દેખકે જીતી કહાં કરદુઆ સે કાલ બન ગઇ,
ખયર હુઇ જો માંગી નહીંથી વો તો બીલકુલ બિકરાલ બન ગઇ,
ધુલ હીડ ગઇ રજકી ઐર નગર આનન્દી લઇ,
બન ગયા ફગવા જમીં તો સુરગ સુખ આનન્દ ગઇ,
પ્રેમ સુખ લયરોં કી બન્દીશ સાઠ હરરી સુન નઇ,
ખિલ ગયે ટેસુ સલા મે ફુલ સરસોં સે ગઇ,
કસર હાર એક રહી વહી “લદલુ” ને વાસ્તે તેરી ટોલી,
બજ બન્તા સખ નીકલ નીકલ કે લગી ખેલને શ્યામ સે હોલી.

પરનારી વીશે નશીયત.

(રંગત શીકશતાની.)

જે યાર પરનારપર મોહાસે કેસેકે પરનારી મારી થાશે,
ક વખતે વીખ ખાસે જીવથી જાશે તોપણ તે નરની ન નારી થાસે,
જે મોહેની રૂપ જોઇ મોહી જાસે મન તેને રદ દુનીયાદારી થાસે,
છતી આંખે તેને ન દેખાશે એવી આંખમાં અંધારી થાસે,
પ્રેમી થઇ પીયારમા ફસાશે પીયારીની એક પ્રીત પેચારી થાસે,
ધનમાલ જર ઘર સરવે લુટાસે તોપણ તેનેપર તે વારી થાસે,
ન નશીયત કાઠનીખી સત્ય ભાસે કલાસે નહી કે ખુવારી થાસે,
ક વખતે વીખ ખાસે જીવથી જાશે તોપણ તે નરની ન નારી થાસે. ૧

જે રાખસે પરનારની આસે તે યાર અન્તે ભીખારી થાસે,
સવાર સાંજે રેહેસે નીરાસે જે વખતે પરનારી નયારી થાસે;
પાપી તે પુરે ખરે કહેવાસે જે નારપરનો પુળારી થાસે,
અંત સમામા નરકમાં જાસે જે મન દરણનો સીકારો થાસે,
જે જનના મનમા પરમન સમાસે તે જન દુખી દીવથી ભારી થાસે,
ક વખતે વીખ ખાસે જીવથી જાશે તોપણ તે નરની ન નારી થાસે. ૨

પેહેલેથી પ્રીતી મીઠી જણાસે પણ પાછલથી મીઠી ખારી થાસે,
તે વખતે પસતાસે કરસે ડીયાસે જે વખતે જવાની તયારી થાસે,
રડસે સદા નાખીને નીસાસે ધાનન ઉપર પ્રેમી દારી થાસે,
ન તે રૂઝાશે ન દાગ જાસે મલમ દવા સઉ અકારી થાસે,
ન રહી ન રેહેસે તે કાઠની પાશે ન કાઠની થઈ તે સુ તારી થાસે,
ક વખતે વીખ ખાસે જીવથી જાશે તોપણ તે નરની ન નારી થાસે. ૩

કુશંગનો જે ન થાસે દાસે તેની કીરતી સરવે સારી થાસે,
સુસંગનું સત્ય સત પ્રકાશે મન કામના તેની ધારી થાસે,
જરીફનું પીયાલુ પીસે પાસે ચરચા તેની જગમાં ભારી થાસે,
જે દાદાભાઈના ખેયાલ ગાસે તે નરની ઈલા નામદારી થાશે,
મનીરાંમ કહે પરનારી શાથે જે નરની ઇલા મીત્રાચારી થાશે,
કવખતે વીખ ખાસે જીવથી જાશે તોપણ તે નરની ન નારી થાસે. ૪

નાયેકા હોલી.

(રંગત શીકશતાનો.)

એ મસ્ત મહીનેમે ભઈ હૈરાની બગેરગની ન નીંદ આતી,
ઉધરકો હોરી જરે ઈધરકો બ્રીહે બીયા કયા મોહે સતાતી,
અલગ વો મુજસે હુવા મેહરગા જબીસે મેય એક પલ કલ ન પાતી,
અખીરકે એવજ એ અપને સરપે સદા ધુલ ધીરજકી ઉડાતી,
ઔર એ લગે કુમકુમા કાંમકા એ ગંમકી ગોલી સહી ન જાતી,
આંખોસે અપને એ આંક ખુરંગ ગીરા ગીરકે એ તન બીગાતી,
અકલકી મારી બીંદનાસે હારી સદા નાવ કાગજકી ચલાતી,
ઉધરકો હોલી જલે ઈધરકો બ્રીહે બીયા કયા મોહે સતાતી. ૧

અછા ન લગતા હએ આહા પીના એ ગંમ જુદાઈસે ફટતી છતી,
મલાજ ઈસકા કયા કીજે બેહેના એ નીર નેનાસે મેય બાહાતી,
અવલસે મેય જાનતી તો ભવરી ન શીરતી પીડિસે ન દીલ લગાતી,
અખીરકો હોગા એ હાલ મેરા તો બીખ-મેય ખાતી ન દુખ ઉઠાતી,
અરે બીધાતા તુને કીયા કયા એ હોલી મેરે જુકો જલાતી,
ઉધરકો હોલી જલે ઈધરકો બ્રીહે બીયા કયા મોહે સતાતી. ૨

એઉંહી જવાની ચલીએ જાતી મગર બીધાતા ન તરસ ખાતી,
આયા ન પીયારા હુવા વો નીયારા જબીસે બેજાં ન એક પાતી,
અખ હોલી કીસે ખેલુરી સજની ન સેજ શાથી ન વો સંગાતી,
ઓઆહાને વાકા હો પાસ મેરે તો બી નતી કરકે ઉસે મનાતી,
અતરસે તરકર સેજ બીજાતી લે સંગ સોતી કપડે રંગાતી,
ઉધરકો હોલી જલે ઈધરકો બ્રીહે બીયા કયા મોહે સતાતી. ૩

અપની વો હંમ ઝોલીઓમે જાતી તો પાસ મોહે ન કૌંઠીખીકાતી,
એશો ઓ અશરતમે અપને પીસંગ ખેલે વો હોલી ન કૌંઠી ખુલાતી,
અસતુતી અખકર હરીકી પીયારી જે તેરે પીસે તુ મીલને આહાતી,
એઉં દાદાબાઇ કહે નાયે કકા મીલે વો પલમે તેરા હીમાની,
ઉમીંદ બર આઈ કહે મનીરાંમ શીર નાયેકા હીતકી હોલી ગાતી,
ઉધરકો હોલી જલે ઈધરકો બ્રીહે બીયા કયા મોહે સતાતી. ૪

માલક પાસે માફીની માંગણી.

(રંગત છોટી.)

લઈ પ્રથમ નામ તારૂં આ સલા અન્દર હું,
 બસ રાખ લાજ કર કાજ અચ્ચે ધરણી ધરતું,
 ખતા ખામી કર માફ છંઉ એક ખર હું,
 બદમતને હર કર નામ નેકમાં સરતું,
 આજ રાખ ટેક પચોમા મુરખ છઉ નર હું,
 ફરી દયા જરી ફરી મહેર મારાપર કરતું,
 આફતો ટાલ સઉ છજીં તારો આકર હું
 બસ રાખ લાજ કર કાજ અચ્ચે ધરણી ધર તું

૧

શ્રીદા સઉ બસ એક તારા નામપર હર હું,
 સદાનો દાસ છઉ ખાસ ન યાર વીસરતું,
 સલામાં સમર પ્રથમ તને ચાતર હું,
 લઈ તારૂં નામ કર કામ ન કર અંતર તું,
 દમમાં દમ છે ના ભુલું તુને પલભર હું,
 બસ રાખ લાજ કર કાજ અચ્ચે ધરણીધર તું,

૨

ખનીને રંક પડ્યો તારા પગપર હું,
 ખરા દીલથી બળુ છઉં દે દરસન દીલભર તું.
 સમજણુ મારામાં નથી છઉં વનચર હું,
 ચતુર્ધ બલાધ મારા હિરમાં ભરતું,
 કરાવ ન કુકું કામ ધુળુ થરથર હું,
 બસ રાખ લાજ કર કાજ અચ્ચે ધરણી ધરતું.

૩

ગાવાનો નામ એક તારૂં હર શંકર હું,
 માલા ફેરેદારાં કર નેક નજર તું,
 આસા રાખું દરસનની દામોદર હું,
 સાય થઈને દરશન દે મને મુરલી ધર તું,
 કર મનીશંમતુ માંગું એક વર હું,
 બસ રાખ લાજ કર કાજ ધરણી ધર તું.

૪

જુગાર વીસે નસીયત.

(રંગત છોટી.)

રમસે જુગારતો નીરધન થાસે તવલસે,
મુદ્દલ ધુસી જાશે નફે દેખાસે કલસે,
આ જગમાં જે કાંઈ લાઈ કમાસે રલસે,
તેપણુ દુતોના ફંદમાં સમાસે ભલસે,
ધર દુવાર માલ સહિ હારી જાસે ગલસે,
ફાંદાતું ધન તે હાય જે પાસે ટલસે,
જે હારસે ધન તે પાછું ન વાંસે વલસે,
મુદ્દલ ધુસી જાસે નફે દેખાસે કલસે.

૧

હારી હારી ધન ઠોકર ખાસે રઝલસે,
હારેલા જુગારી આવસે પાસે મલસે,
પાંસાનાં તીરે તનતાર વાંધાસે ગલસે,
ફરી ધાવ તે કારી નહી રજાસે સલસે,
એકદી જીતસેતો મન હરખાસે પગલસે,
મુદ્દલ ધુસી જાસે નફે દેખાસે કલસે.

૨

હારસે તો કરસે ચોરી ફસાસે બલસે,
ફંદમાં તુ જાસે થઇ નીરાસે દલસે,
છુટસે તેવો તુ મનમાં મુઝાસે કગલસે,
ભીખ માંગીને તુ પરચન ખાસે વટલસે,
મરસેતો પરપદસે ઉચકામે પલસે,
મુદ્દલ ધુસી જાસે નફે દેખાસે કલસે.

૩

બદ ફેલ મેલ કરીને ક્યાસે સંભાલસે,
કહે જરીફ સુખ થાસે હરમાસે ફલસે,
ગુરુ દારાનાં સન્દો પરકાસે ઢલસે,
સમજીને અગન્યાની સરમાસે ઉજલસે,
મનીરાંમ આનીઆનાં ગુણુ ગાસે જલસે,
મુદ્દલ ધુસી જાસે નફે દેખાસે કલસે.

૪

ખયાલ—રંગત બેનજીર.

હે કઠિન ઈશ્ક કી આગ લગે સોઈ જાને,
મેરી જાન ઇસે કયા જાને અનાડીજી;
જાનેગા કુછ વોજે ઈશ્ક બાજી કા ખિલાડી જી,

ચોક પહેલા.

જે આહકરે વો આહસે જલ જાવેગા,
મેરી જાન ફિર ન વો બચે અચાયાજી,
જેકી જલા એક દે પતા હિસકા નહીં પાયાજી,
મરગયે હજારો જવાન સિપાહી જોધા,
મેરી જાન હાથ કુછબી તો ન આયાજી,
કિસીને પહના તોક કિસીને સગેકા કટાયાજી,
રાંજેને વતન કે તગ્ન ફિરા બન બનમેં,
મેરી જાન છોડા ખાના ગમ ખાયાજી,
મનસૂર દારપે ખિયા નલ પૈ પડા દમનકા સાયાજી,
લગતેહી ઈશ્ક ફરહાદને તેગા ખાયા,
મજનૂને આહ ભર ભરકે જીગર જલાયા,
મેરી જાન હુશ્ન એક થા પુલવારીજી,
જાનેગા કુછ વોહી જોકિ ઈશ્ક બાજીકા ખિલાડીજી,

ચોક દુસરા.

લગગયા આહ કા ચકર જીસ બદેકો,
મેરી જાન વો કુખા આહ જકનમેં જી,
જીસે લગન વો લગી રહા વો હિસી લગનમેં જી,
ધનવાત્રે નિર્ધન હુએ હજારો ઇસમેં,
મેરી જાન રમાયે ખાક બદનમેં જી,
ધર જોગી કા ભેષ નિકલ ગયે કિસી વતનકો જી,
આરામ ઈશ્ક બાજીમેં કહો કહાં હૈ,
મેરી જાન ગિરો કોઈ મુફત અગનમેં જી,
હાય હાય કર મરો ડરો દિલબરોસે મનમેં જી,
ખુલ્લખુલોં કે ખિના ગુલક ન ચૈન ગુલશનમેં,
જે જીએ જીઝ વો ગયે ઈશ્ક કે રનમેં,
મેરી જાન ઉનકી ગદ સુધર પિછાડી જી,
જાનેગા કુચ્છ વહી જો કિ ઈશ્કબાજી કા ખિલાડી જી. ૨

ચોક તીશરા.

મર કિસીને જાકર કિસીસે આંખ લગાઈ,
 મેરી જાન કહી કુછબી તો ન માનીજી,
 હો સૌદાઈ ખાક ઉસને દર ર કી જાનીજી,
 લગ ગઈ નોંક મિજગાં કી જિગરમેં જિસકે,
 મેરી જાન ઉસે કલ કમ આની હે જી,
 હો રહા ઇંક મેં ચુર હિન્દકા ગુલશન,
 મેરી જાન એકસે એક સૈલાની જી,
 અરે ખિરલાહી બચ રહા સિદ્ધ જો હૈ ગુરમાનીજી,
 અવ્વલ તો લગાના દિલ યે નાદાની હૈ,
 ફિર પ્યાર બદાના અવસર હૈરાની હૈ,
 મેરી જાન સખુન કયા સમજે લવાડીજી,
 જાનેઆ કુચ્છ વહી જો કિ ઇશ્કઆજી કા ખિલાડી જી. ૩

ચોક ચોથા.

મેરે સનમને મુજસે કહા નદિલદે મુજકો,
 મેરી જાન અકલ મેરી મેં ન આપજી,
 આ કમજોમેં ગયા હે દિલ હોકર સૌદાઈજી,
 કોઈ રોજતો ગહરી ધુરી સંગ પ્યારેકે,
 મેરી જાન હુધ હરજગહ આપાઈ જી,
 ફિર કોઈ દિન બાદ હવા ઇસ કદરકી આપજી,
 લડ પડે મેરે મહારાજ બિના બાતોં પૈ,
 મેરી જાન હુધ દુઅદુ લગાઈજી,
 કી કરતાને મિહરતો ફિર હો ગઈ સફાઈજી,
 હૈ જુરી ઇશ્કકી ચોટ સુનોરે ભાઈ,
 વો મરા મનોહર હૈ વો જિસને આપ,
 મેરી જાન સરન હોસકી પહાડીજી,
 જાનેઆ કુછ વોહી જો કિ ઇશ્ક આજીકા ખિલાડી જી. ૪

બોધ.

(રંગત છોટી.)

આવસે ચણા બે કરસે ન ફેકા ફેકી,
ભાવસે ભજનતો નામવાસ રહે મહેકી,
વીતી વાચ્છેદા જાચ્છે ન બેસ નીસંત,
પીતી વખતે રસ પ્રેમ તું બેસ ચેકંત,
જીતી પાંચો ઈંદ્રીના તોડ તું દંત,
મીતીથી માંડ બે હરફ મલે ભગવંત,
લાવસે લખાવટ સારી વાત વીવેકી,
ભાવસે ભજનતો નામવાસ રહે મહેકી.

૧

ભાસા ન સીખી તે હીન્દી મરાડી મોડી,
ખાસા કીધા પન કામ ન માયા છોડી,
લાસા પાણાપર માયુ રહ્યો કેમ ફોડી.
વાસાનુ હવેસુ હલાવ તો તરસે હોડી,
ફાવસે ન જમ તારેથી એકા એકી,
ભાવસે ભજન તો નામવાસ રહે મહેકી.

૨

કરસે દ્રઢ ભગતી વાયદા જસે નહી વધ,
મરસે તોયે રેસે તારે કાલ વસ થઇ,
ધરસે ક્યારે તુ ધ્યાન ઉમર સહિ ગઇ,
ભરસે હજી પેટી પાપનો જે રહી સર્ધ,
તાવસે તુને તન નાખસે તારું સેકી,
ભાવસે ભજતો નામવાસ રહે મહેકી.

૩

હસતાં હસતાં કેમ મતીમન્દ થઇ કોતી,
રસ વેસાયે છે નગતી મુક ગહિ દોતી,
ફસ કલાસ તુને જાઇ બેઠને માયા મોહતી,
ખસખસનાં દાણા સમજ્યો સફાપર મોતી,
આવસે કાલ મતીરાંમ નામ કર નેકી,
ભાવસે ભજનતો નામ વાસ રહે મહેકી.

૪

બાધ.

(રંગત છોટી.)

જે નર કાષ્ઠદી નહી રાંમનાંમ ગાયે છે,
 તે અંત સમે પાછલથી પસતાયે છે,
 છતી આખે જેને નહિ દેખાયે છે,
 તેનેથી સું કંઈ લખેલું વનયાયે છે,
 જે હમયાંના અંધા અકરમી કેવાયે છે.
 તેનેથી રામસુધ શબ્દ તે સંભલાયે છે,
 જે નરથી હરખનો હીરો ન પરખાયે છે,
 તે અંત સમે પાછલથી પસતાયે છે. ૧
 જેથડને લુલી કાલને વીટલાયે છે,
 તે યહાં ત્યાં અધવચમાં અથડાયે છે,
 જે મોહ માયામાં મનુસ લલયાયે છે,
 તે અંત કાલને સમે દુખી થાયે છે,
 જેનેથી મોહ માયા નહી વીસરાયે છે,
 તે અંત સમે પાછલથી પસતાયે છે. ૨
 જેનુ ધન ધણીના નામે ખરયાયે છે,
 તે લીચે દીચે સહિને ખરચે ખાયે છે,
 કરે ધર્મ દાન ધરે ધ્યાન ન ગભરાયે છે,
 યહાં પામે સુખ વાંહા વંછકુટમાં જાયે છે,
 જેનેથી મોહમાયા નહી વીસરાયે છે,
 તે અંત સમે પાછલથી પસતાયે છે. ૩
 કહે દાદાભાઈ ગુણ રાંમના વખણાયે છે,
 આની સમજે મુરખથી ન સમજાયે છે,
 માહાસાગર હોય તે કદી ન છલકાયે છે,
 નદી નાલાચો નીત છલકી જાયે છે,
 મનીરાંમ કહે જેને રાંમ ન મન લાયે છે,
 તે અંત સમે પાછલથી પસતાયે છે.
 હરધડી હરી હરની લે કીરતી ગાઈ,
 ઘટ ઘટથી રટ ઝટ હરને રહે સરસાઈ,
 નર નેકી કર ધર ધ્યાન નજ અંગઈ,
 દાનાની સંગત કરીને કર દાનાઈ,

સત સંગતથી તરીયા છે સજન કસાઈ,
કથનીની કીરતી જસે ન નર સંતાઈ,
કથ આનની કથની તજ જગની અકડાઈ,
ઘટઘટથી રટ ઝટ હરને રહે સરસાઈ.

૫

કાયાને કસ હરકાજ નગ્ન કચડાઈ,
અંગન નથા નર નકર જરા આડાઈ,
જસની કીરતી હરજનને જાગ્યે જણાઈ,
કર કરથી દાન કથ આન નગ્ન લલગાઈ,
જનની નીંદ્યા નદી કર નર તજ નકટાઈ,
ઘટઘટથી રટ ઝટ હરને રહે સરસાઈ,
આસા રાખેથી તનની થસે નરસાઈ,
કાયાની છાંયા જગે જગે અથડાઈ,
ધન સંગ્રહ ન કર ધર ધીરજ ન જા ધરાઈ,
અંગન જન આ કાયા જસે ધસાઈ,
કર દયાની દ્રસ્ટી આની કર ચતુરાઈ,
ઘટઘટથી રટ ઝટ હરને રહે સરસાઈ.
કરે અરજદારા હર ઘડી ન જા છલકાઈ,
ગયા સીકંદર દારાની ન રહી દારાઈ,
ટલેન રેખની લેખ જે એક લખાઈ,
થા શાંત તારસે હરી નકર અધીરાઈ,
ગાએ અધર સીકંદર છંદ નગ્ન ચકરાઈ,
ઘટઘટથી રટ ઝટ હરને રહે સરસાઈ.

૬

૭

૮

ખ્યાલ “મેરી જાન” રંગત બેનજીર.

આગૂ ભરજૈ હૈ જીગર હમારા પ્યારે,
મેરી જાન જુદા વો નાહક હુઆ જાની,
ચોક પહુલા.

ખાલા બતાકે ગયા હમે ખાસા યૂસફ સાની
તુમ ખોટી રાહ મત ચલો ઉમર વાંલી મેં,
મેરી જાન માન કહના તૂ અભિમાની,
સુના કરે હૈ કિકન બે સુરપૈ કરો મહરખાની,
જખ ધરા ઝમકે કદમ ઇશક મેં હમને,

મેરી જન રક્ષ બંદૂક જુ ઉસને તાની,
હુકમ ક્રિયા તર્કીબ સે ગાદી ક્યારે યે તૂકાની,

કરી—હોવેગા ઉસકા ખુરા સમઝ અચાની,
દર્પાઈ ભમર હૈ જવર પેચદોપાની,
મેરી જન જરાગુલ બદન સુને જાની
બાલા બતાકે ગયા હમેં ખાસા યૂસફ સાની,

ચોક દુસરા.

રખસાર સે દિખા અનાર તુનેં મેરે,
મેરીજન દેખતે બહાર સૈદાની,
જરકા ડોરી યાર હાથહૈ કબસે પિસમાની,
સો આન સંગ ગુલ બદન પેખાયે સદહા,
મેરીજન ખાક ઉસ મકાનકી છાની,
મોખને લટમેં કસા કમાલા કરને ચિતમાની.
હોહોકે સર્વ ગરમીમેં ફાલસે જાની,
જદ કર વો આડા ગયા હુઈ હૈરાની,
મેરીજન છલ લેગયા દે આના કાની,
બાલા બતાકે ગયા હમેં ખાસા યૂસુફ સાની.

ચોક તીસરા.

જાલમ તિલ ખટ્ટા કો ન મીઠા બોલો,
મેરીજન ચેલચ્છન દેખ હુઈ હૈરાની,
આમ અખુન સમજે ન પહુંચી લખ જાય પરેશાની,
ગુસ્સેમેં બદ અમલી રહે સદા લિલ્લાહી,
મેરીજન દશક હૈ કડા સમઝ પ્રાણી,
ફિકર મગર હૈ યહી શગ્લુ જાલી હૈ રખ્યાની,
કુદરતકા છીટા લગા હુઈ નૈરાની,
કમ રખોન ઉલફત તુમપર જન દિવાની,
મેરીજન તો ઇકકા હૈ લાસાનીજી,
બાલા બતાકે ગયા હમેં ખાસા યૂસુફ સાની,

ચોક ચોથા.

નસ્તર કારી આ લગા નૈન સુખકા હૈ,
મેરી જન હોકે સરખોર આગ પાની,
બાલા ખામા હમસે સંગ લિયે ફિરતા દહકાની,

લગરહે તેરે કોલસે હેરહા ગુલશન,
 મેરી જનન બને વાકી ચઢતી જ્વાની,
 મશહુર યે દિલ નિમછડે સે મિલહો હંસતાં પેશાની,
 હૈ લાલા ચૂના મલકેં છન્દ હકકાની,
 અબ જનેદી તુમસે કહૈ નકરો કહાની,
 મેરી જનન મનોહર ગાવે યે જ્વાની,
 વાલા બતાકે ગયા મેરા ખાસા યુસફ સાની.

૪

બોધ

(રંગત છોટી.)

કસ કાયા કર્મ કુડતજ નેકી નર કરતું,
 ખટ ખટ ખોટી તજ ખસખસ જેવો ન ખરતું,
 ગા ગીયાની ગુણુ ગોવીંદના તર સાગરતું,
 ઘટ ઘટમા પ્રઘટ ધનપાંમ નફર ધર ધરતું,
 નટ નાગરતું રટ નામ વીસર નહી નરતું,
 ચંચલ ચાતુર વનચરનો ન ચારો ચરતું,
 છલ છાની છેલ તજ ઉછલ ન છક મછરતું,
 ખટ ખટ ખોટી તજ ખસખસ જેવો ન ખરતું.

૧

જનમલ જગની તજ સકલ નજે પર જરતું,
 ઝમકાર નકર ઝાંઝરનો ન ઝાઝો ઝરતું,
 ટીપટાપ ટાલ રટ રાંમ નકર ટરટરતું,
 ઠકરાઇ ઠાઠમા ન ઠસ મઠમા ટેક ઠરતું,
 ડંગે ડંખે ડોલા દાતાના ડંડથી ડરતું.
 ખટ ખટ ખોટી તજ ખસખસ જેવો ન ખરતું.

૨

તજ જગત વરત સત જૈયથી સાગર તરતું,
 થોડુ મથીને મથન કર કથન ન ધુજ ચરચરતું,
 દે દાન સદા ભજ દીલથી દામોદરતું,
 ધન અન તજ ધરણીધરતું ધીયાન શુધ ધરતું,
 પ્રતીપાલને જપ રાખીને પ્રેમ પ્રભુ પરતું,
 ખટખટ ખોટી તજ ખસખસ જેવો ન ખરતું.

૩

ફેક ફાંફા માયાના ફાંટી પુલી નહીં ફરતું,
 ખસ બોલ બરોબર બદતજ રાખ સખરતું,
 ભજ ભાવથી ભગવત ભજત ન ભુલ પલ ભરતું,
 મીથ્યા માયામા મોહી ત અમથો મરતું,
 લે ધર્મ ધન લાલ લીલી બાંધ ઝાલરતું.
 ખટ ખટ ખોટી તજ ખસખસ જોવો ન ખરતું.
 વીસવાસ વીસ્વનો રાખ માંગ વલી વરતું,
 સરતાજ સરસ સજ સાજ નાંમ કર સરતું,
 શ્રી લષમી ઇષ શાકપીયાત જો પરમેશવરતું,
 હર હરપલ રટનર હરી હરી હર હરતું.
 મનીરામનું રાંમ કર કાંમ નામ અમરતું,
 ખટ ખટ ખોટી તજ ખસખસ જોવો ન ખરતું,

૪

૫

ખ્યાલ—બહર છોટી.

મનમ જાહર મેં રખતે પ્યાર,
 સિતમ દર પરદે કરતે હો,

હોહો.

વાયદે ખિલાશી સદાં કરે તુમ કબી ન કર તેહો,
 ઝુંટી કસમેં ખાખા કે મેરી જાન મુકરતે હો,
 ખસ હમને દેખા તુમેં સૌ પ્યાર,
 સિતમ દર પરદે કરતે હો.

હોહો.

હમકો દમ ખતલાકે દમ ગેરોં કે ભરતે હો,
 હમેં મારતે હો પ્યાર ઉન લોગોં પૈ મરતે હો,
 તુમહારા નહીં રહા ઇતપ્યાર,
 સિતમ દર પરદે કરતે હો.

હોહો.

ઇંધર જલાતે ઉંધર પીર બદખરોં કી હરતે હો,
 યહ હાલત હોગઇ જમીં પૈ કદમ ન ધરતે હો,
 નિકાલી અજબ નઇ રફતાર,
 સિતમ દર પરદા કરતે હો.

દોહા.

છોડદિયા હમસે મિલના ગૈરેં સંગ બિચરતે હો,
ખુશહાલ મનોહર કે દિલસે ક્યોં સનમ બિસરતે હો,
તુમેં નહીં હે લાઝમ સરકાર,
સિતમ દર પરદે કરતે હો.

૪

સ્ત્રી ચરીત્ર.

સોમદત શેઠનો ખેવાલ.

(રંગત મેરી જનની ઝડપી.)

નારી ઘડીમાં વંઠી જાયઁ સતવંતી ઘડીમાં થાય (મારી જન)
કાન દઈ સમજે કરો સઉ કીયાસ*
એક ચારને સાડ નારીઁ નાંખ્યો સગા ધણીને મારીઁ
થઈ સતી બંધાવો પાસ*
કાઈ એક શેરમેજરેઁ રહેતોતો એક સાવકારેઁ (મારી જન)
હતો તેને પાશે પછશો અપાર*
ઘણા બંગલા વાડી ધરઁ હતો નાનો એક કુંવરઁ
તેથી રાખે બાપ બહુ પીયાર*
કાઠ બીજા શેહેરમાં ભાઈઁ કુંવરની કરીતી સગાઈઁ (મારી જન)
જેઠ પોતા સરખુ ધરબાર*
અચપણથી પરણાવીઁ દીધા છેડા બંધાવીઁ
હતા નાના ઘણા નર નાર*

બેનમાઈ.

શેઠનું નામ સાધનવંતઁ માતાનું નામ પરભાવંતઁ
પુત્રનું નામ શોમદતઁ કહુ સતથી મુંદાંમજ*
સસરાનું નામ સાનવલઁ નંદી સાસુ નામ અસલઁ
કહું સઉના હું નામ અટલઁ ગંગા હતુ વહુનું નામજ*

ચાલ છોટી.

તમે સમજે ભાઈયો કાન દઈને ગીયાની,
પેલેથી કહુંજઈ સોમદતની કાહાની,
પછી તેના પીતાયે દીધી સીખ બણવાની,
જાયે બણવા નીશાલે આંગન્યા પીતાની માની.

દોહડા.

ચઉદ વીદ્યા ચોશટ કલા બણી થયો હુશીયાર,
પછી પીતાયે ગુરુજને આપ્યો માલ અપાર,

શેર.

પછી આઠ વરસની ઉમરનો થયો શોમદત કહું વાતજી,
મુકી નાનો સોમદતને મુવો તેનો તાતજી,
બેઠ બેઠ પુત્રને રૂવેં ધણી તેની માતજી,
એ હરી તેં શું કરી હમણા પતીની ધાતજી.

વેહેવાર ચાલે મુનીમ મેતાનોં મારો પુત્ર ઘણોછે નાનોં (મારી જન)
માટે થાશે પછશાનો નાશ*

એક ચારને સાડ નારીં નાખ્યો સગા ધણીને મારીં ૧

થઈ સતી બધા વો પાસ*

ગયા બાર માશ પછી વીતીં ગઈ બદલી સઠિની નીતીં (મારી જન)

દયાવા લાગા સઠિ ધન માલ*

હતા મુનીમ મેતા ચાકરં તેતો થઈને બેઠા ઠાકરં

કરયા શેઠને બહુ કંગાળ*

જીઆરે સમજી સસરે કાહાનીં કરી મદત ધણી પછસાનીં (મારી જન)

તેનોબી થયો નાશ તતકાલ*

સઠિનો ચડી ગયો પગારં નીકલ્યા સઠિ કરી તકરારં

કરીયા માત પુત્રના હાલ*

બેનમાઈ.

થયો મોટો ધણેરો જીવાનં તેયારે પાછલનું આબુ ગીયાન,

ગઈ કાંહા પેહેડીયો દુકાનં નથી કંઈ માલ ધનજી*

કહે માતા સમજ કુંવરં નથી કંઈ ધરમા માલ જરં

કોઈ ચાકરી તું કરં નથી આવાને અનજી*

ચાલ છોટી.

અન વસતર સાડ ગામમાં ફરવા લાગોં

કોઈ એક શેઠની ચાકરી કરવા લાગો,

પોતાની માતનું પેટ તે ભરવા લાગો,

જેમ તેમ કરીને સંકટ હરવા લાગો.

દોહડા.

કહે માત મુશ્ય દીકરા તારી વહુને તેડી લાવ,

જા ઉજાણુ તુ શેહેરમાં રાખી સગણુ સત ભાવ.

શેર.

વચન માની માતનું ગયો ઉજાંલુમો જરજી,
પોતો સસરાને ઘેરે વાગીયા તા રાતના બારજી,
ઝોટલાપર સુઈ રહુ એવો કરીનો વીચારજી.

જઈશ સવારે ધરમા હું જીયારે ઉઘડશે દુવારજી,

સજીને સોલ શણુધારેં બાહાર નીકલી તેની નારેં (મારીજન)
આવી જાં કીધો પતીએ વાસ*

એક યારને શાફ નારીં નાખ્યો સગા ધણીને મારી,

થઈ સતીં બધાવો પાસ*

૨

હવે વાત કહુ અબલાનીં હતી કોઈ યારપર દીવાનીં (મારીજન)

રાખ્યો તો કોઈ ફકીર યારે*

જીયારે થતી અરધી રાતં લેતી ચાકરને સાથ,

જાતીતી ગાંમ બાહારે*

તે દીવસે ન મલ્યો ચાકરં માટે એકલી નીકલી સુંદરં (મારીજન)

સુતો ઝોટલાપર ભરથારે*

ઝોલખ્યા વગર જગાડીયોં જાણી મુશાફર ઉઠાડીયોં

ઝોલખી પતીએં ઝટ નારે*

બેનમાઈ.

એલ્યા ઉઠ મારી જોડે ચાલં લે સલગાવી આ મસાલં

હાથમા તારા જલદી ઝાલં ચાલ મારી તું જોડેજી*

આપીસ મેહેનતના રૂપીયા બેં પતી કહે હમણા મને દેં

નારી કહે સાલી વાંહાલેં ફરં નહી કહું છું મોડેજી*

ચાલ છોટી.

લઈ મશાલ હાથમા ચાલ્યો પુઠે ભરથારે,

તલવાર ઢાલ લઈ આગલ ચાલી નારે,

મલ્યા સાત ચોર રસતામા કરે વીચારે,

આ આપણે સાફ આવ્યું કોઈ સીકારે.

દાહા.

જોઈ ચોરને ઝાડને ઝોઠે શંનતાયો ભરથાર,

હવે રાંડનું આવ્યું મોત એવો નીશચે કરીયો વીચાર.

સેર.

સાતો ચોર આડા થયા અધવચમા રોકી નારજી,
 ઉતાર દાગીના લુગડા જલદી નકર કાઢ વારજી,
 બિલા રહેા પુઠ ફેરવી અબલાનો હું અવતારજી,
 પુઠ ફેરવતા કીધા સાતો જણુને ઠારજી,

પછી પતીયે ચાકુ કાઢાડીં કાપી નાક લીધા શંનતાડીં (મારીજન)
 પછી ચાલ્યો આગલ તે ખાસ*

એક ચારને સાડ નારીં નાખ્યો સગા ધણીને મારીં

યઇ સતી બધાવો પાસ*

૩

વલી ચાલ્યા આગલ જ્યારેં દીઠો વાઘ વચો વચ તીયારેં (મારીજન)

જેઈ વાઘનુ રૂપ વીકરાલ*

પતીએ વાત વીચારીં હવે મરસે મારી નારીં

આગલ જ્યેઠો નારનો કાલ*

વાઘનેખી નાંખ્યો મારીં તીયાંથી આગલ ચાલી નારીં (મારીજન)

તેનાખી કાપી કાન તતકાલ*

હતા નાક ચોરના પેલાં કાન મેલ્યા તેને બેલાં

જેઇ અજબ થયોં તેની ચાલ*

બેનમાઈ.

જેઈ હીમત તે નારનીં ગઇ સુધ તે ભરથારનીં

જેઈં ઝુપડી હું ચારનીં એવો કીધો વીચારજી*

જેઇ નદી થોડા એક દુરં આવ્યુંતુ પાંણીતું બહુ પુરં

જેઈં તુ નારીને જરૂરં ગઇ તરી પેલે પારજી*

ચાલ છાટી.

જેઇ સુકી જગા ગયો નારને પાછલ ચાલી,

જેઇ ઝુપડી ફકીરની ઉભી નાર મતવાલી,

કહે પતી રૂપીઆ બેજવો મને ચાલી,

કહે નાર ન તારી મેહેનત જશે ખાલી.

દાહા.

જઇ આવુંછુ હમણા હું રાખ જરા વીશવાસ,

નહીતો લે કંગણુ માંડે રાખતુ તારી પાસ,

શેર.

કંગણુ દઇ નારી ગઇ માહીં જાં શાંખની ખાટલી,
ખાટલી પાસે હતી પાણી પીવાની માટલી,
માટલી બાણુ હતી એક બેસવાની પાટલી,
બસ શોભદતે બાહારથી બેઠ નજરે ચીબે આટલી.

કહે ફકીર મેરી પીયારીં તુ હવે જન જીગરકી કીયારીં (મેરીજન)
તેરે બીન મેરા જી રહે ઉદાસ,
એક ચારને સાડ નારીં નાખ્યો સગા ધણીને મારીં
થઈ સતી બધાવો પાસ. ૪

કહે ફકીર મેરીજનનીં એક ખાતતુ સુનલે સીયાનીં (મેરીજન)
પાની નદી ઉપરશે લાવ*
તેરે બીના નહી હવે સુખં મુજકા લગી જીયાદે ભુખં
હિસ લીચે તુ ખાના પકાવં

શગ દોતુ ખાયેગે ખાનાં મુજે ખીલાકે ધરકા જનાં (મેરીજન)
જવો જલદી મત દેર લગાવં
કહે નારી હું છું દાસીં હમણા રશોઇ બનાઉ ખાસીં
કરં પુરો તમારો ભાવં

બેનમાઈ.

હી એટલુ તે કહીનેં ઘડો પાંણીનો લધનેં
નદી કીનારે જધનેં લાગી ભરવાને પાંણીજી*
સોમદત રહી ગયો પાછલં આલ્યો માંધ ખાટલી આગતં
કીધો ફકીરને ઝટ કતલં દયા ન દીલમાં આણીજી*

ચાલ ઊઠી.

ચડી ગયો તાડની ઉપર ફકીરને મારી,
એટલામા પાંણી લધને આવી નારી,
કરી રસોઈ ચારને સાડ સારી સારી,
પછી ઉથાડવા લાગી ફકીરને પેયારી.

દોહા.

ઉઠાડતાને વાર ભરાયા લોહીમા તેના હાથ,
અય પતી કેમ થઇ ગતી કોણે તારી ઘાત.

શેર.

માથાના બાલો પીએ કુટે છાતી રાય નારજી,
 મન મોતી મને મેલીને ગયા કાં હયાના હારજી,
 બચપણની પ્રીત દુટી આજે વનમોજારજી,
 હજી સુધી નથી ભોગવ્યો મારો ખરો ભરથારજી,
 મારી વીસ વરસની ઉમરં હજી નથી જ્યે પીડિતુ ધરં (મારીજન)
 યાર તે તોડી મારી આસ.
 એક યારને સાડ નારીં નાંખ્યો સગા ધણીને મારીં
 થઈ સતી બધાવો પાસ.
 તે મનમા ક્રોધ બહુ આણીં લીધુ નારે હાથમા પાણીં (મારીજન)
 લઉછું આજથી એક પન*
 તારા મારનારને માંડં લઉ પુરવેર તાંડં
 તાંડં કરીસ હું તરપત મન*
 પછી નારીએ ખોદી માટીં ખોદી ખાડો ન મેલ્યો દાટીં (મારીજન)
 ફકીરને કીધો તેમા દદન*
 વીતી ગઈ પોણી રાતં થાવા આવી છે પરભાતં
 નારી આવી કરતી રદન*

બેનમાઝ.

શોમદત ઉતરીયો તાડથીં ફકીરને કાહાડીયો ખાડથીં
 ગયો બાંધીને ઝાડથીં આલ્યો પોતાને દેશજી*
 થઈ તે દનની અરધી રાતં લઈ ખંજરને હાલ હાતં
 નાર આવી તીયાં એકાંતં છુટા મુકીને કેશજી*

છોટી.

જ્યે ઝાડને સાથે યારને તે બાંધેલો,
 છોટીયો નારે હાતથી યારને વેહેલો વેલો,
 દાટીયો જેમાં જે ખાડો ખોદીયોતો પેલો,
 ચાલી નારી પાછલ શોગ કરીને છેલો.

દોહા.

એ વાત ધહાંથી પછી કહીશ કહુ શોમદતની વાત,
 આવ્યો શોમદત ઘર વીશે પુછે તેની માત.

શેર.

કંગણ માતને આપીને કહી વાત સહિ તે ગાંમની,
 અહો માતજી એ નારી નહી રહી હવે મારા કાંમની,
 માં કહે શુણ દીકરા હોએ ભુલે કંઈ એક ભાંમની,
 માટે જો કરીએ રીશતો જાયે આખર કુલ સજી નામની,

માટે તુ પાછો જઈને ભેગો આવ વહુને લઈને (મારીજન)
 જાણે કાંઈ રાખી ધરમાં દાસ,
 એક ચારને સાર નારીં નાખ્યો સગા ધણીને મારીં
 થઈ સતી બધાવો પાસ.
 કહે પુત્ર માતજ માનો હું હમણા નહીં જવાનો (મારીજન)
 આવશે તે પોતાની મેરે*
 નહીંતો બેચાર વરસ જાએ પછી જઈસ મારી માયે
 તેડવા તેના ઘેરે*
 મા કનેથી કંગાળુ લઈને તોડાવ્યું દુકાને જઈને (મારીજન)
 વજનમાં થયું પાવશેરે*
 નીકલી તેમાંથી એક ચીઠી શોમદતે નજરે દીઠી
 વાંચી જોઈ બે ફેરે*

બેનમાઈ.

કાગલ પોતાના પીતાનો હતો મતલબ તેમાં જાનો
 લખ્યોતો શુપત ખજનો દાટેલો પેટી હેઠજ*
 શોમદત મા કને આવી ચીઠી પીતાની બતાવી
 પેટી હેઠ જોયું ખોદાવી લખી ગયાતા શેઠજ*

ચાલ ઊઠી.

ચોડાએક ખજનો લીધા તેમાંથી કાઢાડી,
 બાંધ્યા મોહોલને બંગલા વાડી લીધી કંઈ ગાડી,
 જગે જગે દુકાનો માંડી પેહેડીયું કાઢાડી,
 લઈ રજા માતની સાતો નાત જમાડી.

દોહડા.

સસરાને ઘેર ખબર થઈ મોકલી કુંવરીને દુવાર,
 વગર તેડે શોમદતની આવી ધરમાં નાર.

શેર.

કહે મા સુણ દીકરા બોલતો ન કાંઈ લગારજ,
 વચન માની માતનુ કરીયો શોમદતે પીયારજ,
 હલીમલીને લાગા રહેવા ચાલ્યો ધરશનસારજ,
 કંઈ વરસ વીત્યા થયા ગંગાને પુત્રો ચારજ.

શુરો સામલ શંકર સામે એવા ચારોના નાંમે (મારીજન)
 ચાલ્યો લાંબો વખત ધરવાસ,
 એક ચારને સાર નારીં નાખ્યો સગા ધણીને મારીં
 થઈ સતી બધાવો પાસ.

હવે વાત કહુ આંખરનીં કેવી ગતી થઇ તેના વરનીં (મારીજન)
 શોભદત ગયોતો એકદી બાહાર*
 મોડી રાતે ધરમાં આવ્યો તેને નારીએ નવરાવ્યો
 નાહી ઘાઘને કહે ભરથાર*
 ખોલીમા ઘોતીયું મારું તે લઇ આવને તું વારું (મારીજન)
 ગઇ લેવા ખોલી મોજર*
 તાં એક બીલાડો બેઠો અંધારામા માચી હેઠો
 જોઇ પાડી ધુમ અપાર*

બેનમાઇ.

ઢપ લઇને નીચે પડીં મને ખાધી એમ બડબડીં
 ગઈ આંખુ બેઠી ચડીં ઉડી ગઈ સુધ ન લાગી વાર*
 સમજીને ખોલ આ અતીં વીસમે થયો તેના પતીં
 આવીને જોઈ આ ગતીં હસી પડીયો જોઈ પોતાની નાર*

ચાલ છોટી.

અરે નાર કાંણે તને ખાધી ને કાણે મારી,
 સુ કાંમ ચરીત્ર કરો નકામા ભારી,
 મારી સાતો ચોરને વાધ તરી ગઇ નારી,
 કાંહા ગયુ સુરાતન ને મરદાઇ તારી.

દોહડા.

સાતો ચોરને વાધ મારી જલ તરી ગઈ અરધી રાત,
 આજ બીલાડેથી બીના એ અચરતની વાત.

શેર.

નથી જોયા મે ચોર વાધ નથી ગઈ વન મોજરજી,
 તમો જે જે કહો છો તે ખોટું સઠિ નીરધારજી,
 કોઇદી નીકલી ન રાતે મારા ધરથી બાહારજી,
 જો ખોટું હું તો કહું તો મરે મારા પુત્રો ચારજી.

મને પ્રભુના પેયારા સંમ છે ખોટું કહું તો તમારા સંમ છે (મારીજન)
 કાઢાડીયા મે દુખમા બાવીસ માસ.
 એક ચારને શર નારીં નાખ્યો સગા ધણીને મારીં
 થઇ સતી બધાવો પાસ.

કહે પતી સમજતુ નારીં હવે કહું હકીકત તારીં (મારીજન)
 આપ મને બે રૂપીયા મારા*
 મસાલ લધને તારી સાથંચાલ્યો તો હું અરધી રાતં
 બેવા ફેલ શીતુર તારા*
 વચમા ચોર વાધને મારીં જલ તરી ગઇ તુ નારીં (મારીજન)
 ફકીરના કરવા કામ સારા*
 અરધી રાતે પાંણી લાવીં તેતો રસોઇ બનાવીં
 એવા કરંમ કીધા કારા*

બેનમાઇ.

નહી માને કદી બેતું એધાંણી સરવે લાવ્યો છુંં
 નાક કાંન કાપી લાવ્યો હુંં જઈ બે મેઝની ઉપર*
 ગઈ મેઝા ઉપર ફરીં નીશાની બેઠ સઠિ ખરીં
 અતી મનમા તે રીશ કરીં આવી પોતે હતો જાં વર*

ચાલ છોટી.

અરે પતી તેજ મારા યારને નાખ્યો મારી,
 દઈ મુગતી યારને એવી ગતી કહું તારી,
 પનચાવન વરસાનો દોશો શોમદત ભારી,
 તેની થરથર કાંપવાને લાગી દેહી સારી.

દોહા.

વહુ દીકરાને માત સઠિ રેહેતા પેહેલે માર,
 તીજે માલે સુતા હતા એકલા એક નર નાર.

શેર.

શુરાતન ચડીયુ નારને કીધા બંદ ધરના દુવારજી,
 પછી પતીને મારવા લીધી નારીએ તલવારજી,
 મરતી વખત એક પાડી બુંમ ને રોયો ઝારો ઝારજી,
 તોખી દયા નહી લાવી તે અતે કીધા તેને ધારજી,
 પછી બારી બારણા ઉઘાડીં એકાએક બુંમ તેને પાડીં (મારીજન)
 હાથ માઈ થઇ ગયું શતીયાનાસ,
 એક યારને સાડ નારીં નાંખ્યો સગા ધણીને મારીં
 થઇ સતી બધાવો પાસ.
 કાઇ આવોરે આવોરેં પેલો નાહો તેને લાલોરેં (મારીજન)
 લાગી રડવા તે કરી કંકલાટ*
 હતા માત દીકરા ચાકરંતેતો ચડી આવ્યા ઉપરં

થયો ઝેકાઝેક ગભરાટ*

સહ મોહોલો જગી ઉઠીયો જાણે કોઈ ત્રીકંમ રૂઠીયો (મારીજન)

થયો આહાકાર ધોર ગોગાંટ*

પડી ખખર સહિને જ્યારે જોવા આવ્યા સહ કોઈ તીયારે

એવો કીધો નારીએ ઘાટ*

બેનમાઈ.

હવે જીવી સું કરઈ છે નારી કહે મારે મરઈ છે

પતીની જોડે બરઈ છે જ્યારે થાસે સવારજી*

જાંહા મારો ગયો પતી તાં મારી કરીસ ગતી

સવારે થઈસ હું સતી એવો મારો વીચારજી*

ચાલ છોટી.

થઈ સવાર શેહેરમા ચર્યા થઈ ગઈ ભારી,

લઈ માથુ પતીનું નીકલી સતી હતીયારી,

કોઈએ જાણી નહી નારીની હુસીયારી,

તે સગા પતીને મારી સતી થઈ નારી.

દોહડા.

જરીફ દાદાભાઈ કહે સમજો સહ નર નાર,

સગા પતીને મારીને વરતાવ્યો જૈય જૈય કાર.

શેર.

માટે અય ભાઈયો જીવો નારીની બદ ચાલજી,

નહી ફરી કેહેઈ તેને કેહેવામા નહી કંઈ માલજી,

જો કદી કેહેશેતો થાશે આવા ધુરા હાલજી,

મનીરાંમ કહે નસયત ભરેલો મારો છે આ ખેચાલજી,

તમે માનો યા નહી માનો આ મતલબ નથી કંઈ છાંનો (મારીજન)

ન કરતા નારનો કોઈ વીસવાસ,

એક ચારને સાડ નારી નાખીયો સગા ધણીને મારી.

થઈ સતી બધાવો પાસ.

એક નીરદ્ય પુતરે સગી માતાને મારી ધંધાત્રીનું વચન પાલ્યું.

(રંગત મેરીજનની સાધી.)

આ દુનીયામા એક વાહાલી પતીને નારી,
મારીજન-સમજે નારીને દેવ સમાન;
એક નારીના કેહેવાથી પુતરે સગી માતાનો લીધો જાન,
કાઠીયાવાડ પ્રાંતમા રહેતો હતો. એક કણુખી,
મારીજન-હતો તે ગરીબ ઘણો લાચાર,
ખેતવાડી મેહેનત મળુરી કરતા એ નર નાર,
તે ખેતરમા એક ઝુપડી બાંધી રહેતા,
મારીજન-ભોગવતાતા દુખ અપાર,
ખોરે ખાયે મલે ન શાંજે શાંજે તો નહી સવાર.

ફેકતા.

એવી રીતે દુઃખના દહાડા બેઠે કાઢાડે,
નહી સુખથી સુવે નહી સુખથી ઉઠે કાઢ દાડે.
મારીજન-થયુ પછી વેને એક શંનતાન,
એક નારીના કેહેવાથી પુતરે સગી માતાનો લીધો જાન. ૧
જેવો જનમ્યો તે પુતર મરી ગયો પીતા,
મારીજન-માતાએ વેઠીયું કષ્ટ ભારી,
માંગી ભીખી ખવરાવી કરે પુત્ર શેવ સારી,
કરી મેહેનત મળુરી કરે પુત્રની શેવા,
મારીજન-મા જાયે પુત્ર ઉપર વારી,
એમ કરતા થયો મોટો પુત્ર એવી દેવગતી નીચારી.

ફેકતા.

દીવશે કરે ખેતી રાતે જાય દલનુ દરવા.
મેલ્યો સુતને નીશાલે વીદ્યા અભ્યાસ કરવા.
મારીજન-થયો તે ભણી ગણી ગુણુવાન,
એક નારીના કેહેવાથી પુતરે સગી માતાનો લીધો જાન, ૨
પછી મા દીકરો તે ગાંમમાં આવ્યા રહેવા,
મારીજન-ખાલી એક લીધી ભાડાની,
રાતે દલનુ દલે ખેતી કરવા જાયે દાહાડાની,
અતી દુખ વેઠીને માંયે તેને પરણાવ્યો,
મારીજન-છોકરી શોંમલા બાડાની
તેથી હતો અતી દુખી ચાકરી કરે ભરવાડાની.

ફેકતા.

તે વહુ દીકરો મા હલીમલી લાગા રહેવા,
 થઈ મનમા ખુશી કરે વહુ દીકરાની શેવા,
 મારીજન-પછી પુત્રને થયું બહું ગીયાન,
 એક નારીના કહેવાથી પુત્રે સગી માતનો લીધા જનન. ૩
 પછી તે છોકરો ચાકરી કરવા લાગો,
 મારીજન-માંતુ બંદ કીધું શરવે કાંમ,
 ઘરમા બેશાડી માંને ચલાવે પોતે ખરચ તમામ,
 વણીકની દુકાને રહીને કરે બહું ધંધા,
 મારીજન-તેથી બહું થયું શેહેરમા નાંમ,
 લલો લલો સહી કહે થઈ માતાની પુરી હાંમ.

ફેકતા.

જે દુખના દાહાડા હતા તે સરવે ગયાજી,
 જેવા હતા દુખીયા એવા સુખીયા થયાજી,
 મારીજન-સમજે હવે કહું પાછલતુ બયાન,
 એક નારીના કહેવાથી પુત્રે સગી માતનો લીધા જનન. ૪
 કંઈ વરસ વીત્યા પછી રહીયા વહુને મહીના,
 મારીજન-સાસુ વહુનો કળયો ચાલે,
 સમજી વાત બધરીને પુત્ર માને ગાલો ચાલે,
 ગયા પાંચ માસ પછી પતી નારીને કહે છે,
 મારીજન-નારી કેમ તું જીવને બાલે,
 તારે વગર મને વાહાલુ નથી કામ જગમા આજ કાલે.

ફેકતા.

માટે સું ધનજા છે ખાવાની તારી,
 તે તું જલદી કહે લાવી આપુ પીયારી,
 મારીજન-બોલ વાહાલી તું પીયારી જન,
 એક નારીના કહેવાથી પુત્રે સગી માતનો લીધા જનન. ૫
 લઈ વચન પતીતુ પછી તે નારી કહે છે.
 મારીજન-મને છે મન એ ખાવાતુ,
 આણી આપો કાલજુ મને તમે તમારી માતાતુ,
 જે હેત મારાપર હોય તો લાવો પીયારા,
 મારીજન-કાંમ નહી કામને કહેવાતું,
 તમે તમારે હાતેથી કાપી લાવો છાતુ.

ફેકતા.

કહે પતી પીયારી હું મારે હાથથી કાપું,
 કહું પુરો તારો હું ભાવને લાવી આપું,
 મારીજનન-થઇ મત બ્રષ્ટ કપટની ખાન,
 એક નારીના કહેવાથી પુતરે સગી માતનો લીધો જન. ૬
 ગઇ રાત પ્રેમની ઉઠીયો કપટ ધારીને,
 મારીજનન-માતને કહે છે પરભાતે,
 મને માંનતા વનદેવીની કરવી છે મારી માતે,
 તે વનદેવીની આજે જાતરા ભરાસે,
 મારીજનન-માત ચાલો તમે શંગાતે,
 ચાલી માતા જોડે જાણુ નહી કપટની કંઇ વાતે.

ફેકતા.

પછી માતાને લઇ અધાર વનમા આવ્યો,
 જોઇ બીહામણુ વન માતાએ અટકાવ્યો,
 અરેભાઇ કાંઠા છે દેવીનું અસથાન,
 એક નારીના કહેવાથી પુતરે સગી માતનો લીધો જન. ૭
 આ અધાર વનને વીશે જાતરા કાંઠા છે,
 મારીજનન-દીકરા ધુજે છે દેહી મારી,
 આંખ મારી ફરકે છે દીકરા જોઇ દ્રષ્ટી તારી,
 મા તારે કાલજી મારી વહુવે મંગાવ્યુ,
 મારીજનન-માટે નાખીશ તુને મારી.
 ખાઇ કાલજી તારું ખુશી થાસે મારી પીયારી.

ફેકતા

ન કરતો વાર હવે જરા દીકરા મારા,
 હું જઇશ સ્વર્ગે જો મરીસ હાથથી તારા,
 અરેભાઇ-વાત એક કહું તે કર નાંદાન,
 એક નારીના કહેવાથી પુતરે સગી માતનો લીધો જન. ૮
 કાલજી માંડે લઇ દેજે તારી વહુને,
 અરેભાઇ-બીજી એક બોટી લે વાહાડી,
 બાંધીરાખ પાગડીને છોડે બોટીને દાહાડી,
 તે બોટીથી જીવ કાઢી દી તારો બચસે,
 અરેભાઇ-ખાસે જન કાઢી તારી ચાડી,
 તે વખતે દેખાડજે તુ મારી બોટી કાહાડી,

ફેકતા

એટલું કહી માથે માથું જમીનપર રાખ્યું,
 લઈ છરી પુતરે માનું પેટ ચીરી નાખ્યું,
 મારીજનન-એવો નીરદય થયો તે જીવાન,
 એક નારીના કહેવાથી પુતરે સગી માતનો લીધો જન. ૯
 પછી કાલજી બોટી કાઢાડી લોથને દાટી,
 મારીજનન-રાહા ધરની પકડી સીધી,
 આપી કાલજી નારીને બોટી બાંધી લીધી,
 પાઘડીને છેડે બોટીને તે બાંધી,
 મારીજનન-વાત તે કાંધને નહી કાંધી,
 સગી માતને મારીને નારીને ચીજ દીધી.

ફેકતા

કંઈ દીવસ ગયા પછી પુછવા લાગા પડોસી,
 ભાઈ નથી દેખાતી કાં ગઈ તમારી દોસી,
 મારીજનન-જવાબ નથી કાંધને દેતો જીવાન,
 એક નારીના કહેવાથી પુતરે સગી માતનો લીધો જન. ૧૦
 દર રોજ શેહેરમા ચરચા થાવા લાગી,
 મારીજનન-ખબર જઈ પૌચી રાજ દુવાર,
 શક ઉપરથી પકડી મંગાવ્યો કણબીને નીરધાર,
 પડોસીની સાખશી પરથી પુછે રાજ
 મારીજનન-માત તારી કાં ગઈ છે બાહાર,
 જવાબ નથી કાંઈ દેતો પછી રાજને મરાવ્યો માર.

ફેકતા

મારની બીક રાજને કહીયો સહિ હાને,
 સમજી રાજના નેન થયા બેઠિ લાલે,
 અરે ભાઈયો-કાઈ ચંદાલ છે આ શેતાન.
 એક નારીના કહેવાથી પુતરે સગી માતનો લીધો જન. ૧૧
 કાંઈ આવો કાપો મારો ચડાવો ફાંસી,
 મારીજનન-ચડીયો રાજને કોધ અપાર,
 અરે મુજી ચંદાલ તારી મડદાઈ ઉપર ધીકાર,
 નારીના કહેવા પરથી તે માને મારી,
 અરે ચંદાલ-એવો નવ મહીના તારો ભાર,
 જરા દયા નહી આવી કાંઈ તે ગાંધને ઉપર વાર,

ફેકતા

સહિ સલાના જન કરવા લાગા માહાતમજી
 પડી ખખર શેહેરમા કરવા લાગા ગંમજી,
 મારીજનન-હુકમ થયો સુલીનો એ નીધાન,
 એક નારીના કેહેવાથી પુતરે સગી માતનો લીધો જન. ૧૨
 એવામા પાધડી કંચુખીની ઉડવા લાગી,
 મારીજનન-છોડાવી પાધડી નેધ નીરધાર,
 બોટી માથની નેધને રાજાએ પુછીયો સહિ સાર,
 મારી માંયે કહીયુતુ બોટી લેવા મુજને,
 મારીજનન-ખાંધી રાખજે તુ શાંજ સવાર,
 આ મારી બોટી કરસે અંતે તારા જીવનો આધાર.

ફેકતા

કહે રાજા અંતે તારી દયા માને આવી,
 આ બોટીએ આજે તારી જન ખચાવી,
 મારીજનન-દયા નથો તારા દીલ દરમીયાન,
 એક નારીના કેહેવાથી પુતરે સગી માતનો લીધો જન. ૧૩
 રાજાએ કર્યો પછી હુકમ તે બાધ્યો સમજે,
 મારીજનન-તેડાવી તીયાં કંચુખીની નાર,
 કાર મોડુ બેઠિતુ કરાવી લુટી લીધુ ધરખાર,
 બેસાડી ગધેડે ગાંમમા બેઠિને ફેરવ્યા,
 મારીજનન-પછી કાઢાડી મુક્યા હદની બાહાર,
 પછી તેનુ શુ થયું કહેા ગીયાની કાષ હોયે ગાનાર.

ફેકતા.

એનુ ગાંમ નાંમને વાર જનંમ તથી કેજે,
 કયે દીવસે માતને મારી જવાખ મને દેજે,
 મારીજનન-રાજાએ કીધા કેદી હેરાન,
 એક નારીના કેહેવાથી પુતરે સગી માતનો લીધો જન. ૧૪
 કયે દીવસે રાજાએ કાઢાડીયા ગાંમની બાહારે,
 મારીજનન-કહેા સન માહા તથીને વાર,
 પેલે જન્મ કોણુ પુત્ર હતો કોણુ માત હતી કોણુ નાર,
 એક વરસની આપુ મુદત જવાખને સોધા,
 મારીજનન-એ બંદા જરીફ બેઠિ હુસીયાર,
 દાદાબાપ ઉસતાદ પુછે સાસતરનો સાર વીચાર.

ફેકતા.

કહે નવરોજી ત્રીકંમજી ભાઇ પીતાંબર,
કોઇ દીવસે માતને દુખ ન દેતા ચાતર,
મારીજનન-મણીરાંમ કહે સમજ ગુણવાન,
એક નારીના કેહેવાથી પુતરે સગી માતનો લીધા જન. ૧૫

ખ્યાલ—હક્કાની.

સનમ વો હૈ મેરા સરદાર.
જસકા સંસાર મેં જલવા હૈ,

દોહા.

ગુલ વોહી ગુંચા વોહી વોહી ફૂલ વોહી ડાર,
વોહી બાગ વોહી બાગ્યાં વહી હૈ સરજનહાર,
જિસકા બેપારમેં જલવા હૈ,
જસકા સંસાર મેં જલવાહૈ. ૧

દોહા.

ખૂખ ખૂખર એક વો હરદિલકા મુખત્યાર,
હર લહજે હર ધડી મુઝે હૈ ઉસીસે સરોકાર,
ઐર વોહીહૈ મોલા સરકાર,
જસકા સંસાર મેં જલવા હૈ. ૨

દોહા.

નાનૈ અદાં અંદાજની શોખી મેં સરસાર,
સવાત કા આલમ અજમ મસ્તી મેં ભરા દિલદાર,
મચલ કર રમે કદમ મક્રાર,
જસકી રફતારમેં જલવાહૈ,
જસકા સંસારમેં જલવા હૈ. ૩

દોહા.

આશક તો મંસૂર થા ફિરા ન ખસ્તા ખુવાર,
ધરક મેં દિલબર કે ચક્કા સૂલી પૈ ન કી તકરાર,
અનલહક મુખસે કહા લલકાર,
હુઆ જો દારમેં જલવાર હૈ,
જસકા સંસાર મેં જલવા હૈ. ૪

ટાહા.

મુન્ને મિશરરસે યુની પૈદા નહીં' છનહાર,
ચૂનામલ કો સિર્ક ઉન્હી કે નામ કા હૈ આધાર,
કહૈ છુન્ના મિશર હુશિયાર,
યાર કે પ્યારમેં જલવાહૈ,
જસકા સંસારમેં જલવાહૈ.

સતી સુલોચનાનો ખેયાલ.

(રંગત મેરીજનની સાંધી.)

શ્રી સતી સીરામણી સુલોચના પતીવ્રતા,
માહારાજ-લોગ તીનોમે ન અયસી નાર,
હુધ ન હોગી સતી કાઇ જેસી ભધ પેશ સકુમાર,
છનકાયા પતી સુત લંકપતી રાવણકા,
માહારાજ-નાંમથા મેધનાદ સતી શીયાંમ,
જતા ઈંદ્રકો મેધનાદને રખા ઈંદ્રજીત નાંમ,
વો ઈંદ્રજીત ગયા રણમે યુધ કરનકો,
માહારાજ-કરનપીતુ લંકપતીકા કામ,
ઓ આનકે સનમુખ લખપમણજીશે કરન લગા સંજરામ.

ચાલ.

દોનોકા યુધ વાંહા હોને લગા બલકારી,
દારે આમન શામન ખાન કરે બલ બારી;
કપી લાલા દારે પાહાડ કરે કીલકારી,
ઓ ઈંદ્રજીતકો લગે ન એકહી કારી.

ચોપાઈ.

હોત યુધ અતી ઐશો રનમે,
દેવ સગરે દેખે ગગનમે,
લગત સર આઆ તનમે,
ભયભીત હોત નહી મનમે.

ટાહા.

આપીર હો લાચાર મારા લખણુને એકહી ખાંણુ,
રામ પરતીગન્યા કર મારા ગયા લગતે ઉનકા પ્રાણુ.

શેર.

ભુજ ઉડી પડી દુવારપેળ સર ઉડા આકસમે,
 ઝેલા કોઠિ ખાનરને સર દીયા રાંમજીકે પાસમે,
 ધડ પડા રનમે લખન આયે કને શ્રી રાંમકે,
 પાંપટાંગ નમસકાર કર ગીરે શ્રી ચરન કમલ નીવાશમે.

છાટી.

કર ધરકે રાંમને ઉઠાયે શ્રીલખખમનજી,
 છાતીસે દયા દેદીયા હચ્ચે આલીગનજી,
 હો રહી હચ્ચે જૈયજૈયકાર કહે ધન ધનજી,
 ભધ પુષ્પકી ગરખા હરખે શભીકે મનજી.
 વાંહા ભુજપુરમે ગધ પડી આંગનમે,
 માહારાજ-સુનો અખ ભુજકા સખ ખીસતાર,
 હુધ ન હોગી સતી કોઇ જેસીભધ વેષ સકુમાર.
 ધંહા સુલોચના બેઠીથી રંગ ભુવનમે,
 માહારાજ-જુલે જુલેપે સખીલે સંગ,
 કોઠિ જુલાવે કોઠિ મુખ ગાવે હોત અનેકા રંગ,
 રપ રપીક ચંદ્રસી કાંતી અતી સુગંદી,
 માહારાજ-દીપે દરપનસા દીવ્ય શુભ અંગ,
 પતી હીતકારી પ્રાંન પીયારી જેઠિ મહેશ શ્રી ગંગ.

ચાલ.

એક સખીને દેખી ભુજવો આધ ભુવનમે.
 કહે આધ પડી તુંમ પાંમકી ભુજ આંગનમે,
 સુન સુલોચનાકે આયા નીર નેનનમે,
 હો ખીક્લ આધ આંગનમે ન સુધ કુછ તનમે.

ચોપાઈ.

પેછાના પવાંમીકા કરજી.
 પડી સુલોચના પ્રથવી પરજી,
 આયે નૈનોમે નીર ભરજી,
 હુખી સાંચ સીધુમે સુંદરજી.

દોહડા.

શીર પ્રેમસે ચાંપા છતીયનસે પ્રાંનપતીકા હાત,
 હસ્ત કને શીરલા ધરે કાગજ કલમ ચૈર દુવાત.

સૌર.

પ્રાથના કરકી કહે કર સતી પ્રાંન આધારજી,
જે મોહોપે હોવે હેતતો લીખો બનકા સખ ખીસતારજી,
કાંઠા તુમારા ધડ વો સીર ઝ્યાર ક્યા લયા સંગરાંમમે,
કીસને તુમે મારા પતી સો લીખ કરો ધજહારજી,

છોટી

લે કરમે કલંમ લીખે કર એ ખાત ખીચારી,
શ્રી દશરત નંદન લખન ખાલ પ્રહચારી,
જીને ખારા ખરસ નીંદ તીયાગ રહા નીર આહારી.
હીને મારા મોહોકા જાનલે પ્રાંન પીચારી.
હુએ સીર રાંમકે પાસ પડા ધડ રનમે,
મેરીજન-એક જીજ ઉડ આપ તોરે દુવાર,
હુધન હોગી સતી કોઇ જેસી ભધ વેષ શકુમાર.
દેખ જીજ પત્રકો સુલોચના રોવેહુએ,
માહારાજ-મંગાઇ પાલખી ઝટ ઉસ આન,
ઉસમે રખ જીજપત્ર આપ રાવનકી સલા દરમીયાન,
પગપર પર દસાનંકો કેહેતી રોરોકે,
માહારાજ-પત્રદે કહા પતીકા બયાન,
રાવન સુન ગીર પડા હુવા બેહોળ રહી નહી જાન.

આલ

શીર રોવે દસાનંન ભરે આહા કાનારા,
અય પુત્ર ઈંદ્રજીત તોરાયા મોહોકુ સાહારા,
મોહે કરકે અકેલા ગયા પુત્ર તુ મારા,
ઉતનેમે આપ મદોદર કરતી પુકારા.

ચોપાઈ

કરન લાગે આહાહો જરી,
રોવત નયકે નરવો નારી,
કહેને લાગી વેષ કુમારી,
લાદો શીર મોહે હીતકારી.

કોહા

કહે દસાનંન લાઉ સીર મેય મારં રાંમ લખનકો જાયે,
સું બદલા ઈંદ્રજીતકા એક કેહેને લગા કુઝલાયે

સીર

કહેમે લગી મનદોષરી જાતીસે બહુકે લગાયજી,
અય બેટી રઘુબર પાસસે લેઆવો પતી સીર જાયજી,
અય અંતમે ગ્રહો સરથુ કર દરશન સતી શ્રી રાંમકે.
હયે દયાનીધ દાતા દમોદર પરીબ્રમ રઘુરાયજી.

છાટી

બે આગન્યા પતી સીર લેને ચલી રઘુ દલમે
આપ શુવેલગીરકે પાસ સતી એક પલમે,
કાઠિ દીનબી લગી નહીંથી રજ ચરણુ કમલમે,
સો સુલોચના સતી આપ ચલી જંગલમે.
દેખી સુલોચનાકો દુરસે સખ બાનરને,
માહારાજ-સીતા આપ એક કીયા પુકાર,
કુધ ન હોગી સતી કાપ જેસી બધ વેષ શકુમાર.
બચબીત હોય સીયા બેજી આજ રાવનને,
માહારાજ-કહે બાંનરકો શીર શ્રી રાંમ,
મેય શીયાકા મુખ નહીં દેખુ જાંઠા તલક જીયે દશાનન પાંચ,
શીર રઘુબર પુછન લાજે ભગત બનીપથુકો,
માહારાજ-કોન આતી એ અપને મુકામ,
કહે બનીપન ઈંદ્રજીતકી વહુ સુલોચન નાંમ.

ચાલ

રોરોકે બનીપન બખાન કરે સતીકા,
લેને ઈંઠા સીર આપહયે પ્રાંન પતીકા,
હયે નીયારા કાંમ પ્રભુ સખસે દેવગતીકા,
જીને સરપથ કીયા નહીંયા કાઠિ દીન ધરતીકા

ચોપાઈ

ઉતનેમે સુલે

શ્રી રાંમકો શીશ નવાઈ;
કર ધરકે સતીકા ઉઠાઈ,
માંગ માંગ કહત રઘુરાઈ.

દોહા.

સુલોચનાને રાંમ મુરતી નીરખી હીરદે માંઢાયે,
અક્ષતુતી કરને લગી કર જોર શીશ નીવાંયે.

સીર.

ખીજયંદ બાલમુકંદ દપરત નંદહો ધન પાંમજી,
 ભુંભાર ઉતારન જનમેં ભગતકો તારન પુરન કાંમજી,
 પુરન બ્રમો પરસોતંમો દીન દયાલ કીપા તીધ પ્રભુ,
 પતી શીશ જયનકો આઘ દોમોહે શ્રી રાંમજી,

છાટી.

કહે રાંમ ધંહા સીર હચ્ચેસો દેયસા ચીના,
 કહો માર્છ કીસને તુમકો આકર વાંહા કીના;
 કહે સતી પતીકી ભુજને ચે લીખ દીના,
 કહે બાંનર પ્રભુજી ચેશા હોને કબીના.
 ચે સીર હસેતો માને હંમ સખ સચા,
 માહારાજ-લાકે સીર રખા ન લાગી બાર,
 હુઈ ન હોગી સતી કોકે જેસી ભઈ ષેપ સકુમાર.
 સાડીકા બીછાયા પદ્મે રખા સીર ઉસમે,
 માહારાજ-સતી કરજેર કહે કરો કાજ,
 હશે પ્રાંન બલલ જરા ધંહાપે રખો સતીકી લાજ,
 કહે પ્રીતી ભયન કંઈ લાખ હશા નહી સીરવો,
 માહારાજ-સખ કહે મોરે પીતા નહી આજ,
 ઉપકો બુલાતી મેયતો જીતતે રનમે તુમ માહારાજ.

ચાલ.

ચે સુનકે બચન સીર હશા વાંહા બલખલજી,
 સીધી આંખ ખોલકે દેખા રાંમકા દલજી,
 સખ સભા અગ્નયખ ભઈ રહી નહી કલજી,
 કહે સુગરીવ પ્રભુ નારીને કીયા કૈયા છલજી.

ચોપાઈ.

કૈયા નારીને બાત બનાઈ,
 જે સુનકે હાંશી આઈ.
 શીર કેહેને લગે રધુરાઈ,
 જેને સતીને સુનાઈ.

દોહા.

વેષનાગકી લડકી ચે ધનકા લખખમનજી તાત,
 સો ઇસને કહા બુલાતી ઉસે તો હોતી ન તુમરી ધાત.

શેર.

સુનકે બચન એ સીર હશી મન સોચકે એ'હ બાતહો,
જસકી તુ ચોહાવે મદત હસકે મરા મેંય હાતહો,
સુનકે લગે રોને લખન સુલોચનાકો દેખકર,
હાએ મૈને અપને હાતસે દામાદકી ધાતહો.

છાટી.

લખનકો દેખ શ્રી રાંમને મન દુખ ઠાને,
છાતીસે લગા લાઇકો કહે ભગવાને,
અરે ભાઈ જનકે હોતે કેંઝી અનગને,
રનશંગ્રામમે નહી પીતા પુત્રકો માને,
શ્રીર રાંમચંદ્ર સતી સુલોચનાકો કેહેતે.
અરેમાઇ-કરં જતા તોરા ભરથાર,
હુઈ ન હોગી સતી કાઈ જોસી લઇ વેષ સકુમાર, ૫
કહે સુલોચના પ્રભુ એશા અખત નહી આવે,
માહારાજ-મીલે જો અનંતમે તુંમ શ્રી રાંમ,
અખ જનમ મરનસે છુટે ભલા જીનેકા રહા કેયા કાંમ,
કહે સુલોચનાને ગીયાન બચન કંઈ લખ્યો,
માહારાજ-સલા સખ હોગઇ ખુશ હિસ કાંમ,
ગીનાન બચન સુન લખપમનજીક થાંલ ગયા શોક તમામ.

ચાલ.

પીછે રાંમચંદ્રને દીયા સતીકા સીરવો,
લે આઈ રનમે ધડકે કને સતી શીરવો,
આઈ લેકે ધડ વો સીર સમુંદર તીરવો,
રાવન આયા કુલ સહીત ભઈ વાંહા બીરવો.

ચોપાઈ.

શમુદ્રમે સતી નાહાઈ,
લકડી વાંહા શંદલકી મગાઈ;
બેઠી ખીચ લે પડીકે તાંઈ,
ચંહિ આરસે આંચ ચીતાઈ.

દાહા.

ખીમાનમે શ્રીર બૈઠ ગયે બઈકુટમે નરનાર,
રાવન મનોહર રાવતે કરતે આહાં આહાકાર.

સેર.

દશાનન જન અપને શંગ આએ પુરમે દુખ પાયેકે,
એસી સતી સુલોચના દે સકલ અધ એજલાયેકે,
જદીક દાદાભાષ શંગ પાપુરજી ખરસેદજી,
રામચંદ્ર મુરાર નશવાં કહેતે તીના માયકે.

છોટી.

કોઈ શુલોચના શ્રી સુતીકા ખેયાલ બનાવે,
યા શુને શુનાયે ગાયે માહા શુખ પાવે
યા પાર કરે નીત કથા ધીયાનમે લાવે,
કહે બાલમીક એા પુરા લગ્ન કાઢાવે,
મનીરાંમ કહે જા કથે શુને ઈસિ છંદકા,
માહારાજ-એા જન હો શુખ સાગર પાર,
કુષ ન હોગી સતી કોષ જેસીભષ વેષ સકુમાર.

ખ્યાલ—બહર છોટી.

બતાદો હમેં તો અય જની,
બાત ક્યાથી જો નહીં માની,
હમતો થે પહલે હી નાકારે,
જેર મત કરે અબસપ્યારે.

હોહા.

હાકે તેરે ઈસ્કે ફૂં હૂં અસ્તા ખુવારે,
અલમ હિઝરમેં રાતદિન ભરતાહૂં નારે,
તર્ક ક્યોં ક્રિયા મુઝસે મિલના,
ઐર શુચોકી તરફ ખિલના,
સીને સે કબ હે પ્હ ગમ ઝિલના,
કદમ આજે કો નહીં દિલના,

હોહા.

ગમકા ક્યોં કર હોસકે ઈસ દિલસે ઝિલના,
કેટ કે ગરેબાં ચાકસે હે મુશાકિલ સિલના,
બૂલાહૂં સખ નુકતે દાની,
બાત ક્યાથી જો નહીં માની.

રંજ ક્યોં દિયા થા બિસમિલ કો,
ખીચને લિયા મુઝસે દિલકો,
જાતાહું અદમકી સાહલકો,
જાતી પે દયા ગમકી સિલકો.

દોહા.

કરો દૂર ઐરં માફ તુમ થોતી કિલ કિલકો,
લિખી ખુદને હૈ ખતા આખ ઐર ગિલ કો,
ઠીકાઈ બહુત પરેશાની,
ખાત ક્યા થી ને નહીં માની,
કસે હેકે સરત્વ નાચાર,
ચહ કહતા હું મૈં ખારંખાર,
ખડહાયા ક્યોં પહલે થા ખાર,
લાલા રઘુખર દિયાલ ચહ કહતે હૈં લલકાર,

દોહા.

સફા કોઈ મિલતા નહીં ચાહત કા ખીમાર,
કરો કુછ અખલી મિહરખાની,
ખાત ક્યા થી ને નહીં માની.

હરીની ભગતી કરશે.

તે નીચે તરશે.

(રંગત ખડી.)

કરશે કાળ સરતાળ આળ માહારાળ લાળ રાખે કરતાર,
હરોળ હરધડી રટીલે હરી હરી હરહર હરવાર,
કર તનમનધન અરપન નરજન હરસમરનનો નરકર કાર,
સરસે શ્રાપ સંતાપ જખજખ પાપ માફ કરસે સરકાર,
નરદેહી તે ધરી કરી નહી ભગતી જરી ફરી અય નર નાર,
જર ખરચી કર કામ નાંમ રટ રાંમ રાંમ ચઘળ જરદાર,
ધર શુખ સમંપાજ મેલ છેલ ચડવેલ સેલ કર રદ ધરદાર,
હરોળ હર ધડી રટીલે હરીહરી હરહર હરવાર.

કરકાળ નેક એકથી અનેક રહે ટેક છેક કરે શંકરખાર,
હર શંકટનો હર ઘટ ઘટનો પરઘટ તે એક દુખ હરનાર,
વરત જગતમા તુ સતમતથી ભગતનો ભગવત ધર્મવરધાર,

કરક અમળ રજભર ન તુ તજ ભજ ભગવત જમતથી નહીં ફરનાર,
નરક તરક કર સરગની રાહા ધર હરજનને નહીં દે નર આર,
હરોજ હર ધડી રટીલે હરીહરી હરહર હરવાર. ૨

કર ન કર્મ બદ શર્મથી રહે નર ધર્મથી શીધી તે કરનાર,
તરણુ તારણુ જગદીશ ધશપર વાર સીશ કરલખ તરવાર,
હરકત ન કર નર હરશમરણુમા હીરદેથી નર હરહર ધાર,
પર શંકટ હર તરનર સાગર હરને શમર જે હોય પરવાર,
ચર્યા ચતર પરનરની નકરતુ નહીં વનચરની નર ચરચાર,
હરોજ હરધડી રટીલે હરીહરી હરહર હરવાર. ૩

મરણુ જીવણુ હર શરણુમા ગણુ ભણુ તારણુને નરતુ નથી મરનાર.
ખરચ અકલ મલે નકલ સકલ પલપલનો સું સમજે મુરખ ખરસાર,
સરત નકર બંદા જરીકથી નર ડર દારાનો તુધર તે શર સરદાર,
ફરસ સરસ કર સોંવી અંતર હર ન કર તુ નર કોઈની દરકાર,
ફરપણુ ન કર ધર કથે મનીરાંમ નર ધડપણુનો ધર ડર રદ દરખાર,
હરોજ હર ધડી રટીલે હરીહરી હરહર હરવાર. ૪

ખયાલ—ખહર છોટી.

લડાઈ લડી અજબ દબકી, ખુનસ રખખી થી દિલમેં કબકી,
આપકા ક્રિયાથા ક્યા મૈને,
છીન ધન લિયા થા ક્યા મૈને,
તુમેં દુખ દિયા થા ક્યા મૈને,
ગૈરકા છીયાથા ક્યા મૈને

દોહા.

સિવા આપકે ઐર કો દિયા થા ક્યા મૈને,
જામ કિસી કે હાથ કા પિયાથા ક્યા મૈને,
દિખાતે હો ગીદડ ભખકી,
ખુનસ રખખી થી દિલ મેં કબકી,

૧

મિત્ર યહ હ ઝુંઢી માયા,
હસ્ત દો દિન કે લિયે આયા.
પડી રહ જાયગી યે કાયા,
હંસ હિં જાયગા મન માયા,

દોહા.

સનમ લડકપન આપને એસા દરસાયા,
 કૌનસા વો કમજખત હૈ પડા જસકા સાયા,
 ચાલ ચલતે હો અજબ ઢંગડી,
 ખુનસ રખખી થી દિલમેં કબકી,
 ખોલ અટપટે ખોલતે હો,
 સંગ ગૈરોં કે ડોલતે હો,
 ન ધુંડી દિલ કી ખોલતે હો,
 રસ મેં વિષ થોંહી ઘોલતે હો,

૨

દોહા.

વજન મેરે હિસ સાખ કા દિલ મેં તોલતે હો,
 ખબર નહીં ક્યા ફાયદા તુમ ટટોલતે હો,
 માન લેતે હો ખાત સખકી,
 ખુનસ રખખી થી દિલ મેં કબકી,
 મૈમી અબ સમજ ગયા કલસે,
 માર નહીં ખાઈંગા છલ સે,
 યે અખિયાં ભરી અગન જલસે,
 ડરંગા નહીં ખિરહ જલસે,

૩

દોહા.

કહૈ મનોહર અબ સનમ રહૂંગા અકસલ સે,
 ખાસ કરંગા મથુરાજ મેં શ્રી કૃષ્ણ ખલસે,
 કહોં મહારાજ ખાત જખકી,
 ખુનસર રખખી થી દિલમેં કબકી,

હોગે ઘેર માહા હોગા પધારીયા.

(રંગત ખડી.)

ચોરોમા પડીયા મોર ચાર ધરખાર ચોરોના વેચવયા,
 ચોરોને ઘેર ચોર પોરોણા ચાર મલી મલવા આગ્યા,
 ચંપાવંતી નમરીમા ચંનચલ ચતુર ચોર ભાષ ચાર હતા,
 કાઈના હથાયા ન જાએ હગારા એવા અતી હુશીયાર હતા,
 રાતે ચોરી કરતા હતા દીવશના કરતા કાર હતા,
 ચોરીના પછસાથી જોણે બાંધ્યા તાંચા ધરખાર હતા.

૧

ફેકતા

નારી ચોરોની ચારો શીહાણી,
ગાંમ બાહાર જાય બરવા પાંણી,
પુછે મુસાફરોને એધાંણી,
જાણી જોઈ થાયે અનજાણી.

કઈ એક મુસાફરોને મોહ પમાડી લાવી પીયારમા સપડાવ્યા,
ચોરોને ઘેર ચોર પરાણા ચાર મલી મલવા આવ્યા. ૧
તમે અમારા સગા થાવોછો એમ કહી નારી સમજાવે,
કરી પરાણા પેયાર પ્રેમથી સમજાવી ધરમાં લાવે,
જોઈ છેટેથી મુસાફરોને ચોરો ઉઠી સાંમા આવે,
આવો કાકા આવો માંમા એમ કહીને બેલાવે.

ફેકતા

અતી માનદઈ ધરમાં બેસાડે,
ભાવતા ભોજન પછી જમાડે,
ખાધામા તે ઝેર ખવાડે,
એવી રીતે તે કાટલું કાડે.

હરી પ્રાણુધન દગો કરી કંઈ મુસાફરોને દફનાવ્યા,
ચોરોને ઘેર ચોર પરાણા ચાર મલી મલવા આવ્યા. ૨
બીજા ગાંમના ચોરોએ આ ચોરોની સહિ સમજી વાત,
મુસાફરોને નારીયું લઈજઈ ઘેર ઝેર દઈ કરેછે ધાત,
આપણે છંદ્યે ચારો વાંદા રેહુઉ પડે છે ધહાં એકાંત,
માટે ચાલો ઠગાઈએ તેને આપણી એની એકજ જાત.

ફેકતા

ઠગોને ઠગીયેતો હુશીયારી,
હરીયે જઈ ધનદોલત શારી,
વરીયે તે ચોરોની નારી,
નીકલ્યા એવું ચારો વીચારો.

બનીયા ચાર શાવકાર ચાર ઘોડા અકલના દોડાવ્યા,
ચોરોને ઘેર ચોર પરાણા ચાર મલી મલવા આવ્યા. ૩
રોકડ રૂપીયા લઈ ચારશે આવ્યા તે કુવા ઉપર,
પકતા સાંજ આવી કુવાપર જલબરવા ચારો સુંદર,
મુસાફરોને હસી કહે તમે સગા થઈ રાખોછ અનતર,
ચાલો આપણે ઘેર દીપરજી બાઈ તમારા કરેછ ફકર.

ફેકતા

મુસાફરોના મનો રીઝાવી,
કરી વીનતી રસતે લાવી,
એક વેલી જઈ વાત જણાવી,
ચોરો મલ્યા પછી સાંભા આવી.

આવો ભાઈયો આવો ભાઈયો એમ પ્રેમથી બોલાવ્યા,
ચોરોને ઘેર ચોર પેરણા ચાર મલી મલવા આવ્યા.
અતી માન આદર દઈ ધરમાં બેસાડી સહિ બેઠા પાસ,
કહો ભાઈયો ભોજન સું જમસો સું ખાવાની છે મન આસ,
હોને કહે માહા હોગો ભાઈયો નવ રાત્રીના છે અપવાસ,
થયા બે અપવાસ બીજા અપવાસ સાત બસ કરશું ખાસ

ફેકતા

સાત દીવસ ગુણુ માના ગાસુ,
પેરણા તંમ ભાઈયોના થાથુ,
આઠમે દીવસે ભેગા ખાસુ,
હલીમલી પાછા ઘેર જાથુ.

રૂપીયા ચારસો રાખો તમારી પાસે એમકહી લલચાવ્યા,
ચોરોને ઘેર ચોર પેરણા ચાર મલી મલવા આવ્યા
ભાવતું આસડ વધેદ આપ્યું દાગીના તન ઉપર અપાર,
રૂપીયા દાગીના જોઈ પડીયા તે મોહી બલું આ મલ્યું શિકાર,
સાત દીવસ સુધી સેવા કરશું પછી મારશું સહિને ઠાર,
ધીરજના ફળ છે મીઠા માટે ન ઉતાવળ કરો લગાર.

ફેકતા.

આવ્યા વીચારી કને નારની,
વાત કહી સરવે શીકારના,
સાત દીવસ કરો સેવા ચારની,
માયા છે અપરંમ અપારની.

આઠમે દીવસે આનંદ થાશે એમ શબ્દ સહિ સમજાવ્યા,
ચોરોને ઘેર ચોર પેરણા ચાર મલી મલવા આવ્યા.
ચારનાર ચોરોની મલી શેવા ચોરોની કરતી હતી,
હસઈ બોલઈ રમઈ સાથે નજરોથી જોય ચોરો પતી,
જય પતીયો બાહારેતો ચોરોને જોઈ મન પ્રસન થતી,
ચાર દિવસમાં ચાર નારનાં મન ચોરોથી મલ્યા અતી.

ફેકતા.

રાતે મુસાફર નીકલીયા ફરવા,
ચોરો નીકલ્યા ચોરી કરવા,
નગરશેઠની માયા હરવા,
પાછલ મુસાફર ચાલ્યા ધરવા.

જેવા ધુસીયા ચોરી કરવા મુસાફરો સેજે ફાવ્યા,
ચોરોને ઘેર ચોર પરોણા ચાર મલી મલવા આવ્યા. ૭
માહા હગોચે આગલ જાહેને કીધી બેંમાબેંમ ધણી,
જાગી ઉડીયા ધરના જન સરવે વલી જાગીયો ઘેરધણી,
ગભરાઇને ચોરો ભાગા એકદંમ કાઠ જંગલ ભણી,
માહા હગોચે ઘેર આવી નારીને વાત કહી ચારો તણી.

ફેકતા.

ભાભી ભાઈની છોડે આસે,
ગયા સપડાઈ રાગ પાસે,
સવારે આ ધરઆર છુટાસે,
ધન છુટી તમને લઈ જાસે.

હાય અમને બસ કીધા નીરાશે એમ કહી આંસુ લલકવ્યા,
ચોરોને ઘેર ચોર પરોણા ચાર મલી મલવા આવ્યા
હલીમલીને લાગા રડવા આઠાજણુ બેસી એકાંત,
એમાથી બે બોલ્યા માહાહગ ભાભી અમારી સમજે વાત,
ધનદોલત લઈ જાવો અમારે ઘરે તમે બેદીયર સાત,
અમે બે પાછલ રહી કરસુ મદત ન થાવા દેસુ ધાત.

ફેકતા.

ધન ખરચી ભાઈએને છોડાવી,
મલસુ બાહારો બાહાર ત્રીયાં આવી,
નાર ચારની એમ સમજાવી,
ધનદોલત સહિ ભેગી બંધાવી.

નાર ચાર ધનદોલત શાંથે હરી હગો ધરમા લાવ્યા;
ચોરોને ઘેર ચોર પરોણા ચારમલી મલવા આવ્યા, ૬
પાછલ બેઠેજણુ ચોરોના ચારો ધરને ખાલી કરયા,
પેટી પટારા વાંસણુ કુસણુ સહિ લાવી ગાડામા ભરયા,
તાલા માર્યા ચારો ધરને ગાડા લઈ ઘેર ગમી ફરયા,
આવી ગાંમમા ચાર નારથી ચાર ચાર ચનચલી વસ્ત્રા.

શ્રેકતા.

જુદુ ઘેર એક લીધુ ભારી,
તેમાં રાખી ચાસે નારી,
નારી નેમન આનંદ કરી,
સંગાધણીને કર્યા ભીખારી.

જુદા ઘેરમા રહીયા ચારોજણુ આનંદ વાળ વળડાવ્યા,
ચોરોને ઘેર ચોર પરાણુ ચાર મલી મલવા આવ્યા. ૧૦
કાન દધને સમજે કહું છઉં હવે હું ચોરોનો વીસતાર,
સાત દાહાડે તે આવ્યા નગરમા ધર પાસે ચોરો જણુ ચાર,
ઘેર જોઈ પડીયા રોષ ચારોજણુ કેમનંદ છે ધરના દુવાર,
તાલા ફેડી જોય છે અંદર નહીં તેમા કાંઈ ચીજ લગાર.

શ્રેકતા.

ધનદોલત જોઈ માયા સારી,
જોઈ હાથથી ચોરો નારી,
કોઈ ચોરો મન વાળ્યો ભારી,
કરો સોધવાની તયારી.

ચોરો ધરને દેચી નાખ્યા વેસ પોતાના બદલાવ્યા,
ચોરોને ઘેર ચોર પરાણુ ચાર મલી મલવા આવ્યા. ૧૧
બન્યા ચારોજણુ સાધુ પછી ફરવા લાગા ગાંભોગાંમ,
ફરતા ફરતા આવી લાગા જાંછે માહાડગોનુ ધાંમ,
ઝાલખ્યા ઠગોને માહાડગોએ કર જોડી કીધા પરણાંમ,
આદર ભાવથી શતોને જુદા ધરમા આપ્યો વીશરાંમ.

શ્રેકતા.

ઠગોએખી માહાડગોને જાણીયા,
જાણીજોઈ થયા અનગણ્યા,
માહાડગોને શંતે વખાણ્યા,
પછી શંતના સીધા આણ્યા.

સન્તોના સીધામા લુકા ઝેર તણા ભાઈ ભભરાવ્યા,
ચોરોને ઘેર ચોર પરાણુ ચાર મલી મલવા આવ્યા. ૧૨
અતી આનંદે પોતાને હાતેથી લાડુ ચાર કર્યા,
હાવભાવથી ભણીને મનંતર ચાર ચાર ઠકારને ધર્યા,
પછી તે શંતો ખાવા બેઠા ખાતાખાતાને ફર્યા,
જેવી રીતે માર્યા લોકોને એવીજ રીતે ચોરો મર્યા.

ફેકતા.

જેવો લોકાથી કર્યો દગોજી,
એવો દગો છઠ્ઠા થયો સગોજી,
માયા નારી ખોધવેચી જગોજી,
હગોને મલ્યા માહા હગોજી.

એવા ફલ ચાખ્યા ચોરોએ જેવા બી પોતે વાવ્યાં,
ચોરાને ઘેર ચોર પરાણા ચાર મલી મલવા આવ્યા. ૧૭

પરધન હરવા કાજ કરસો કુકરંમ જેજનની લેસો હાથે.
તો તે ધન નહી પાસે રેશે કોઇ કાલે જડમુલથી જાયે,
જરીક દાદાભાઇ દાખલા નવા નવા નશીયતના ગાયે,
અગન્યાની જે સમજે સાર તો તે ગીયાની નર નીસચે થાયે.

ફેકતા.

સમજે ભાખ્યો નશીયત છેલી,
સતની હલશે નહી હવેલી,
સતની લખશમી છે ખાંધેલી,
સત પુરશોના સાહેબ બેલી,

મણીરાંમે મનતાણા મણીયો જગેજગે ભાઇ વીખરાવ્યા
ચોરાને ઘેર ચોર પરાણા ચાર મલી મલવા આવ્યા. ૧૪

ખયાલ—બહર છોટી.

ખાંધેલીને શસ્ત્ર તૂને,
કોનપૈ કસી કમર તૂને,
મૈના પહિલેહી ડરપતાયા,
આપ કે નામ કો જપતા થા,
તપસ ગમકી સે તપતા થા,
કબી દિલ મેં ન કલપતા થા,

દોહડા.

હજી કરતે થે તુમી આપી ચપતાયા,
ઉતર દેતા થા નહીં નામ કો રહતા થા,
એ દિલ્લેર કિયા કહર તૂને,
કોનપૈ કસી કમર તૂને,

યાર ક્યા મુઝી કા મારોજે,
તરસ કુછબી ન વિચારોજે,
કહાં તક તુમ ફટકારોજે,
મારતે મારતે હારોજે,

હોહો.

મેં નોકર સરકાર કા ક્યા જુલ્મ ગુજારોજે,
હે યકીન ફિરમી કબી આર નિહારોજે,
ખૈંચ રખ્યા ખંજર તૂને,
કૌન પે કસી કમર તૂને
ખાંકપન કીયા કરતે હો,
ખિના ખાતો પર લડતે હો,
જખરદસ્તી સે અડકતે હો,
બૈર બેનાહક કરતે હો.

હોહો.

કુંઠા ઝગડા હરધડી યોહીં ઝગડતે હે,
ગર કોઇ સમજે નહીં સુનોકે ઉખડતે હો,
સાથલીને બદખર તુને,
કૌન પે કસી કમર તુને.
આપકે હૈ જીતને સંગી,
કોઇ ઉનમેં ન બશર જંગી,
હમેશા કે હૈ બદ ઢંગી,
બગેં તલવાર દેખ નંગી.

હોહો.

કહે મનોહર બખ્શ દો બહુત કરી તંગી,
હુકમ કનૈયાલાલ કા માનતે હૈ ફિરંગી,
નિકાલે અખર નયે તુને,
કૌનપે કસી કમર તુને.

નસીયત અનંતદાર.

(રંગત બહેરે તવીલ)

કર ભજન તુ નર જાએકાલ ટલી એંહકાર નકર ગુનવાન જરી,
 નર જતન થીહર જાએલાલ મલી હરવાર સમર ભગવાન હરી,
 હર મવન તુકર મલેલાલ ભલી દીલસાર નડર પુનદાન કરી,
 કર ચમન માધર મનવાલ વલી નરનાર વીસર અરમાન ભરી,
 ભર રતન થીધર થાએલાલ છલી ચીતધાર અમર ધનસાન પરી,
 ફર દખન ઉતર લીએમાલ રલી સાવકાર કદર લીએભાન હરી,
 હર રટન થીનર જાએકાલ કલી પરીવાર નેધર મલેમાન ફરી,
 નર જતન થીહર જાએલાલ મલી હરવાર સમર ભગવાન ફરી. ૧
 ધર વતન થીનર જાએચાલ ભલી હુશીયાર ચતુર વીદવાન ખરી,
 ખર પવન મીતર રાયખાલ વલી મુરદાર નગર લીએગન વરી,
 તર કથન થીનર પડેલાલ ઢલી હથીયાર લેકર બલવાન ધરી,
 ડર કીસન નોધર થાએખાલ મલી અરેયાર ખખર અતીમાન ખરી,
 હર રટન થીનર જાએકાલ કલી પરીવાર નેધર મલેમાન ફરી,
 નર જતન થીહર જાએલાલ મલી હરવાર સમર ભગવાન હરી. ૨
 સર મથન તુંકર ટલેકાલ બલી મનમાર લેકર મએદાન છરી,
 વર લગન થીધર વહુલાલ મલી વીસતાર ઉપર હોયહાન અરી,
 મર કફન વગર હોયહાલ વલી દોસદાર નજર નજુવાન હરી,
 પર સરન હુનર વાગેનાલ નલી સમાચાર વગર દીલગન વરી,
 હર રટન થીનર જાએકાલ કલી પરીવાર નેધર મલેમાન ફરી,
 નર જતન થીહર જાએલાલ મલી હરવાર સમર ભગવાન હરી. ૩
 નર નમન તુકર સુખેચાલ વલી તકરાર નકર એમાન ફરી.
 સર કથન ખંજર દારાચાલ ભલી ગુલગર માતર ફુલપાન ઝરી,
 હર ધરન માનર ટકસાલ ઢલી સરદાર તખર મમગન હરી,
 જર હરન નકર હરસાલ રલી જરદાર જાતર તુધ્યાન ધરી,
 કર રટન ચતર મનીલાલ ભલી મનમાર તુનર જસેગન સરી,
 નરજતન થીહર જાએલાલ મલી હરવાર સમર ભગવાન હરી. ૪

ખયાલ—બહર છોટી.

નજર કીની ન કડી તુમસે,
 આંખ જુસ દિનસે લગી તુમસે,
 આપ ક્યોં કરકે ઉખડ બેઠે,
 ધધરસે ઉધર અકડ બેઠે.

દોહડા.

ઝમડા જાને કૈનકે કહેનેસે અકડ બેઠે,
 નહી માનો હો જરા હમારી હટકર અડ બેઠે,
 કહીથી ઉસી ધડી તુમસે,
 આંખ જીસદિનસે લગી તુમસે,
 પમાડા ચોહી બેડ દીના,
 મળા ઉલ્કત કા તોડ દીના,
 જીગર અંદરસે ફેડ દીના,
 ગલા ધડસે મરેડ દીના.

દોહડા.

કિસ બદબર કી માનકૈ પ્યાર છોડ દીના,
 રસમેં બેનાહક સનમ વિષ નિચોડ દીના,
 દોસ્તદારીથી બડી તુમસે,
 આંખ જીસ દિન સે લગી તુમસે.
 આપને કિસકી આડ લીની,
 મુઝસે જનિયાં બિગાડ દીની
 જબસે ધરની ચુંદે બાડ લીની,
 મૈને અટકલસે તાડ લીની,

દોહડા.

અબ કઈ દિનસે સનમ બીડબાડ લીની,
 હિનરસમેં કો છોડ સાથ નિગુરોંકી ધાડ લીની,
 કિસીને જબ ન જડી તુમસે,
 આંખ જીસદિનસે લગી તુમસે.
 લોગ અબ કરતે હૈ ઝગડે,
 બોલતે હૈ અગડે બગડે,
 નહીં મજબુત કોઈ તગડે,
 લગાતે હૈ ઝુઠે ઝગડે,

દોહડા.

કહે મનોહર અબ સનમ બનતે હૈ ધગડે,
 ગયા જમાના લૌટ લૂટતે નામ સરે દગડે,
 આન મહારાજ પડી તુમસે,
 આંખ જિસદિનસે લગી તુમસે.

કલીયુગનું અધ્યન.

(રંગત બહેરે તપીલ.)

હું પદની કલીએ કલાબહુકરીં વાતો એલાએ ગુરને કહે મધમીભરી,
તારી અપરમ કલા છે કલીયુગ ખરીં બસ ગુર આનને સહિ ગયા વીસરી,
ગુણ માતાપીતાનો ન જાણ્યો જરીં પુતરે પ્યારી કરી ધરતી નારી ખરી,
તારૂં મારૂં કર્યું મનગુમાન ધરીં આદરમાનોના પુલો ગયા સહિ ખરી,
ગુપત પાપો કરે પુનને પરહરીં પદ ભરટો થયા સુજનો શાસતરી,
ત્યાગી વરને વહુ જાય ખીજે વરીં માંગવા લાગી વર આપથી દીકરી,
આભથી પાણાવરસે ફરીરેફરીં પાપથી ધરતીમાતા રહી થરથરી,
તારી અપરમ કલા છે કલીયુગખરીં બસ ગુર આનને સહિ ગયા વીસરી. ૧
ધરમીએ ધનની ધામોની હામોધરીં પરધન કાજે કરી હરજનની ચાકરી,
તેજ પુરશોની તેજ રહી નજરીં કાહેરોની કલીમાં વધી બાહાદરી,
પુરો ભાવ રહ્યો નહી કાઢનો ઠરીં કુમનીની અતી વાણીએ ચોચરી,
જે હતું સત સતીમાં ગયું તે સરીં ગુણકા કેવાણી જગમાં સતી સુનદરી,
ભાવ ગોરસ ઉપરથી ગયો ઉતરીં માસ મદમછર પર સહિ ગયોરે મરી,
તારી અપરમ કલા છે કલીયુગ ખરીં બસ શેર આનને સહિ ગયા વીસરી ૨
ના રહી જગમાં કાષ કાષની ખાતરીં કલીયુગે પથારી એવી પાથરી,
સાચા ખોટા સુતા સરવે કાષ અથભરીં ન જાણ્યા કલીએ ન નીંદ્રાહરી,
માતાને પ્યારી લાગે અતી પુતરીં ખાએ કમાઈ માદીકરીનું મનવશ કરી,
નીચ ઉચો ન કાષની રહી ગણતરીં તીર્થ દેવોની સરવે કરે મસખરી,
લીએ ભાઈએનો જીવ ભાઈએ સતવરીં ભાઈથી મોજ કરવા ન બેનો ડરી,
તારી અપરમ કલા છે કલીયુગ ખરીં બસ ગુર આનને સહિ ગયા વીસરી ૩
જીવ હત્યા હજારો કરે લાષ છરીં ન રજભર દીલોમાં દયા ઉતરી,
તન આ પાપના તાપથી જાય ખરીં સંતસાધુની સેવા નહી આદરી,
જે હતી ઉચ વરણ તે ખની વણકરીં દાદાભાઈએ આ વાણી ખરી ચોચરી
કહ્યું છે મનીરાંમની શાહેરીં જગો નીંદ્રાથી સમજે અરે દલદરી,
તારી અપરમ કલા છે કલીયુગ ખરીં બસ ગુર આનને સહિ ગયા વીસરી ૪

કલીયુગનું ભેર દનપરદન વધે છે.

આંખ ઉઘાડોને જુવો.

(રંગત જુની ધુનનવી.)

સમજે કલીયુગનો ક્યુ ખેલાલે-રે. સમજે કલીયુગનો ક્યુ ખેલાલે,
બ્રહ્મ થયા સહિ નેત્રહીન કાષ કાષને નહી બાલે,

કાવ્ય કથે અમનીયાની ભારી-રે કાવ્ય કથે અંગન્યાની ભારી,
હન્ધ ગીયાન હીન થયા કાગ કોયલ કરે કીલકારી,
નીચા નર ઉચી ધરનારી-રે-નીચાનર ઉચી ધર નારી,
ઉચ થઇ આંધીન શમાને કથની કથે નીચારી,
અનીતી વધે છે હરશાલે-રે-અનીતી વધે છે હરશાલે,
બ્રહ્મ થયા સહિ નેત્રહીન કોઇ કોઇને ન ભાલે.
વધી મોતી મીંત્રાચારી-રે-વધીમોતી મીંત્રાચારી,
વીચાર વગર આચાર રાખે અંમચારી આચારી,
ફરી દુનીયાની હવાસારી-રે-ફરી દુનીયાની હવા સારી,
અઇ મોહો માયાને વશ કુલ આ દુનીયાદારી,
નાશ સહિ થશે અંતકાલે-રે-નાશ સહિ થશે અંતકાલે,
બ્રહ્મ થયા સહિ નેત્રહીન કોઇ કોઇને નહી ભાલે.
ફરે ચેલા થઇ પોલાદી-રે-ફરે ચેલા થઇ પોલાદી,
વકર લઇ ઉસતાદોથી દેખાડે ઉસતાદી,
સાર શીખી થયા નર માદી-રે-સાર શીખી થયા નર માદી,
ગુરુ ગીયાનને ભુલ્યા નથી જ્ઞેતા જડ બુનીયાદી,
ગરજ નહી સરે કોઈ કાલે-રે-ગરજ નહી સરે કોઈ કાલે,
બ્રહ્મ થયા સહિ નેત્રહીન કોઇ કોઇને નહી ભાલે.
ઉલટા કરે ચોરો ફરીયાદી-રે-ઉલટા કરે ચોરો ફરીયાદી.
પ્રતીવાદી થઇ વાદી વાદી ગયા બની પ્રતીવાદી,
હોય ચેલાવો સતવાદી-રે-હોય ચેલાવો સતવાદી,
દારા કહે મનીરાંમ તે રાખે સત ગુરૂની યાદી,
કથે સત્ય બોધ અસત ચાલે-રે-કથે સત્ય બોધ અસત ચાલે,
બ્રહ્મ થયા સહિ નેત્રહીન કોઈ કોઇને નહી ભાલે.

ખયાલ—બહર છોટી.

દિયા દિલ તુઝે અરે પ્યારી.

કરી કયા મૈને ગુનહગારી,

ચોક પહેલા.

આપકા ચલન ન જનાથા,

તુમૈં અપના કર માનાથા,

મુઝસે કહતા સખ જમાના થા,

મૈતો જનિયાં કા દીવાના થા.

હોહા.

કાઠ કહે દિલ તુજે ધસ જા ન લગાના થા,
અપને હાથોસે મિયાં ક્યા બૈર ખિસાના થા,
નજર વો આઘ ખાત મારી,
કરી ક્યા મૈને ગુનહગારી.

૧

ચોક દુસરા.

ધધરકી ઢિધર લગાતી હો,
જરા નહીં તુમ શરમાતી હો,
નહાને જમનાજી જાતી હો,
મુઝે દિલજન સતાતી હો.

હોહા.

શીશેમેં મુખ દેખકર ખૂબ સિદ્ધાતી હો,
અપને આશિક યાર સે ક્યોં નિગાહ ચુરાતી હો,
ચલાતી હો સરપર આરી,
કરી ક્યા મૈને ગુનહગારી,

૨

ચોક તીસરા.

મૈં બિન મારે મરજીંગા,
આપકું કહાં સેં પાજીંગા,
હાલ દિલ કિસે સુનાજીંગા,
કૌન સે આંખ લડાજીંગા,

હોહા.

તુમેં મનાજીંગા પરી હા હા ખાજીંગા,
ગર ધસપે સમજો નહીં તો ધખરાજીંગા,
કૌનસી ભદ ખતા ભારી,
કરી ક્યા મૈને ગુનહ ગારી,

૩

ચોક ચોથા.

આપકે કદમ ચુમતાયા,
રૂઝ ચરખે કો તુમતાયા,
નશા બે કિયે ધુમતાયા,
ધસી કુચે મેં ધુમતાયા,

હોહા.

અખ કાઠ દુમ સે પરી દિલ ન ઝુમતાયા,
પર હરકે મારે સદા દિલ ન લુમતાયા,
દિખાઈ બિસકો મકકારી,
કરી ક્યા મૈને ગુનહગારી,

૪

ચોક પાંચવાં.

મેં ખિદમતગાર થા બરષાં સે,
કફસ બરદારથા બરસોસિ,
ધક્ક બીમાર થા બરષાં સે,
ઔર ચક્ષમે જ્વરથા બરસોં સે,
હીરાલાલ દિલકા મેરે મુખ્તાર થા બરસોસિ,
ફેર મહારાજ કરો ચારી, કરી ક્યા મૈને ગુ.

ગેયાંનનો આપકા.

કવી બે ધ.

(રંગત જુની ધુનનવી.)

ગુણી લ્યો ગુણી ગુંણો ગાનાર—ગુણી લ્યો ગુણી ગુંણો ગાનાર,
બોલ બરોબર આવે વજનમાં એવો કથો સત સાર,
ધરો સત ગુર તણો આધાર—ધરો સત ગુર તણો આધાર,
તુમડીમાં કાંકરા ભરો નહી કરો ન ભારી ભાર,
રાખો સમદોના ભરી ભંડાર—રાખો શબ્દોના ભરી ભંડાર,
નામ થાય સરનામ ગાસો જો ગીયાની ગુણી ગુંણ ચાર,
મલો કવી જનોને વારંમવાર—મલો કવી જનોને વારંમવાર.
બોલ બરોબર આવે વજનમાં એવો કથો સત સાર. ૧
નોટોના રૂપીયા મલે હજાર—નોટોના રૂપીયા મલે હજાર,
રંગ ઢંગ અંગ એક હોય પણ નંમબર ફેર લગાર,
જલદીથી ભણ્યા ન કીધો વીચાર—જલદીથી ભણ્યા ન કીધો વીચાર,
કર્યું પાશ થાવાનું કામ પણ નપાસ થયા નીરધાર.
બેચાલથી ભણો ગણો હરવારનેબેચાલથી ભણો ગણો હરવાર,
બોલ બરોબર આવે વજનમાં એવો કથો સત સાર. ૨
આપછો સુસંગના સરસાર—આપ છો સુસંગના સરદાર,
લોક પ્રીય છો પુરા પ્રસાદમી હીત હયાના હાર,
રચ્યા તમે છંદપર બંદ અપાર—રચ્યા તમે છંદપર બંદ અપાર,
ચરચ્યા કવીમાં થઇ તમારી ભારી કીધા કુકાર,
નાંમપર વારી જાયે નરનાર—નાંમપર વારી જાયે નરનાર,
બોલ બરોબર આવે વજનમાં એવો કથો સત સાર. ૩
રણમાં ગયો શીકારી કરવા શીકાર રણમાંગયો શીકારી કરવા શીકાર,
મસ મોટો કુંગર ખોદ્યો પણ મારયા ઉંદર ચાર,

નીકલી વનમાંથી કીધાઃ એહેકાર નીકલી વનમાંથી કીધા એહેકાર,
રાંમનાંમને લુલી કીધા એહેકાર મુવો તે કાર,
મની રાંમ પર દારાનો પીયાર મની રાંમ પર દારાનો પીયાર,
બાલ બરોબર આવે વજનમા એવો કથો સત સાર.

૪

(વખતને લાગુ પડતો દાખલો)

હવે બદીમે—પાયા ગમ (એ રાહાપર)

(રંગત જુની)

સહિ વખતને આપો માન ધરો ધીવાન,
સીતી ઘડી ફરી નહી જડી તે ચડી ન તીરે કમાં,
મતરતના પુલ ફલ પાન ગાંતતાં,
એક સમો નમો સહિતમો ખમો દુખ ભમો ન ભુલોભાન,
યાહે આની ગુણી નાદાન માન પાન,
રંગરાસ ખાસ હરમાસ મલો એમ આસ કરે ધનસાન.

ફેકતા.

કરવા છે અને કેા કામ,
ખાંધવા છે મેડી ધામ,
એમ ધરે છે કંઈ એક હામ.

પણ કરે છે સું એજદાન ધારો ધ્યાન,
સીતી ઘડી ફરી નહી જડી તે ચડી ન તીરેકમાન
માઆપને પ્રાણસમાન મુતનીધાન,
સેઆલ કાલ આલાલ કરશે પ્રતીપાલ દેસે ધનધાન,
ધારેલું કરે ભગવાન લીએજનન,
દનતાપ કરે મા આપ મરી ચાલ્યા દીકરા જુવાન

ફેકતા.

ધડપણમાં રહે માઆપ,
કરે પુત્ર વીયોગે વીલાપ,
વાપે રોમરોમમાં તાપ.

એ વખતનો સહિ સમાન ધરો ધ્યાન,
સીતી ઘડી ફરી નહી જડી પડી તે ચડી ન તીરેકમાન.
મલહીન થયા બલવાન નાતવાન,
દુખી થતા છાતા માઆપ જતા રહે દીકરા જુવાન જમાન,
હતીનારીઓ ચતરસુજન ગુણવાન,
બેડેપતી સતી જેથતી હતી તે અતી થઇ હીનઆન.

૨

ફેકતા.

પ્રાણપતી છતાં સુંનદરી,
જન્યે બીજે વરતે વરી.
વખતે સું અનીતી કરી.

સમજે સરવે મહેરબાન ધરો ધ્યાન,
પીતી ઘડી ફરી નહી જડી પડી તે ચડી ન તીરે કમાન
પડતા મેલ્યા પકવાન મીસટાન,
મધ મજરપર હરનારીનર કરે તનમન ધન કુરબાન,
નીત કરે છે સહિ મધુપાન વીધવાન,
રાહાઘાટ ઠાઠ ભુલીવાટ ઘાટ ફરેહાટોહાટ જેમ સ્વાન.

ફેકતા.

મન કોઇનું થીર નહી રહ્યું
ક વખતને આધીન થયું,
હેત મનથી દારાં કહે મયું.

છે મનીગંમ અગન્યાન ધરો ધ્યાન.

પીતી ઘડી ફરી નહી જડી પડી તે ચડી ન તીરે કમાન,

બારહમાસી.

ચાલનધ.

પ્રીતમ કો પાતી લિખે નાર ધર આઘો કંથ હમારે,

ચોક પહેલા.

જુક આયો ઉમડ અસાડ. બાટ ખિરહાને આન લગાઈ,
ધન ઘોર ઘટા ચહું આર મોર લગે શોર કરન દુખદાઈ,
અતિ ભયો મદન કોમેગ ચક્ત સીતલ ખિયાર પુરખાઈ,
નિત બરસત અંગના મેહ દામની દમકં પિયા સિખાઈ,
ભરે સૂખે તાલ તલાઈ, બન બન હરિયાલી છાઈ,
મન મુરઝાવત ઋતુ દેખ રાત દિનનરે આહકે નારે.
પ્રીતમ કો પાતી લિખે નાર ધર આઘો કંથ હમારે.

ચોક દુસરા.

સમાન સિંગારતન કરેં નારિ જો હૈ પ્રીતમકી પ્યારી,
જુલત જુલવા પૈ બૈક ગીત ગાવત ગોરી અરુકારી,
મેં જુર જુર પિંજર હુઈ રહી મનમાર બિપતિ કી મારી,
પીઠ પીઠ પપઘ્યા કરૈ બુંદ તન લાગત છુરી કટારી,
આગઈ તીજ દુખિયારી, સાજનને સુરતિ બિસારી,

कर जुंझ गये करार न आये ऐसे दूर सिधारे,
पीतम का पाती लिप्पे नारी, धर आओ कंथ हमारै. २

शोक तीसरा.

लाहों लवंग निसलछ अंधरी जुंझी लगत डर मनमें,
भरजत अकाश करन्तेर तेर लगरही देश देशनमें,
सुनकर डायलकी दूक हुक छिती बिरहनके तनमें,
दुष्प कहे डैनसे जय सेज सूती जिनके महलनमें, अड़ी,
आवत न नींद नैननमें, पे कज मरी छुटपनमें,
आरे सिर पर यत्न रहे सहे नहीं जत कष्ट अति भारे,
पीतम कुं पाती लिप्पे नार धर आओ कंथ हमारै, ३

शोक चौथा.

आलगा कुंवार लरतार दशहरा पूजत संग सहेली,
मैं जनमकी दुनिया रही छोड कर पैहीं आप अकेली,
धर लेवि जेगन का भेष यही मन करे पहर लडसेली,
धर धरमें जगजिं नाह अनुंज किसी गुरुकी येली, अड़ी,
अति व्याकुल लछ नवेली,
पिया छये देश यदेसी,
कर कर अित्यारसिर धुनें गिने दिन राति गजनके तारे,
पीतमका पातीलिप्पे नार धर, आओ कंथ हमारै. अड़ी ४

शोक पांचवां.

कालिकमें पातिक लगा दगा करगये पिया नहीं आये,
नित न्हाती यमुना तीर छिंते परलात करते मनलाये,
मेरी अरिन करवा यैथ हाय हो गछ न कंथ मिलाये,
प्रहृथी है दिवाली आय समोने दीपदान करवाये, अड़ी,
मेरे महल अंधरे छये,
कजिनेजेल भयाये,
कैसे कीनी करतार अयेगे कैसे प्राणु पियारे,
पितम का पाती लिप्पे नार धर आओ कंथ हमारै. ५

शोक छठा.

लगतेही मांस अगहिन येन नहीं पडे याद नित करती,
छिमगा जेवन मन भरे बिरहनी तनक धीर नहीं धरती,
ज्यों ज्यों तन सरही लगे धडकती जाती आर छिहुरती,

બાલમ બે દરદી ભયે રાત દિન ઇસી સોચમેં મરતી, ઝડી,
જાડે કો દેખકર કરતી સંકટમેં ઉમર ગુજરતી,
બિધિનાને અંક બે લિખે કરમકે બીચ ટરે મહીં ટારે,
પીતમ કો પાતી લિખે નાર ધર આઝો કંથ હમારે. ૬

ચોક સાતવાં.

આતે હી પૈરી પુસ ચુસ તન લિયા સાત નટખટને,
રંગ જરદ હદ સમ ભયા લગા હર ધડી સોચ કર લટને,
બાલમ પાલા પડ રહા કહાં પીતમસે જાય લિપટને,
કપ કપકે કુકડી બધ ઘેર લીની દુખિયા સંકટને, ઝડી.
અબ લગી જવાની ઘટને,
દિન લગે કઠિન સે કટને,
રોરો કે સુંદર કહે અરે નિર્દયી દરસ દિખલારે,
પીતમ કો પાતી લિખે નાર ધર આઝો કંથ હમારે, ૭

ચોક આઠવાં.

આ ગયા મહીના માહ ન આયે નિરમાહી ધર અપને,
મન સમજાઝિં હાય કૌન બિધ હો ગયે સુખ સુપને,
કોઇ કરે પુન્ય ઔર દાન માન મેરે મરે લગા તન કપને,
અબકા પરંધરું અસંત સંગસખિયોં કે નૈન લગે ઝપને, ઝડી.
કર મીડન લગી કલપને,
દી સુખ બિરહકી તપને,
બે દુખ બિધીનાને દિયે ભુગતને પડે રંજ વોહી સારે,
પીતમ કો પાતી લિખે નાર ધર આઝો કંથ હમારે. ૮

ચોક નવવાં.

કાગુન આમન કરિગયે નમન લામત આમન ફિર કીયો,
મેરી સુની ન મન કી બિથા બિઝોહો ફિર ઐસો કરદીયો,
કે અજત ગર બિના હોત બનક સુન સુન કર ધડકતા હીયો,
કોઈ ઘોર ગુલાલ તરંગ મેરો દિલ કરે ઘોટ વિષપીયો, ઝડી.
આવરી રુપ કરિ લીયો,
કોઇ મરો આહે કોઈ જીયો,
લગ રહી આસ પિયા મિલે રાહ ધન તકતી ખડી દુઆરે,
પીતમ કો પાતી લિખે નાર ધર આઝો કંથ હમારે. ૯

ચોક દસવાં.

આતેહી ચૈત ઋતુ ફિરી અંબ બૌરે કેસુ બન છાલેં,
 મોતિયા મહકને લગા ખિલા બેલા કાલિન્દ્રી કુલેં,
 નૌરતોં આવતી ચૌર મેરે હિર લગે બોલ સુન હુલેં,
 કહાંપી ફૂં દુંડન જાગેં દેહ થક ગઘ પાંચ ભષ શૂલેં, ઝડી
 કર બ્યાહ એક સંગ ભૂલેં,
 નહીં બાલક ગોદમેં ડાલેં,
 ચેલી તો સહારા નહીં નહીં હમ જીયે ધસી સહારે,
 પીતમ કો પાતી લિખે નાર ધર આઘો કંથ હમારે. ૧૦

ચોક અગયારવાં.

બૈશાખ રાખ પતિ લાજ જખ હોય પરિયાંક,
 ધરતી અકાશ તપ રહા તપશને મારે માન મરીકે,
 અંગ ધીર હો રહી મિટૈ ઘટ અંદર ઝોજ તરીકે,
 કરનેર બિનતી કરું બલમ મિલ આકર જનમ જરીકે, ઝડી
 દિન બીતે બેસબરીકે,
 સુખ રહે ન સેજ હરી કે,
 આગઈ લખોં પર જન પ્રાણુ પહુચે હૈ દમન કિનારે,
 પીતમ કો પાતી લિખે નાર ધર આઘો કંથ હમારે. ૧૧

ચોક બારહવાં.

પડ રહી જોઈમેં ધૂપ રૂપ હલ ગયા ધૂપકે મારે.
 લુ લગે ભુલંસતા અંગ રૂપ હો ગયા સ્યામ મુરઝારે,
 લગી ફડકન બાઈ આંખ સગુન પૂજા પંડિત ભુલવાકે,
 ધતનેમેં બાલમ મિલા મહલકે માંહ પરીસે આકે, ઝડી
 સો રહી સેજ બિછાકે,
 પીતમ કો ગલે લગા કે,
 સુખ ભયે પાસ દુખ ગયે આગ ભુઝગઈ મિલે આ બ્યારે,
 પીતમ કો પાતી લિખે નાર ધર આઘો કંથ હમારે. ૧૨

ચોક તેરહવાં.

હો રહી લોઈમેં મગન સજન સે હંસ હંસ કે બતરાતી,
 ખિલ આયા બાલા હુશન દેખ ફૂટે દુશમનકી છાતી,
 ખુશ હાલ બનાતે ખ્યાલ દેખ સુખ દરપનમેં મુસિ આતી,
 જો કથે મનોહર કથન વહી મહારાજકે મનકો જાતી, ઝડી

સખકો યહ બહરે સુહાતી,
રાગની રાગ દરસાતી,
બારહ માસીકે કહે મહીના મૈને ન્યારે ન્યારે,
પીતમકો પાતી લિખે નાર ધર, આઓ કંથ હમારે,

૧૩

ખ્યાલ બસંત.

આયો બસંત હૈ કંથ અંત મત બસો બસંત મનાઓ,

ચોક પહેલા.

રૂપ હે મંત હૈ ગર્ધ બિદા શિશિર આર્ધ નંદળુકે નન્દન,
ધર ધર મેં ચરચા હોત મદનકી ચક્ષે તોપ સનનનનન,
નહીં પડત ચૈન દિન રૈન ઉઠત ગિરહાકી હુક લખન તન,
બાન બનમેં ફૂલે ફૂલ સધન મધુ બન બન બન બૃન્દાબન જડી.
કહું ૨ લગે દેહ ગરજન,

૨

સુન સુન કે લનકે તલકતમન,
લગરહી આસ નંદલાલ કંગે પ્રતપાલ લાલ ધર આઓ,
આયો બસંત હૈ કંથ અંત મત બસો બસંત મનાઓ.

૧

ચોક દુસરા.

ખિલી તરણી જમના તીર અંબ મૈરે બૃજકે સુખદાષ,
કાપલલલ મનમેં મગન શ્યામ સંખિયોં કો ઉદાસી છાષ,
તુમ હો નિર્મોહી બડે અરે મહારાજ દયા ખિસરાષ,
કૌનપે કરે સિંગાર કૌન સંગ ખેલે ખેલ કન્હાઈ, ઝડી.
તુંમને તો દારિકા છાષ, કુવરી સોં પ્રીતિ લગાષ,
અબ વાકા મોહખિસાર આપ કુંજન મેં ધુમ મચાઓ,
આયો બસંત હૈ કંથ અંત મત બસો બસંત મનાઓ.

૨

ચોક ત્રીસરા.

રંગ રસીયા ચહ ક્યા કરી પ્રીતીકી રીતી તજ છુટપનકી,
લલિતાસે તોડા નેહ ચાકરી કરી સૌત બૈરનકી,
નહીં પડત રૈન દિન ચૈન શરમ ત્યાગી અપને નૈનનકી,
રંગ તુમ્હેં ઔર ચહ રહા યાદ બૂલે બિલકુલ ગોપિન કી, ઝડી.
હૈ બિથા કૌનસે મનકી,
નહીં હૈ ખ્વાહિશ ચંદનકી,
અબ મત તરસાઓ ઔર આપની ઠૌર ગુલાલ ઉડાઓ,
આયો બસંત હૈ કંથ અંત મત બસો બસંત મનાઓ.

૩

ચોક ચોથા.

હમ જોડેં તુમકું હાથ બિનતી કરેં જામ બલિહારી,
મહારાજ પધારે આપ હરે સંતાપ ગોખર ધન ધારી,
સુનિકે સખિયોંકી બિનય બૃજમેં આયે કૃષ્ણ મુગરી,
હુએ સખ બૃજબાસી ખુશી ફાગ ખેલનકી કરી તયારી ઝડી.
ભર ભર રંગકી પિયકારી,
ખેલત પ્યારે સંગ પ્યારી,
મહારાજ મનોહર કહેં કન્હૈયાલાલ ખ્યાલ મન ભાયો,
અયો બસંત હે કંથ અંત મત બસો બસંત મનાઓ,

૪

ખ્યાલ જોગ લીલા.

બહર લંગડી.

હે સ્વામી મહારાજ સામરે મેરી પીર હરે ક્યોંના.
દરસ લિકારી હમેં દરશનકે દાન કરે ક્યોંના,

ચોક પહેલા.

છોડ દિયે સખ ધંધ ચિત્ત તેરે ચરણોંમેં લાગ રહા,
તુતો પ્યારે હમીસે પરે પરે કો ભાગ રહા,
ચરવા જાયકે બિયૈ કંદ ઔર અમૃત મનસે ત્યાગ રહા,
આજ કાલ તો નસીબા હિસ કુબરીકા જોગ રહા,
વ્યાકુલ હૈં સખ સખી તુમ બિના હિરદે ધીર ધરે ક્યોંના,
દરસ લિકારી હમેં દરશનકે દાન કરે ક્યોંના.

ચોક દુસરા.

લૈ અફૂર ગયે મધુબનકાં કખ કખકો પહે ખૈર લિયો,
પ્રીતિ લગાકે નિર્મોહીને સખી ક્યા કામ કિયો,
આપ રહે મધુબનમેં જાકર યહાં હિન બિન તલકત હીયો,
લિખ પરવાના હમારે પાસ બિધા કો મેજ દિયો,
હમકો મેજે જોગ જોગ યહ ચુલ્હે બીચ જરે ક્યોંના.
દરસ લિકારી હમેં દરશનકે દાન કરે ક્યોંના,

૨

ચોક ત્રીસરા.

બિધાજી તુમ જોગ દેને કો કિસકે મેજે આયેહે,
સીંગી સેલી ઔર કહુ સામાન જોગકા લાયે હો,
કહેા સામરે સે જાકર ચેરી કે હાથ બિકાયે હો,
સખ લાજ ત્યાગકે લાલજી વહાં બૈદ મગરાયે હો,

ઔરતો હમકા કહેં જિઘા વો કુખરી સૌત મેરા ક્યોના,
દરસ લિકારી હમેં દરશનકે દાન કરો ક્યોના.

ચોક ચોથા.

હમકા ભેગ લિખા સુનો હમ ભેગિન ખનકે કહાં જાવેં,
ભરમ લગાકે નાથ કહો કિસકી ચેલી હો જાવેં,
તુમતો ખતલાઓ જિઘા ગુરુ ખિન જ્ઞાન કહાંસે પાવેં,
એક ચિત્ત યે દૂસરા કહો ચિત્ત કહાંસે લાવેં,
મેરી ઔરસે જાકર ઉસ કુખરીકે પાંચ પડો ક્યોના,
દરસ લિકારી હમેં દરશનકે દાન કરો ક્યોના ના,

ચોક પાંચવાં.

દેઉ દાન દરશનકા હમેં કુછ ઔર તુમહારા નહીં ચહિયે,
ધન ગૌઓકા લાલજી જીસે ખિસરાના નહીં ચહિયે,
હમ દાસી હૈં તેરે દરસકી હમસે કિનારા નહીં ચહિયે,
પ્રીતિ લગાકે અખ પ્યારે ખિરાના હોના નહીં ચહિયે,
ખડુત દિન ખીતે નાથ આપ ખૂજ જાપર ધ્યાન ધરો ક્યોના,
દરસ લિકારી હમેં દરશનકે દાન કરો ક્યોના.

ચોક છઠા.

શ્રીકૃષ્ણ મહારાજ ધ્રાજ એકબાર હમારે આઓ તુમ,
સખ હમ રાજી ખનેં તો કુખરી કે બી લાઓ તુમ
હમ દાસી દાસી કી તરહ હમેં અપના દરસ દિખાઓ તુમ
હે નંદલાલા નૈક વો ખંસી ફેર ખજાઓ તુમ,
કહેં જિઘા સખિયનસે અરી સખરી ચલ વાસે લરો ક્યોના,
દરસ લિકારી હમેં દરશનકે દાન કરો ક્યોના..

ચોક સાતવાં.

રિસાલગીરકો દીજૈ આસ અખ દરશન દીજૈ ખનવારી,
મોર મુકટ ધરે કાંધિપૈ લુકટ ધરે હુએ ગિરવર ધારી,
દીવાનજી કહેં જાવાની સિંહજી યહી આસ હૈ હમારી,
છન્દ કહેં ચુનામલ ખ્યાલ હરદાલ કહેં રંગત ન્યારી,
કહે મનોહર સખિયોંકી ખિનયસે કુનયે સહિત તરો ક્યોના,
દરસ લિકારી હમેં દરશનકે દાન કરો ક્યોના,

ખ્યાલ રંગત લંગડી.

હાથ લકુટ ઔર સીસ મુકટ ઉસ મુકટમેં હીરે જડે. હુએ,
ધનુ અરાવેં તીર જમુના કે નંદ સુત ખડે હુએ,

ચોક પહેલા.

છમિ બરની નહીં જાય જારીયા અને નંદજીકે લાલા,
સંગ ગૌ બનકે ફિરેં ગલ સોહે બેજંતી માલા,
સુન્દર સ્યામ શરીર બગલમેં લિયે હુએ કંબલ કાલા,
હિસ બાને મેં સખ મોહલીની બૃજકી બાલા,

શેર.

વો અપને જાલ બાલોં સંગ ચરાવેં ઘેનુ ગિરધારી,
મગન ઇસ ઠાટ મેં રહતે હૈં હિસ મૂરતીકી બલિદારી,
વો ચિતવન ચિત હરન હૈગી વો મુસિ ક્યાન અતિ પ્યારી,
યે મહમા સખ ઉન્હોકી હૈ જિન્હોંકા નામ બનવારી,
કમરમેં બસી લગી હુઈ કુંડલ કાનોંમેં પડે. હુએ,
ઘેનુ ચરાવેં તીર જમુના કે નદ સુત ખડે હુએ.

૧

ચોક દુસરા.

ભોરહીસે દુહિ દૂધ સંગ ગૌ અનકા ઝુંક લૈ બનકું ચલેં,
બછિયા બછડા ખિડકમેં રહેં દૂધ પી પી કે પલેં,
ગૌઓંકી ખુરરજ લેકેં ઘનસ્યામ કંઠ હિરદેસોં મલેં,
ધુપ લગે તો ખડી ગૌઓંકો કરેં બૃક્ષોંક તલેં,

શેર.

કદમ કે પેડ હૈં સદહાવો બન પ્રલા રહે ખુશતર,
બહૈ હૈ નીર નિર્મલ શ્રી કાલિન્દ્રી ધારકા સુન્દર,
કરેં સ્નાન શ્રી લગવાન સંગ જાલોંકો લેલેકર,
કબી બંશી બજતે કૃશ્ન અધરોંકે ઉપર ધર,
કૂદત ડોલે ગાય જારીયા જગહ જગહ પર અડે હુએ,
ઘેનુ ચરાવેં તીર જમુના કે નંદ સુત ખડે હુએ.

૨

ચોક તીસરા.

નયે નયે નિત ખેલ ખેલતે જાલ બાલ સંગ લિયે અનેક,
સખ બૃજ બાસી લિયે અપના યે આપ બદાયાભેક,
ચલન અનોખા હૈ ઉનકા ઔર અપની હીં રખતે હૈં ટેક,
દયા ખડી હૈ હરીકે હિરદેમેં હૈ બડા વિવેક,

શેર.

ઔર ઉનકે નામકા સંસારકે અન્દર ઉજેલા હૈ,
જે સચ પૂછોતો સારા જગત ઉનહીંકા મેલા હૈ,
કિસી જગહ દિલોમેં હૈ કિસી જગપર અકેલા હૈ,

वो जने जेस क्का क्का छिने दुनियांमे जेसा है,
जहाँ जहाँ परगये लाख आनंद वहाँपर अउ दुखे,
घेनु बरावे तीर जमुना के नंद सुत अउ दुखे.

थोळ थोथा.

जे जालो नंद नंदनकी अट पट निस्तारा होवेगा,
नाम जपेगा श्यामका वो सुख नींदसे सोवेगा,
लज्जन बिना अथा अपनी दुनियांमें देडका जेवेगा,
सय कर जनों वो अपना आपा आप दुखोवेगा,

शेर.

गुनी पुश होते हैं सुनकर कथन पुशयालकी उत्तम,
वो युनामल रहे हैं याद में श्रीकृष्णके हरदम,
सनम अपना मनोहर का समज करके रहो आहम,
कन्हैयालालका जने है धस मयुरा काकुल आलम.
है सीधासा ज्वाल कादिये छियां धसके कउ दुखे.
घेनु बरावे तीर जमुनाके नंदसुत अउ दुखे.

ज्वाल अहर लंगडी.

किस गुलकी आहत में दुआ है श्याम रंग गुल गुल तेरा,
कौनसा गुल है दिहा जिसपर तन मन गुल गुल तेरा,

थोळ पहेला.

क्यों काली पडगध तु गजपिन किसका तुने दिकर किया,
हुध आवली तु जे अकल जाना पीना छोडदिया,
निकली तु जे अकल तुजे समजे था मैं तो अकल जिया,
थोडे दिनांमें ये तेने कर अपना क्का रंग लिया,

शेर.

सुभाया जिरम अपने का दिवानी कौनके छपर,
तु पिछदी से ली लागर हो गध है धसके कर कर,
तेरा दुख देअकर मेरा कलेज आता है लर लर,
जरर हों जनका जवै नहीं धसमें कहीं सुन्दर,
जेहुदी सी दिरे यमनमें घटा वजन गुलगुलतेरा,
कौनसा गुल है शीदा जिसपर तनमन गुलगुल तेरा.

थोळ दुसरा.

क्यों मुँके हेरान करे लेमान आगे सुन माली,
तुजे मुआरिक रहे तेरा गुंया और तेरी डाली,

મેરા તો ગુલખિછડ ગયા મેં ધસ ગમસે પડ ગઈ કાલી,
ખિના દીદેકે દીખને લગી ખિનાં સખ હરિયાલી,

શૈર.

મેં આશક હું મુઝે રંજે અલમને આદખાયા હૈ,
તુને ધસ આગ મેરે મેં ચોંઢી હલા મચાયા હૈ,
હિલટકર ખાગ્યાં બોલા મુઝે તો દરદ આયા હૈ,
સખર કર તુ મેરી લે માન ક્યોં દુખડા ઉઠાયા હૈ,
અરે ખાખરી સમઝ લુટૈગા સખ ગુલશન બુલ બુલ તેરા,
કૌનસા ગુલ હૈ શીદા જિસપર તનનમ બુદબુલ તેરા.

ચોક તીસરા.

મેરે ગુલકે ખિના તો ગુલશન કે સારે ગુલ મુરઝાયે,
કહાં છોડ કર ગયા નિર્દયી મુઝે દુખ દિખલાયે,
તડપરહી તુઝ ખિન બુલ બુલ યે ગુલ આપસમે ખતલાયે,
ગુલોં કી સુનકર બાદ બુલ બુલને આંસુ ખરસાયે,

શૈર.

જખ દેખા હાલ યે હિસકા ખાગ્યાં ફિરકે ચોં બોલા,
લગા બુલ બુલસે કહને ચૌર ગુલોંકે વજનકો તોલા,
અરી બુલ બુલ તુ જલ જલ કર હુઈ જતી હૈ ક્યોં કાલા,
મેં લાગિં દુંદકર જિસજન તેરા ગુલ હોવે અનમોલા,
કરું ગુલોં કાં ખુશી બસાજિંગા મસકન બુલ બુલ તેરા,
કૌનસા ગુલ હૈ ફિદા જિસપર તનમન બુદબુલ તેરા.

ચોક ચોથા.

કહને લગી માલીસે બુલબુલ ક્યોં મુઝકો બહકાવે હૈ,
કહા જો તેરા મેરે નહીં દિલકે ખીચ સમાવે હૈ,
ઝુંક બોલ પ્રસલાવે હૈ બંદાકે તઈ જલાવે હૈ,
જાન જાન કે લગી મેં દુની આગ લગાવે હૈ,

શૈર.

ખુદાકા ખૌફ કર કુછ તો ન દે દમ તુ મુઝે બાઈ,
મરીજો ધરકકે સીનેકો મત છોડે તુ દુખદાઈ,
કહે માલી અકલ તેરી ગઈ હિલટીહી ખતરાઈ,
મનોહર કે સખુન સુન સુન તુઝે આઆ કે સમઝાઈ,
કહે કન્હૈયાલાલ લુટા જતા હૈ જોખન બુલ બુલ તેરા,
કૌનસા ગુલ હૈ ફિદા જિસપર તનમન બુદબુલ તેરા.

ਘੁਲ ਘੁਲ ਘੁਲ.

ਰੰਗਤ ਲੰਗੀ.

ਕੁਛੇ ਲਗੀ ਮਾਫੀਸੇ ਘੁਲ ਘੁਲ ਜਰਾ ਗੁਲੋਸੇ ਫਾਂਸੇ ਦੇ,
ਅਰੇ ਘਾਗਘਾਂ ਮੇਰਾ ਫਿਸ ਗੁਲਸ਼ਨ ਮੇ ਧਰ ਅਸਨੇ ਦੇ,

ਬੋਲ ਪਹੁੰਚਾ.

ਮਤ ਮੁਝੋਕਾ ਫੈਰਾਨ ਕਰੇ ਫੇਜ਼ਨ ਮਾਨ ਕੁਛਨਾ ਲਾਘ,
ਸਮਝ ਨਿਰਧੀ ਅਨਾਦਾਨ ਕੁਝਾ ਤੁਨੇ ਫੁਰਾਰਧ,
ਮੁਝੇ ਖੁਭਾਵੇਗਾ ਗੁਲਸ਼ਨ ਸੇ ਦੁਆ ਨਹੀਂ ਤੁਝੋਕਾ ਆਖ,
ਆਸ਼ਕ ਤਨੋਕਾ ਓਝਕਰ ਨਾਖ਼ ਫਿਸੀਨੇ ਨਹੀਂ ਪਾਘ,

ਸ਼ੇਰ.

ਮੈਂ ਮਾਰੀ ਫਦਾ ਗਮ ਕੀ ਫੁੰ ਨੇ ਗਰ ਮੁਝੋਕਾ ਸਤਾਵੇਗਾ,
ਅਰੇ ਨਾਦਾਨ ਤੇਰੇ ਹਾਥ ਕੁਝ ਆਧਾ ਨ ਆਵੇਗਾ,
ਘਿਛਾਕਰ ਜਲ ਨਿਰਮੋਹੀ ਮੇਰੇ ਤਾਘ ਫਾਂਸਾਵੇਗਾ,
ਤੈ ਦੁਖ ਪਾਵੇਗਾ ਆਖਿਰੇ ਕੋ ਜਲੋਕਾ ਨੇ ਜਲਾਵੇਗਾ,
ਗੁਲੋਂਕੇ ਭਿਰ ਫਿਦਾ ਹੈ ਫਿਲ ਹਰਗੁਲਕੇ ਧਰਨ ਪਰਸਨੇ ਦੇ,
ਅਰੇ ਘਾਗਘਾਂ ਮੇਰਾ ਫਿਸ ਗੁਲਸ਼ਨ ਮੇ ਧਰ ਅਸਨੇ ਦੇ,

ਬੋਲ ਦੁਸਰਾ.

ਕੁਛ ਘਾਗਘਾਂ ਸੁਨ ਘੁਲਘੁਲ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਨ ਮਾਨੁੰਗਾ ਕੁਛਨਾ,
ਅਮਨਕੇ ਅੰਦਰ ਤੇਰਾ ਹੋ ਆਵੇਗਾ ਮੁਸ਼ਕੀਲ ਰਹਨਾ,
ਰੰਨੇ ਅਲਮਗਮ ਜਲਨ ਸਿਤਮ ਦਮ ਅਦਮ ਪਏਗਾ ਸਭ ਸਹਨਾ,
ਤੁਝੋਕਾ ਪਕੜੁੰ ਐਸੇ ਪਕੜੁੰ ਨੇ ਹੋਧ ਤੇਰੀ ਅਛਨਾ,

ਸ਼ੇਰ.

ਕੁਛ ਘੁਲ ਘੁਲ ਤੁ ਸੁਨ ਮਾਫੀ ਤੁਝੇ ਕਿਸਨੇ ਦਿਧਾ ਘੇ ਘੁਲ,
ਹੋ ਐਰੀ ਫੈਨ ਹੈ ਮੇਰਾ ਕੁਛਾ ਜਿਸਨੇ ਪਕੜ ਘੁਲਘੁਲ;
ਤੁ ਜਾਨੇ ਦੇ ਘੁਛਾਕੇ ਵਾਸਤੇ ਕਰ ਮਾਫ਼ ਅਧ ਘਿਲ ਕੁਲ,
ਫਾਂਸਾ ਮਤ ਮੁਝੋਕਾ ਫੁਦੇਮੇਂ ਦੁਖੀ ਹੋਵੇਂ ਅਮਨਕੇ ਗੁਲ,
ਨੇ ਮੁਝਸੇ ਜਲਤੇ ਹੈਂ ਤੁ ਫਿਨ ਜਲੋਕੇ ਤਾਘ ਘੁਲਸਨੇ ਦੇ,
ਅਰੇ ਘਾਗਘਾਂ ਮੇਰਾ ਫਿਸ ਗੁਲਸ਼ਨ ਮੇ ਧਰ ਅਸਨੇ ਦੇ,

ਬੋਲ ਤੀਸਰਾ.

ਨਿਕਲ ਰਹੀਛੋ ਕਲੀ ਅਮਨ ਮੇਂ ਘਿਲੇ ਖੁਲ ਨ੍ਹਾਰੇ ਨ੍ਹਾਰੇ,
ਫੁਰੇਕ ਘੋਲਪਰ ਮਨ ਭਾਧਾ ਹੈ ਫੇਜ਼ਨੇ ਦੇ ਪ੍ਹਾਰੇ,
ਭਰੇ ਤੇਰਾ ਲਾਜ ਰਹਾ ਰਾਤ ਫਿਨ ਆਛ ਕੇ ਭਰਤਾ ਫੁੰ ਨਾਰੇ,
ਜਨ ਜਨਕੇ ਅਰੇ ਘੋਖਮਾਨ ਤੁ ਕਥੋਂ ਨਾਛਕ ਮਾਰੇ,

શૈર.

તુ મારેમા મુઝે તો આપહી મરજયગા એક દિન,
સતાયેગા ગરીબાં કા તો સુખ નહીં પાયેગા એક છિન,
મેરે મારે સે તુજી જયગા મેરે યુલોકે બિન,
તુ ગિનતે ગિનતે જુલા હોય તો ફેર લીજી ગિન,
ધસ્ક પેચામેં ફસ રહી હું રહને દે મતી નિકસને દે,
અરે બાગબાં મેરા ઉસ ગુલશન મે ધર બસને દે,

ચોક ચોથા.

વો માલી બેપીર કહી જુલજુલ કા ઉસને નહીં માની,
ઉઠકે જિલ્લા હાથ મેં લે ગિલાલ ઉસને તાની,
જબ જુલ જુલને કહા હાથ હૈં તેરે મેરી જિન્દગાની,
માર શીક સે ઉડેગી નહીં યુલોં કી દીવાની,

શૈર.

રખા સિર હાથ પૈ એ જાન ધસ્ક જિસ રોજસે કીયા,
મૈં બે દિલ હો ગઇ ધસ દિલકે તાઈ યુલોંકા દીયા,
વો ચુનામલ બહાદરસિહને દુનિયાકા મગ્ન લિયા,
શુરુ હાથકા પ્યાલા મનોહરને અબી પીયા,
કહેં કન્હૈયાલાલ કૃષ્ણગુડી કાકુલ મેં દિલ બસને દે,
અરે બાગબાં મેરા ઉસ ગુલશન મે ધર બસને દે.

ખ્યાલ-બહર લંગડી.

આહ જબાંસે નિકલે હૈં ધસ કદર સે ગિરિયા જર હું મેં,
અરે સિતમગર બુદાઇ તેરી કા બીમાર હું મેં,

ચોક પહેલા.

બેતાબીહૈં દિલકા બહુત ઔર જબાંસે આહ નિકલતી હૈં.
ચાક હૈં સીના જિગર સેગમકી આતિશ બલતી હૈં,
તબિયત હૈં બેચૈન સંબાલેસે બી નહીં સંબલતી હૈં,
હર એક ઉસ્તબાં આહસે મિસલે મોમહો મલતી હૈં,

શૈર.

બદનમેં બેકલી હૈં ઔર જબાંસે આહ જારી હૈં,
સખુનમેં શૌર જુલ ભારી ઔર દિલકા બેકારીહૈં,
નદિનકા ચૈન દેખા રાતકા અખતર સમારીહૈં,
સોહુ અસ્મેસે જારી હૈં તુમારી ઇન્તજારી હૈં,
મમગીનીકી તસવીર બના ગમ તેરે મેં સરસાર હું મેં,
અરે સિતમગર બુદાઇ તેરી કા બીમાર હું મેં,

बोझ दुसरा.

देवा हमारा हाथ कैसे-लथला के गमको लुलगया,
 दुआ हमन के जुनुं इरेहोई सनम के लूल गया,
 सरपटका सरमह ने रतन मुन निक पदम लूलगया,
 रांझा गमगीन दुआ मंसूर अहमके लूलगया,
 शेर.

देवाकर मेरा हालये हरयेक अशरने व्याह की,
 पनुं परेशां होगया सरसी ने नहीं कुछ व्याहकी,
 पुश नहीं मुअके नसीहत है किसी हमराहकी,
 क्योकर है दिलमें असी सरत विसी गमज्वारकी,
 दरद है मेरा दोस्त और सप गुनियोंका सरदार हुं मैं,
 अरे सीतमगर जुदाघ तेरी कापीमार हुं में,

बोझ तीसरा.

जयकि बहुत दिल धरया तो गये भीय गुलशनके हम,
 रहे थी आरजु भगजतर होमा गुलोंकी तुसे सनम,
 नेके सर्वका देवा वहली आनर मिला हमको आहम भदरम,
 तो एकली फिर दिनमें व्याघ और जियादा दुआ अलम,
 शेर.

हरयेक गुल पैले देवा और शेर लुललुलका,
 प्याल आया मुऊं फिर और भी विस भहजपीं गुल का,
 जुकाके देवा ने लावे हुं हरयेक पेय संभुल का,
 गिरा फिर मैंनी गशपाकर छिठा सामान हम्भुलका,
 दागी है सीना सारा गुलगर सेबी गुलगरहुं मैं,
 अरे सितमगार जुदाघ तेरी कापीमार हुं में.

बोझ चौथा.

जेताभी के दरियामें काध मुदत तक जेताय रहे,
 अने दिवाने व्याह गम रंजमें हम गलताना रहे,
 अरसों रहे सहारामें हम और अरसों जेभवरु आर रहे,
 रिसालगिर के दिलो न् से करते व्यादाय रहे,
 शेर.

कहे हरकालसिह मुरशद और रज्याली राम गुरु ज्ञानी,
 कहिन है धरक कानाका है उत्तम धससे हैरानी,
 रहे जोदा और शंखुकी सदां हमपर भिहरायानी,
 है लावे लाव पन्नासे विषा के अस परेशानी,

भिक्षा सनभसे दिल् मेरा और विसीका भरहम कारहुं में.
अरे सितभगर जुदाध तेरी का भीमार हुं में.

ज्याल अहर लंगडी.

कलेजे पै मेरी जन इक्षेले दिल् पै दाग गुल हाथोंपर,
हाल ये मेरा हुआ तिस पर भी नहीं लेतेहो अजर,

थोड पड़ेला.

येताभीका है आलम और जेर जुनुने किया असर,
रंग अदनका हुआ है जरद हमारा गम आकर,
याद दिल्से अहदिलो लगी रहती है तेरी आठ पहर,
दीद की आसिर करु हुं दरद तेरे सौ सौ बकर,

शेर.

येकली रहती है जन्मसे दिल्दिया तुजके सनभ,
दिल् सिवा और दीन धर्मा सज्जा दे जैके है हम,
ये सप्परी ने घेर लिया और दिल्से मेरे छि गया सप्पर,
हाल ये मेरा हुआ तिस परभी नहीं लेते हो अजर.

थोड दुसर.

जैहते छिहते आंजोमे हम आता क्योंकर कइ गुजर,
अबुज तुमारे मेरी इरियाद सुने कहो कौन अजर,
ये करारी में दटे दिन तो रात कटे गिन र अफतर.
धिस हालतपर सितभगर जरा रहम की करो नजर,

शेर.

धरिंक यह वो भरण है जिसका धवाज होता नहीं,
सैंकडों सदमे सहुं लेकिन जरा रोता नहीं,
ये हालत गर रही तो अकदिन होवेगा जनका जरर,
हाल ये मेरा हुआ तिस परभी नहीं लेते हो अजर.

थोड तीसरा.

अपने और भिगाने रोके समजाते हैं मुझे अगर,
दिल्का मेरे यही रह रह कर आगती है लहर,
किरुं कोहर कोह याद तेरी मे सनभ वो परमत पर,
महाड गम का छिहाना पछा दिल् को देकर,

शेर.

गुलपै गुल पाये है सदहा धरके साहुण जमाल,
काटले सर सौकसे या दूर कर सारे मलाल,

लाभों तरहकी अंश करे हैं गैरसाथ तेरे दिलपर,
हाल रहे मेरा हुआ तिस पर भी नहीं लेते हो अपर.

चोड़ चोथा.

गुरु हमारे अक्षय्य स्वामीजी रिसालगिर होगये अंतर,
यूनामलसे ज्वाला सुनकर यही कहै छुन्ने भिन्नर,
दीननजी शायरीमें यारो करतेथे क्या क्या जोंहर,
मनोहर की रहे अरज है सुन लीजो नंदके आन कुमर.
शेर.

याद में तेरे रहूं रोज सुपेह और श्याम में,
हाथ में तस्वीर लेलेता हूं तेरा नाम में,
सपुन ये गल्पपति मोतीका भिन्नर मत रजो अंतर,
हाल ये मेरा हुआ तिस पर भी नहीं लेते हो अपर.

ज्वाला-अहर अ.डी.

नंग छद्मि है सारे धस कहर से मुशकिल तेरी लिप्पी,
लाल अग्नि का लिप्पा रंग और हवाकी रंगत हरी लिप्पी,

चोड़ पहला.

जैकि जसी दीवमें अपने इसपरीकी जलवेगरी लिप्पी,
सिवा परी अपनी के मुकामिल नहीं दूसरी परी लिप्पी,
हुआ इसपै दिल मस्त इसी जनांकी जुल्फ अंजरी लिप्पी,
मुश्क जतनसेभी इसकी काकुल मुशक से लरी लिप्पी,
कोछ कहे काली पोली आंधी जादे सरसरी लिप्पी,
लाल अग्निका लिप्पा रंग और हवा की रंगत हरी लिप्पी.

चोड़ दूसरा.

पीरथा रंजना परी हीर दोनांकी पाक दिलजरी लिप्पी,
हर कितायमें लयला और मजनुंकी दोस्ती जरी लिप्पी,
शीरी पै इरहाद मरा हाल इसके की अजतरी लिप्पी,
आगुकी है सिद्ध मुश्क में समसेती अरतरी लिप्पी,
आहमें आलिय दुर्ध जुलेभा इसकी आलुक तरी लिप्पी,
लाल अग्निका लिप्पा रंग और हवा की रंगत हरी लिप्पी २

चोड़ तीसरा.

इस शाखा के दहरमें भी नल की तो सरजरी लिप्पी,
नाम दमन के पर देखा हरजगह मोहोर अक्षरी लिप्पी,
इंसुं से परे जय वो अंजल जिजालत दे मुशतरी, लिप्पी,
अदकर देश अंगालेसे कामरुकी अइसुंगरी लिप्पी,

लिया असल गुजरातका गहका करनाटक की हरी लिप्पी,
 लाल अगिनका लिप्पा रंग और हवा की रंगत हरी लिप्पी, ३
बोके बोथा.

माहसुदी पुनोडा भरहरी है धसके अनवरी लिप्पी,
 नेकि दानिय वर है लोग उनकी दानियवरी लिप्पी,
 समझ मनोहरने लिया पहतर उसकी पहतरी लिप्पी,
 जल सकेदनीला अकाश और जमीं जरद युं जरी लिप्पी,
 लाल अगिनका लिप्पा रंग और हवाकी रंगत हरी लिप्पी,

ज्याल-अहर भडी.

अभी तो क्या है छुटपन है जिस वक्तमें होश संभालोगे,
 हुआ हमें मालुम सनम तुम कितनों के घर धालोगे,

बोके १ ला.

धस मुण्डे आँदसे दुकडे पर तुम क्या क्या रंग निकालोगे,
 एक तो काहिर यमके है क्या धसीका आप छिन्नलोगे,
 नेकि आशक धरि पाज है उनका दिल ललयालोगे,
 एक माल के हट्टेमें तुम लाणों के घर धालोगे,
 हुआ हमें मालुम सनम तुम कितनों के घर धालोगे. १

बोके दुसर.

यकीन है नहीं निकल सके तुम जिसे लटसे लटकाओगे,
 नेकी आशक तनके यलें उनका शिर आप जुड़ाओगे,
 मोली मोली पातेकर चितवनमें चित्त सुराओगे,
 शरीं ज्वांसि पालके भीहा दिलका साइ उड़ाओगे,
 धन दौलत ज्माल माल एक दममें सभ रभवाओगे,
 हुआ हमें मालुम सनम तुम कितनों के घर धालोगे. २

बोके तीसर.

सैकड़ों होंगे कतल उधर जिस तरफका देखो लालोगे,
 मुझे गेशु दाममें तुम आशकका चित्त धुपाओगे,
 नाने अदां दिभलाडि हम दम दिलका आप लगाओगे,
 देर नहीं कुछ थोडे दिनोंमें आशककी था नलोगे,
 हर एक तरेहसे माहल का तुम आशकका अजमाओगे,
 हुआ हमें मालुम सनम तुम कितनों के घर धालोगे. ३

बोके बोथा.

हमसे हुयेहो अलग देखुं अथ तुम किसका गिरमाओगे,
 जुदे हुये जे कहे देखुं धस सपुन का के दिन पाओगे,
 नहीं काध मुँह लगाना काहिर हरएकसे पालो आओगे,

नित नये बार करतेहो धन जातोमिं दगा कहीं पावोगे,
हुआ हमें माझूम सनम तुम कितनों के घर धावोगे.

४

चोके पांथवा.

जय जगुंगा गुनी सपुन छस तरहसे सांचे में ढावोगे.
ज्याल मेरेकी तुकें युरा तुम जेशक आप जनावोगे,
रिसालगिर और दीवानजके सपुन जे तुम परभावोगे,
जय होगे जाने में पूरे छंगासे पहले गावोगे,
भोलू अलीदा कहें आप कलगी कीपर्यो क्या दोगे,
हुआ हमें माझूम सनम तुम कितनों के घर धावोगे.

ज्यालजियोग.

रंगत लका.

दिन रैन यैन नहीं पडे सभी क्या कीजै,
महाराज कृष्णने आना छोडाज,
कुपण का लिया संग करगये हमसे जिछोडाज,

चोके पहुला.

गोकुल की तलके छोड मोड मुप जैह,
महाराज जसाया ज माघाजनका,
आन कान कुल तज अज लार्थ येरी मनका,
पहुले तो प्रीति की रीति जडाछ हमसे,
महाराज केर सर धरलिया जैरन का,
दासी जनगछ सौत मात नहीं आवे दुरजनका.

ढाहा.

होगैये भगन येरीसे ले यंदन का,
भरबाये मन में सीधा करके तन का.
पुश होते होंगे देप उसके जेजन का,
वोमी मुसिआती होगी देप कृष्ण का,
महाराज मोहका हमसे मोडाज,
कुपण का लिया संग कर गये हमसे जिछोडाज.

चोके दुसरा.

जिधा के हाथ उत्पत्ति योग का भेज,
महाराज देप नल दावा जगाज,
कहो सभी प्रीति क्या प्रीति नटपट से लागीज,
ये कपट योग बूढ़े में डरो उसका,
महाराज हमें करदिया दुहागीज,
द्वित जेग जय हमें आप जनते बैरागीज.

होहा।

हमनेही वाकी प्रीति व्याजसे त्यागी,
होगा स्याम से कुम्भ अति पडलागी,
सुन्दरकी अतिया अधर मधुर रसपागी,
इंसगये प्रेम मेथे कान्हा अनुरागी,
महाराज नेहको हमसे त्यागाऊ,
कुम्भ का लिया संग कर गये हमसे पिछोडाऊ.

थोड प्रीसरा.

पेकरार दिलाको कम करार आता है,
महाराज ये अपियां दरशनकी प्यासी,
पिके हाँथ कुम्भके देख मोहि आवत है दांसी,
करों के करे हिये जसा नहीं होनी,
महाराज सकल जूज माहिं उदासीऊ,
हमको लेज जेग आप रे कुम्भके पारी,

होहा।

इंसगये प्रेम में सुजत नहीं निकारी,
क्या कइं लाज मै भरं नार करी दासी,
पुश होगे सुन सारे गोकुलके आसी,
महाराज सौतका दुप नहीं थोडाऊ.
कुम्भ का लिया संग कर गये हमसे पिछोडाऊ.

थोड थोथा.

कोछ अगले जनम का पौर आन अज लीना,
महाराज पलमली पड़ी जूजतलमें,
कलसे पेकल दिइं छिपा जैइं मुप अयलमें,
कहै रिसालगिर लकतोंने लकित पहिंयानी,
महाराज दुप रही असुअन के जलमें
कहे दीवानऊ, श्रीकृष्ण आये मधुवन से ओक पलमें.

होहा।

छुने मिशर का पडे यंग दंगलमें,
मुने मिशर पुश हाल पुशी गोकुलमें,
आनंद हुये छंगासिंहकी मह दिलमें,
है रंगीलाल हुशियार पडे अकलमें,
महाराज भिला सुन्दरका जेडाऊ.
कुम्भ का लिया संग कर गये हमसे पिछोडाऊ.

ખ્યાલ.

બહુર લંગડી.

મરે હજારો લોગ ચાહ ચિત ચોર તેરી કરતે કરતે,
પર ન દીદ મિલસકા કુંચ કરગયે ધ્યાન ધરતે ધરતે,

ચોક ૧ લા.

ગચ્છે શેષપઠને નિમાજ મુલ્યા કુરાન કહતે કહતે,
મિલી ન હમકા ચાહ અગમ દરિયા મેં રહે બહતે બહતે,
કિતનેહી થકગયે કોઇ ધુલગયે રજ સહતે સહતે,
કિસીને મનકા માર સાફ ક્રિયા ધરમેં બેઠે બેઠે,
ડરને વાલે ડરતેહી રહે રહગઇ યાદ મરતે મરતે, પર ન દીદમિલ ૧

ચોક દુસરા.

મફત મજનું હુઆ સિફ લૈલીકે ગુન ગાતે ગાતે,
જસકો લાગર ક્રિયા કતલ બદેને ગમ ખાતે ખાતે,
હુઆ મુક્ત ફરહાદ કોહકો કાટ નદી લાતે લાતે,
નિકલ ગઈ શીરોકી જાન પ્યારેકી ખખર આતે આતે,
જે કી મજાજ થે આશક વો દુખ ગયે તરતે તરતે, પર ન દીદ, ૨

ચોક ત્રીસરા.

કુંદા ઉસકા પ્યાર યાર જેજુદા હોય મિલતે મિલતે,
બચૈખાર ખાકે ક્યોંકર દિલકા જિલતે જિલતે,
આહસે મસ્તોકે સુખે રહિ જાય પુલ ખિલતે ખિલતે,
પતે ડાલીપર નહીં હિલેં હો જાય બેદહિલતે હિલતે,
ભરી આહ જાનને વોહી મારે ગયે આહભરતે ભરતે, પર ન દીદમિલ ૩

ચોક ચોથા.

ચકવેકી રહિ જાતી હૈ દુખ ખીચ આંખ લગતે લગતે,
ઉસી સોચમેં ગુજરે હૈ ચકવીકી રૈન જગતે જગતે,
કહૈ મનોહર મત ડોલો મહારાજ મેરે ભગતે ભગતે,
નહીં તો ફિર પછતાઓગે દુનિયાકો આપ ઠગતે ઠગતે,
જસ આશકને રખા ઇશક કે ખીચ કદમ ડરતે ડરતે,
પર ન દીદ મિલ સકા કુંચ કરગયે ધ્યાન ધરતે ધરતે. ૫

ખ્યાલ રાગની.

હાલ ખુત કાફિર ક્યા જાને,
હ અસલમેં આશક વોહી રંજકો રાહત કરમાને, ટેક,
નહીં કુછ સર ધુનનેકા કામ,
સર ધુન ધુન કે મુચ્છે જે આશક વોહી હોતે ખામ,

આશકીકા હૈ યેહી અંગમ,
ગિલ્લા નહીં કરતે આશક ચાહ હોવે કામ તમામ,
દોહા.

સરકો રખેં હાથ પર જખ હોય આશક નામ,
નિકલ લાગતે ધરકસેં ગુલ હબસોકે જમ,
ધસેં કોઇ સદહા પહંચાને,=હૈ અસલમેં આશક ૧
ચોક દુસરા.

જીકર યહે હૈ પરવાનેકા,
અસલ આશક ખૌદ નહીં કરતે મરજનેકા,
સખુન યહે હૈ મસ્તાનેકા,
અકસોસ ફિગાં કરના હૈ ધસમેં કામ જનાનોંકા,
દોહા.

આશક સુલીપર ચટે દેખા ધ્યાન લગાય,
સુલીપર ખતરા નહીં સન મુખ ખડે ખુદાય,
ધસેં તુમ મુતલક નહીં જાને,=હૈ અસલમેં આશક, ૨
ચોક તીસરા.

ખુતોં મેં ખુદા દીખે જહિર,
ખુતોંકી નિંદા કરે વો જો ખુદાધસેં ખાહર,
હિસમેં તુમ કબ હોગે માહર,
ખુતોં મેં દરશન દેખતે હૈ મોર મુકટ સિરધર,
દોહા.

ખુતોંકી સાહબ રહમકી જિસપર હોય નજર,
ખના રહે વો યાદમેં ઉનકે આંક પહર,
ખુતોંકે આશક હૈ ન્યારે,=હૈ અસલમેં આશક, ૩
ચોક ચૌથા.

રિસાલગિર ગુરુથા મતવાલા,
કહેં મુન્ને મિલા ખુતોં મેં મોર મુકટ વાલા,
સખુન ચુના મલકા આલા,
સુનકે છદ મુન્ને મિશ્શર કા ભગા કલગીવાલા,
દોહા.

ખુતોંકી નિંદા જો કરે વોહૈ રિજ્યાલા,
મદમુદનને ખ્યાલ યહ સાંચે મેં ઢાલા,
તુમારે ગલત હૈ કરમાને,
હૈ અસલમેં આશક વહી રંજદા રાહત કરમાને,
સમાપ્ત.

જાનન.	૦-૨-૦	મુખમુરત ખસા
૧. જનન ઉત્કે	૦-૬-૦	સપ્તે દવસ
૨. કો પેહાન	૦-૬-૦	ખુને નાહક
૩. શીશ માશુકકા બેઠાડ	૦-૬-૦	ખુલખુલયા
૪. મુલશન બેનકર	૦-૬-૦	જલરોનાં પ
૫. મહરિ મુલશન ઉકે અહાર	૦-૬-૦	અમરત
૬. કબ્બાલી	૦-૬-૦	ઇતેકામ
૭. નયગહારે મુલશન ઉકે	૦-૬-૦	ખાનદાન દામાન
૮. તરાને કબ્બાલી	૦-૬-૦	અલાહિદીન (છપાય છે
૯. ઉરકુ નાટકો લાપાણુ સાથે	૦-૬-૦	સુકેદ ખન
૧૦. અસીરે હિસ	૦-૬-૦	દારે દસરત
	૦-૬-૦	અલીખાખા ચાલોસ :

આ સિવાય ગજડો, દુમગીઆ, હોર્ગીઆ યા ખ્યાલ હીરસાઆ, વાર્તાઆ, નાટકો વિગેરે બધી જાનની ચોપડીઆ અમારે ત્યાંથી મંગણે, દેશાવરવાળાએ પૈસા પહેલા મોકલવાથી માલ મોકલવામાં આવશે, અને વી. પી. થી માલ મોકલવામાં આવશે. નોટ્સ કાગળ લેવામાં આવશે નહિ. તથા જથ્થાબધ મંગાવનારે રીપ્લાઇ કાર્ડ લખવું

મંગવાતું ઠેકાણું:-

શા. એચ. એસ. હરી એન્ડ કંપની.

ચોપડી વેચનાર અને છપાવનાર,
કાકલેન્ડ રોડ, પોસ્ટ નંબર ૪-સુબધ.

